

УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ
У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ УСТАНОВА
"НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР

З ПИТАНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ"

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

3

I. УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

6

II. УМОВИ ПОЄДНАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

13

III. ДИНАМІКА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ, У ПОРІВНЯННІ З МИНУЛОРІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

19

IV. ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ, ДІАГНОСТИКА, ОБЛІК ТА КОМПЕНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

31

V. ЗМІНИ В ПСИХОЕМОЦІЙНОМУ СТАНІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ГОТОВНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ УЧНЯМ, ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ

45

VI. ПРОПОЗИЦІЇ РЕСПОНДЕНТІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАДЛЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

55

VII. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

56

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Управлінням Державної служби якості освіти у Запорізькій області (далі – управління Служби) за ініціативи Департаменту освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації, відповідно до Програми моніторингу якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти Запорізької області, затвердженої наказом управління Служби від 08.09.2023 № 01-11/25, у період із листопада 2024 року по лютий 2025 року проведено

II цикл моніторингу якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти Запорізької області під час війни (далі – моніторинг, моніторингове дослідження).

Науково-методологічний супровід моніторингу здійснював комунальний заклад «Запорізький обласний інститут педагогічної післядипломної освіти» Запорізької обласної ради (далі – КЗ «ЗОІППО» ЗОР). Рецензування інструментів моніторингу відбулося у співпраці із Запорізьким національним університетом (далі – ЗНУ).

Завдання:

- з'ясувати динаміку змін в організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО, заклад освіти) під час воєнного стану для різних категорій здобувачів освіти;
- дослідити умови поєднання дистанційної та очної форми навчання у закладах освіти;
- виявити проблеми, що виникають під час навчання в умовах війни, з'ясувати їх причини та вплив на якість організації освітнього процесу в закладах освіти у порівнянні з минулорічними показниками;
- відстежити внутрішню систему моніторингу якості організації дистанційного навчання, діагностики, обліку та компенсації освітніх втрат, результатів навчання в закладах освіти;
- дослідити зміни в психоемоційному стані учасників освітнього процесу, готовність закладів освіти до психологічної, соціально-педагогічної допомоги учням/ученицям, відновлення ментального здоров'я вчителів;

- зібрати інформацію (пропозиції респондентів) щодо поліпшення організації освітнього процесу з метою подолання освітніх втрат;
- переглянути рекомендації, що надані закладам освіти за результатами І циклу моніторингового дослідження у 2023/2024 н.р., враховуючи динаміку змін.

Інструментарій

Моніторинг проведено шляхом анонімного онлайн-анкетування здобувачів освіти, яким на момент опитування виповнилося 14 років, батьків учнів/учениць початкової, базової та профільної школи, педагогічних працівників початкової, базової та профільної школи, керівників ЗЗСО, а також шляхом спостереження за навчальними заняттями з використанням технологій дистанційного навчання.

Аналіз документації закладів освіти (освітньої програми, відомостей про організацію дистанційного навчання, розклад навчальних занять, режим роботи тощо) здійснювався шляхом вивчення інформації на вебсайтах закладів освіти чи їх засновників відповідно до статті 30 Закону України «Про освіту».

З окремими групами керівників закладів освіти проведено фокус-групове інтерв'ю з використанням відеоконференції Zoom.

ВІДБІР РЕСПОНДЕНТІВ ТА ЇХНЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

Визначення репрезентативної вибірки закладів освіти було здійснено за такими критеріями:

1) адміністративно-територіальний поділ – представництво закладів освіти від п'яти районів Запорізької області з урахуванням особливостей території (тимчасово окупована територія/територія, де ведуться активні бойові дії/територія можливих бойових дій/територія, підконтрольна Україні);

2) заклади освіти фактично здійснюють освітній процес на трьох рівнях здобуття повної загальної середньої освіти (початкова, базова середня та профільна середня освіта), за типами – гімназія та ліцей;

3) погодження з керівниками закладів освіти участі у моніторинговому дослідженні.

У 2024/2025 н.р. участь у моніторинговому дослідженні взяли 50 закладів освіти. Загальна кількість педагогічних працівників у цих закладах освіти – 1745, учнів/учениць – 24189 осіб.

Враховуючи, що більшість закладів освіти з тимчасово окупованих територій (далі – ТОТ), територій, де ведуться активні бойові дії та територій можливих бойових дій були переміщені до міста Запоріжжя, а учасники освітнього процесу знаходяться в різних регіонах України та за її межами, ранжування результатів опитування респондентів вибірки за місцем розташування ЗЗСО не проводилось.

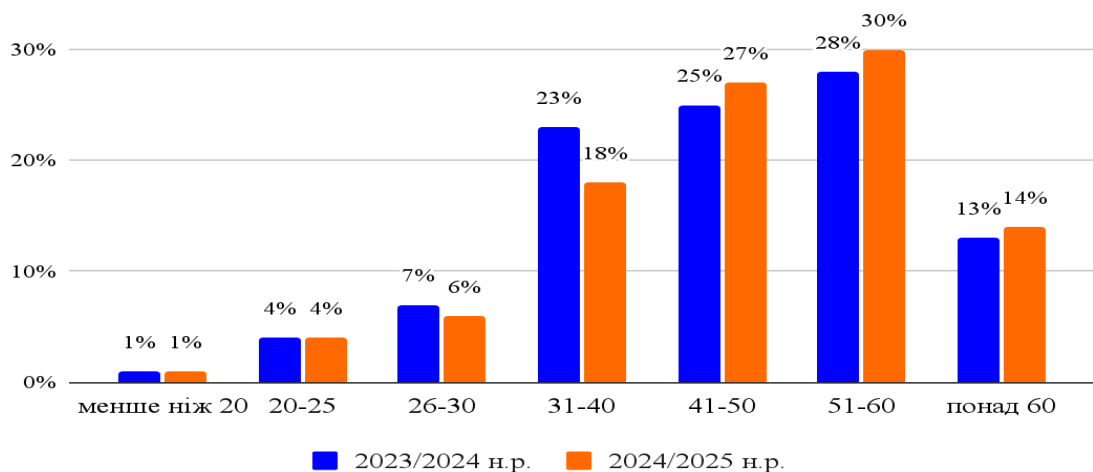
Кількість респондентів, які взяли участь в онлайн-опитуванні

Учні/ учениці	Батьки	Педагоги	Керівники ЗЗСО
3268	9459	1393	50

Онлайн-анкетування респондентів проводилось на добровільній основі з використанням Google-форм. В анкетуванні взяли участь 50 (100%) керівників закладів освіти відповідно до вибірки та 1393 вчителів початкової, базової та профільної школи (80% від загальної кількості педагогічних працівників у цих ЗЗСО).

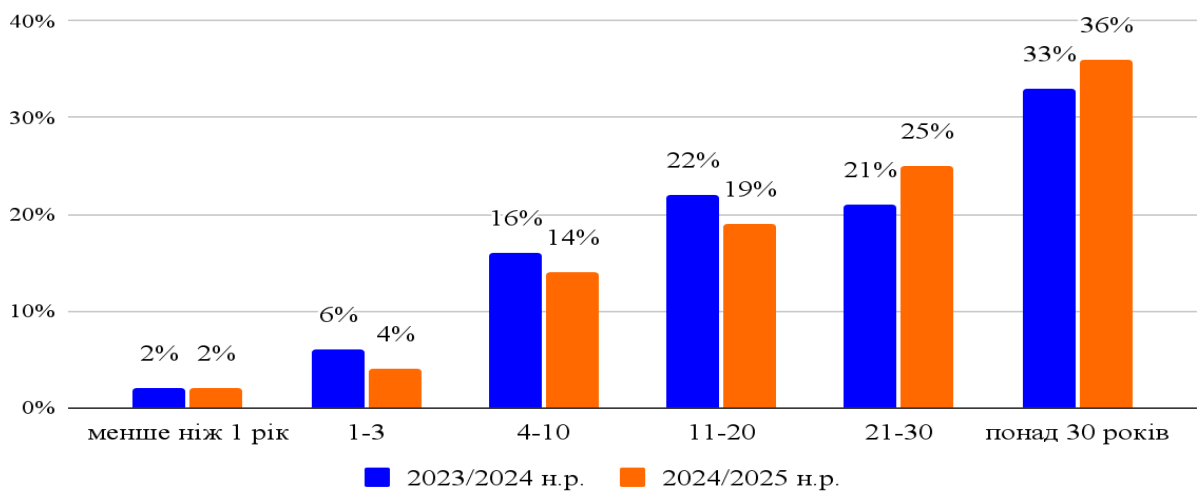
44% учителів мають віковий ценз від 51 до 60 років та понад 60 років. Другий рік зберігається тенденція до зменшення кількості молодих учителів віком від 26 до 40 років.

Зазначте ваш вік (педагоги)

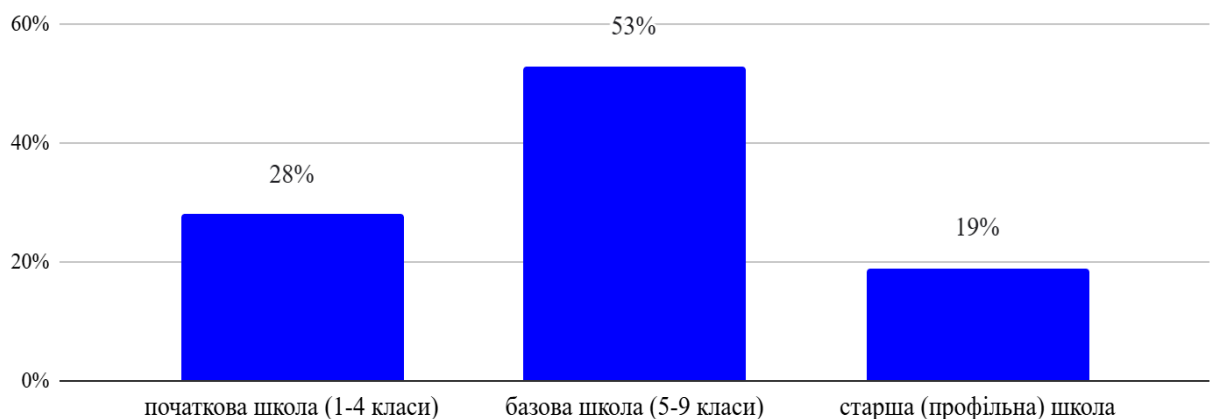
36% педагогічних працівників мають стаж роботи понад 30 років, 25% – 21-30 років, 19% – 11-20 років, 14% – 4-10 років, 4% – 1-3 роки, 2% – менше ніж 1 рік. Частка педагогів, які мають стаж роботи від 1 до 10 років, у порівнянні з минулим роком зменшилася на 2%.

Зазначте стаж вашої педагогічної діяльності (педагоги)

У моніторинговому дослідженні взяли участь 3268 учнів/учениць, віком від 14 років, а також 9459 респондентів серед батьків, діти яких навчаються у початковій (28%), базовій (53%) та профільній (19%) школах.

На якому рівні повної загальної середньої освіти навчається ваша дитина? (батьки)

У період з 11.11.2024 по 13.12.2024 здійснено спостереження за навчальними заняттями з використанням технологій дистанційного навчання в закладах освіти Запорізької області відповідно до вибірки моніторингу. Спостереження здійснювали 17 спостерігачів: фахівці управління Служби, КЗ «ЗОІППО» ЗОР та ЗНУ.

Спостерігачі здійснили відвідування 1400 навчальних занять, серед яких: дистанційних – 1360 (97%), очно-дистанційних (за змішаною формою) –

40 (3%), зокрема: 262 (19%) навчальних заняття у початковій школі, 797 (57%) – у базовій, 341 (24%) – у старшій школі.

Водночас 359 навчальних занять (26% від загальної кількості) спостерігачами не були переглянуті через відсутність допуску до уроку з

боку педагогів або через те, що на початку навчальне заняття було зупинено у зв'язку з певними причинами, і визначити більшість критеріїв спостереження неможливо. У зв'язку з цим, опис результатів спостереження здійснено відповідно до тієї кількості навчальних занять, за якими було визначено всі критерії спостереження, зокрема за 1041 навчальним заняттям. Водночас минулого року такий відсоток був меншим і складав 16%.

I. УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

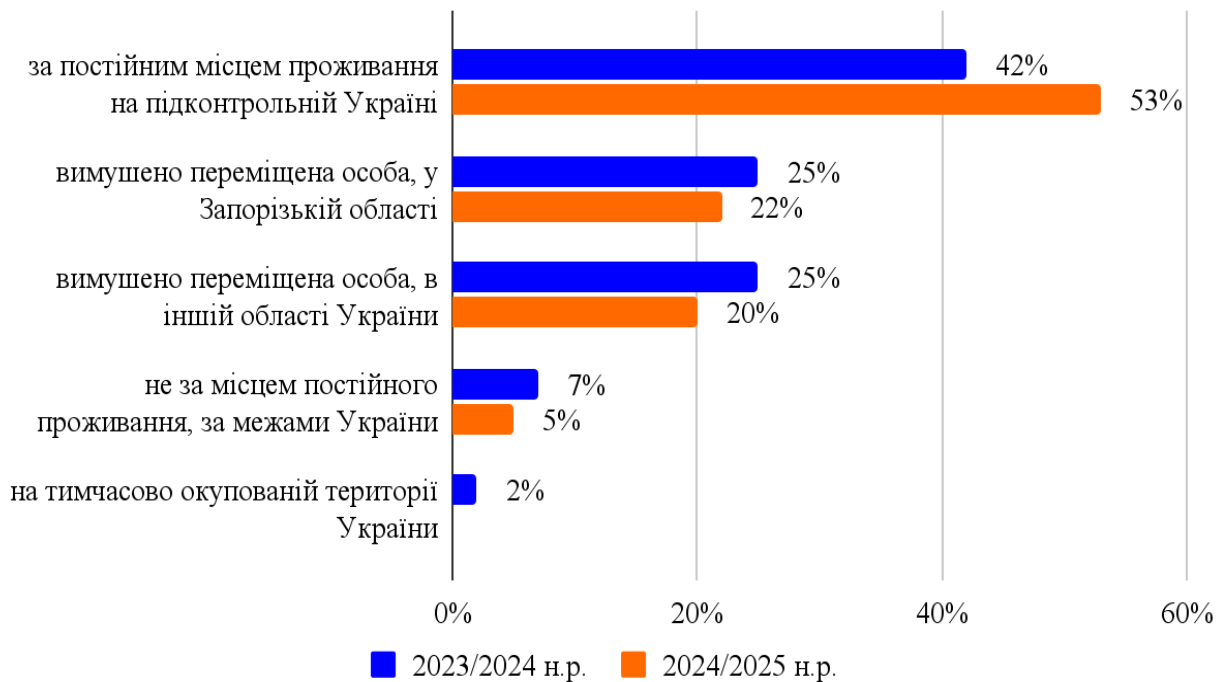
50% закладів освіти, що взяли участь у моніторингу, розташовані на підконтрольній Україні території Запорізької області. 50% закладів освіти переміщені до міста Запоріжжя, зокрема з території, де ведуться активні бойові дії, (6%) та з ТОТ Запорізької області (44%).

54% закладів освіти області працюють виключно дистанційно із використанням технологій дистанційного навчання. У порівнянні з минулорічними результатами кількість шкіл, що поєднують очну форму організації освітнього процесу із дистанційною (використовують моделі «змішаного навчання»), збільшилась на 42% і складає 44%, 2% закладів освіти за окремим графіком проводять в закладі освіти корекційні заняття, консультації та гурткові заняття.

53% педагогів не змінювали місце проживання на підконтрольній Україні території Запорізької області. Із числа переміщених осіб 22% педагогічних працівників проживають у Запорізькій області, 20% – в інших областях України, 5% – за межами України.

Вчителі, які знаходяться на ТОТ, цього року не брали участь у дослідженні.

Зазначте місце вашого перебування (педагоги)

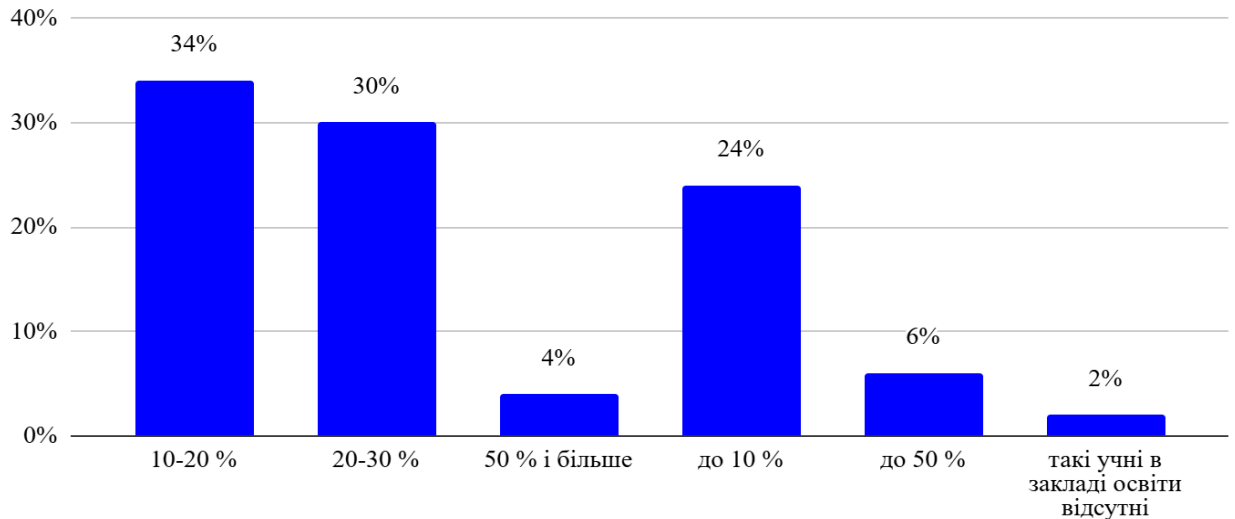
Умови роботи педагогічних працівників суттєво змінились у порівнянні з 2023/2024 н.р. Половина педагогів (51%) працюють на робочому місці в закладі освіти, з них: 33% – у змішаному форматі. Водночас минулоріч безпосередньо в закладі освіти працювали 6% вчителів, 47% педагогів здійснювали освітню діяльність поза межами закладу, у тому числі 4% – перебуваючи за кордоном. Самостійно обирають режим і місце роботи 2% вчителів.

У який спосіб ви здійснюєте освітню діяльність? (педагоги)

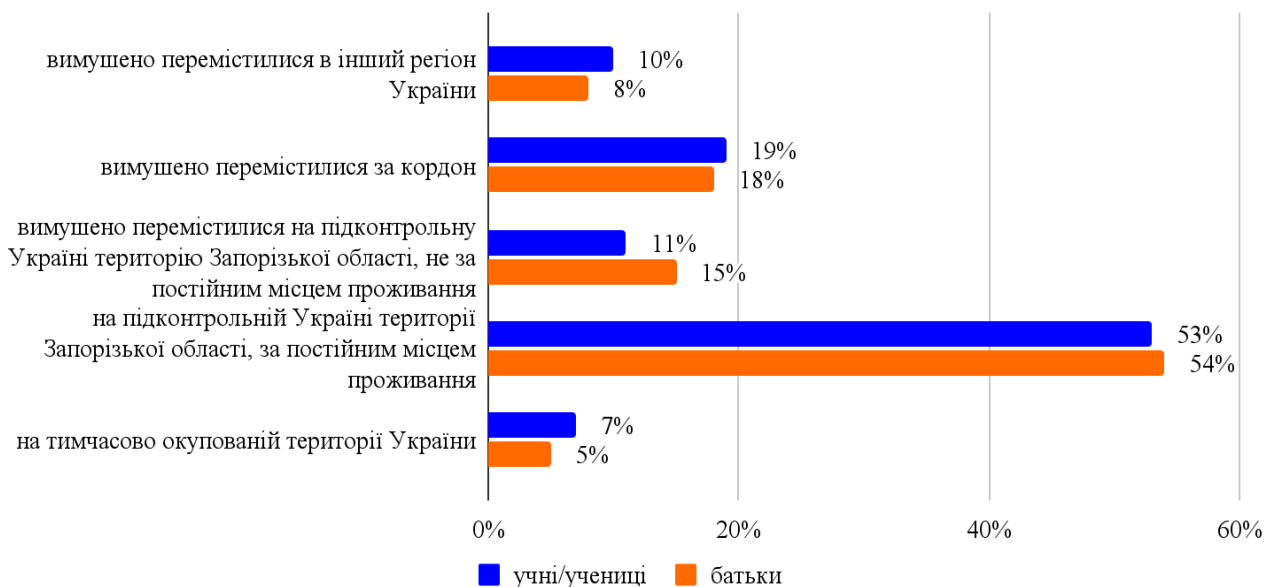
Майже всі керівники закладів освіти (99%) підтверджують наявність учнів, які навчаються одночасно в українській школі та закладах освіти країни перебування. У 6% закладів освіти цей показник становить до 50%, а у 4% – більше 50%.

Скільки відсотків учнів/учениць одночасно здобувають освіту у вашому закладі освіти та в закладі освіти країни перебування? (керівники)

За інформацією батьків, які взяли участь в опитуванні, на підконтрольній Україні території Запорізької області знаходиться 69% здобувачів освіти, серед яких: 15% внутрішньо переміщених осіб у межах області, за кордоном перебуває 18% учнів та 8% – в інших областях України. За умовами дослідження, батьки й діти, які знаходяться на ТОТ, могли не брати участь у моніторингу, проте 5% батьків та 7% учнів пройшли анкетування.

Укажіть ваше місце проживання під час війни

За результатами фокус-групового інтерв'ю з керівниками закладів освіти з ТОТ Запорізької області з'ясовано, що близько 50% учнівського контингенту в закладах освіти складають саме здобувачі освіти, які перебувають на ТОТ,

35-37% – за кордоном, близько 10-13% територіально знаходяться в інших областях України та місті Запоріжжя. Керівники ЗЗСО зазначають, що контингент учнів/учениць за останні роки значно змінився. У деяких закладах освіти він зріс за рахунок вимушеного об'єднання шкіл у громадах, у результаті якого частині закладів освіти було оголошено простій, в інших – зменшився через рух учнів, у тому числі через відрахування та втрату зв'язку з сім'ями

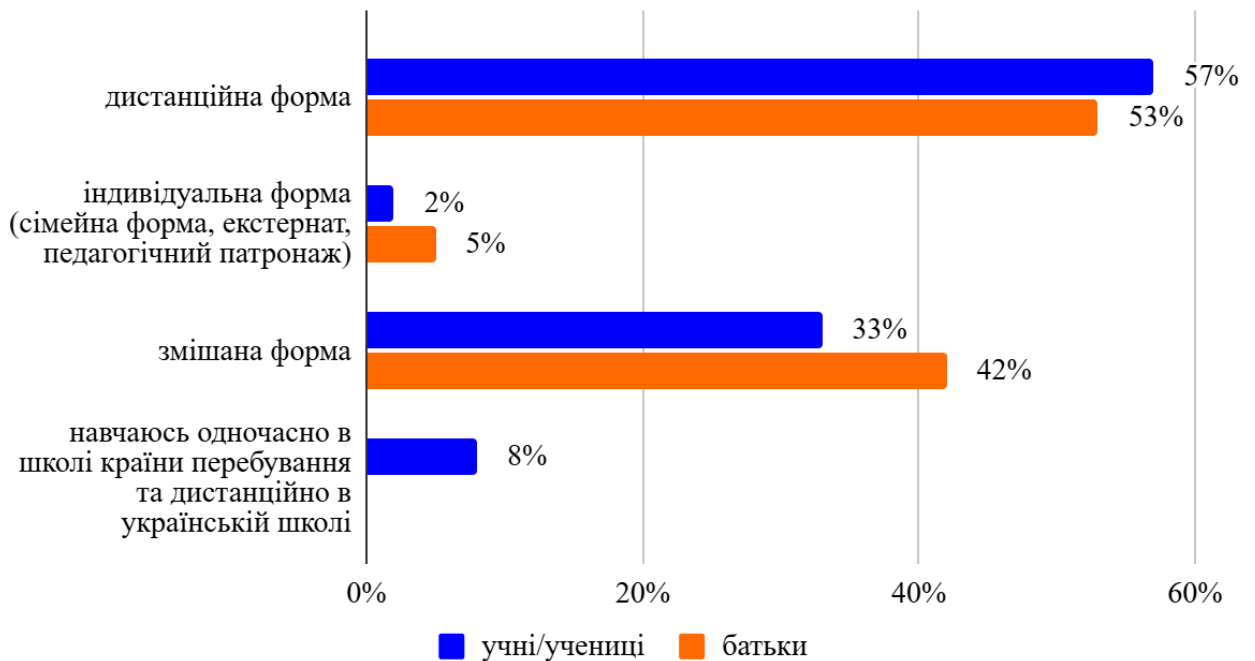
на ТОТ. Разом з цим, керівники закладів освіти відмічають, що частина дітей повернулася до онлайн-навчання в школі після того, як спробувала навчатися в закладах освіти за місцем перебування. Через безпекову ситуацію та відсутність зв'язку, переважна більшість учнів, які перебувають на ТОТ, не відвідують онлайн-заняття, завдання виконують в асинхронному режимі, самостійно опановуючи навчальний матеріал, розміщений на освітній онлайн-платформі, і комунікують з учителями без встановлення часових меж (дедлайнів). Втрата зв'язку з частиною дітей, які перебувають на ТОТ, є передумовою для їхнього відрахування із закладів освіти, що спричиняє втрату контингенту та будь-яких контактів з дітьми у майбутньому, після деокупації та повернення до рідних домівок.

Питання збереження мережі закладів освіти в тимчасово окупованих громадах є пріоритетним завданням. Декілька релокованих закладів освіти отримали декларацію на провадження освітньої діяльності в місті Запоріжжя та зареєстрували нову юридичну адресу. 4% керівників релокованих шкіл зазначили, що розпочали очне навчання у змішаному форматі в укриттях інших закладів освіти міста Запоріжжя, наприклад, в укритті Національного університету «Запорізька політехніка», Мелітопольського Хабу тощо. **Питання збереження «дистанційних шкіл» та надання приміщень для здійснення освітньої діяльності у змішаному форматі для релокованих закладів освіти залишається актуальним.**

Довготривалий процес дистанційного навчання вплинув на вибір батьків та дітей щодо форм здобуття освіти. Так, 53% батьків та 57% учнів/учениць, які взяли участь у анкетуванні, зазначили виключно дистанційну форму навчання, 42% батьків та 33% здобувачів освіти поєднують очну і дистанційну форму навчання (у змішаному форматі). Невеликий відсоток батьків та учнів вказали на навчання за індивідуальною формою навчання (5% та 2% відповідно).

8% учнів/учениць зазначили, що навчаються одночасно в закладі освіти країни перебування та дистанційно в українській школі.

Форми здобуття освіти учнів/учениць

У порівнянні з минулорічним дослідженням щодо організації навчання учнів/учениць, які одночасно здобувають освіту у закладі освіти України та за кордоном, суттєво збільшилась частка керівників закладів освіти (71% проти 36% у 2023/2024 н.р.), які зазначають, що частина учнів навчаються разом із класом в асинхронному режимі, виконують завдання з усіх предметів самостійно, користуючись матеріалами до занять, що надає вчитель усім учням класу.

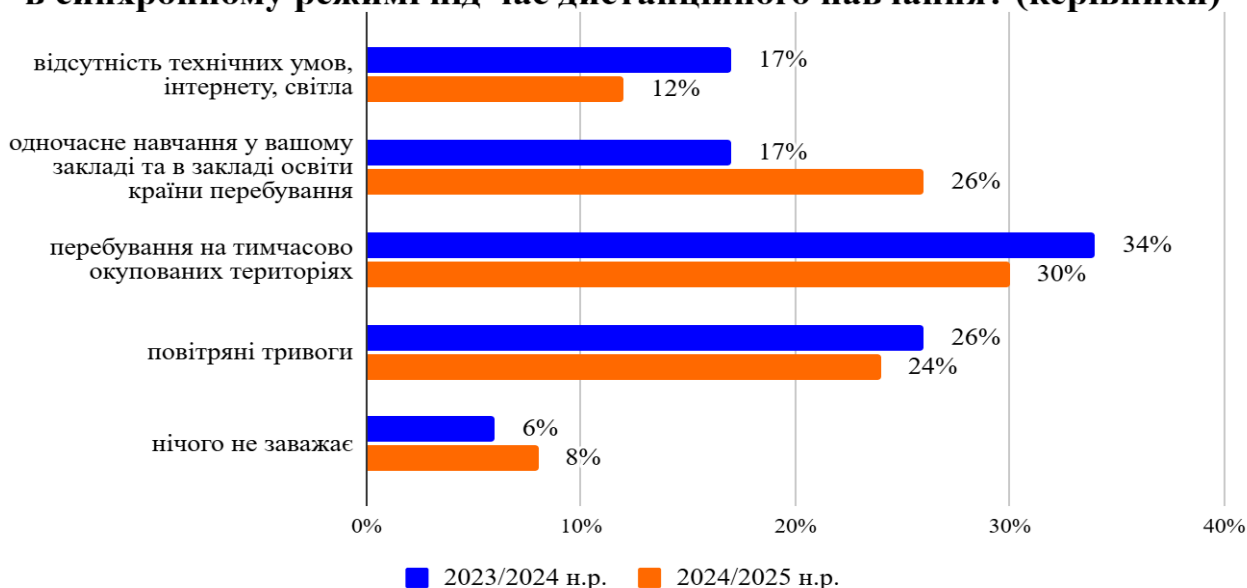
41% проти 15% керівників закладів освіти стверджують, що частина учнів навчаються разом із класом у другій половині дня за окремим графіком (після занять у закладі освіти країни перебування). Збільшилася і частка учнів/учениць, які здобувають освіту за індивідуальною формою навчання, що підтвердили 51% опитаних директорів (у 2023/2024 н.р. – 25%). У 14% закладів освіти (21% минулоріч) учні вивчають лише основні предмети українознавчого компонента.

Яким чином організовано навчання учнів, які одночасно здобувають освіту у вашому закладі освіти та в закладі освіти країни перебування? (керівники)

Саме одночасне навчання учнів/учениць у закладах освіти України та за кордоном, на думку 26% директорів, є однією з причин, що заважає учням навчатися дистанційно разом з класом у синхронному режимі, минулого року цей показник становив 17%. Водночас до більш поширених причин керівники закладів освіти віднесли: перебування учнів/учениць на ТОТ (30%), повітряні тривоги (24%), відсутніх технічних умов для навчання (12%), 8% директорів вважають, що дітям навчатися у синхронному режимі нічого не заважає.

На вашу думку, переважно які причини заважають учням навчатися в синхронному режимі під час дистанційного навчання? (керівники)

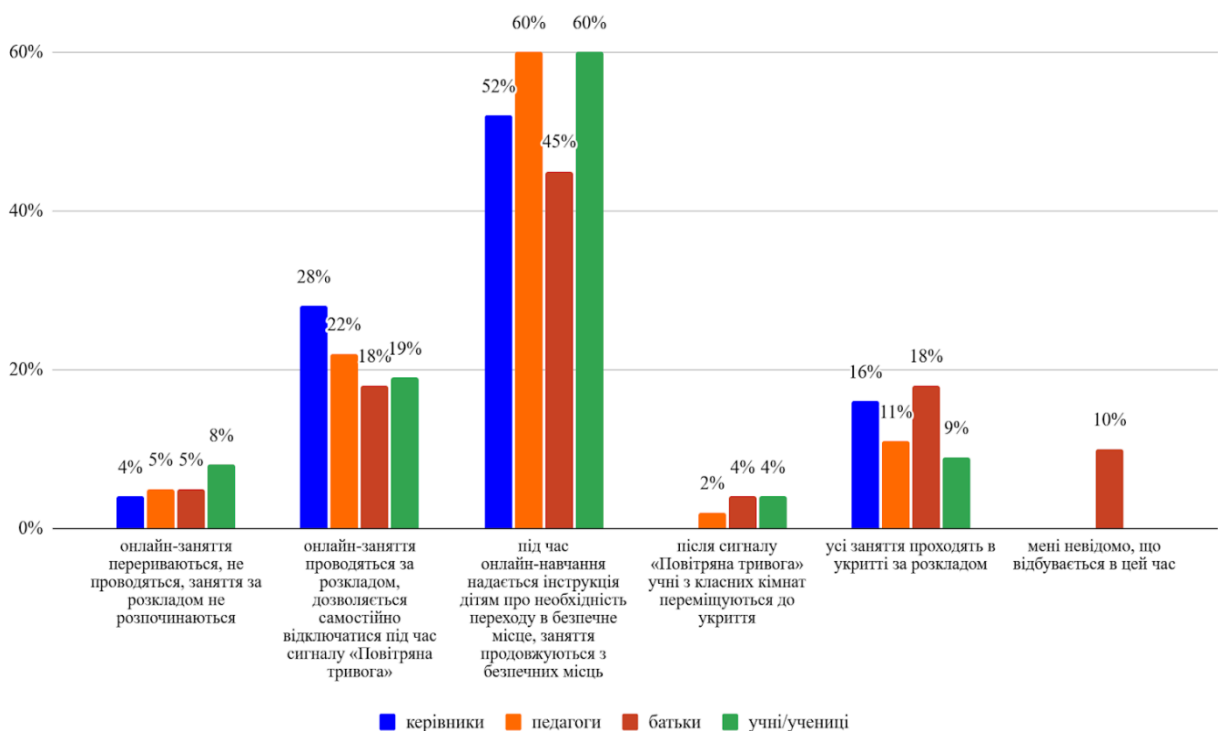
Водночас аналіз вебсайтів підтвердив, що 6% закладів освіти оприлюднюють інформацію про можливість для здобувачів освіти, які

перебувають за межами України, вивчати лише навчальні предмети українознавчого компонента: української мови, української літератури, історії України тощо. У 2% шкіл оприлюднено навчальний план відповідно до Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 18.08.2023 №1014.

Разом з цим, питання приведення до нормативного порядку умов здобуття загальної середньої освіти здобувачів освіти, що знаходяться за кордоном, потребують уваги керівників та засновників закладів освіти.

Як зазначалося вище, серед вагомих чинників, що заважають учням навчатися в синхронному режимі під час дистанційного навчання, 24% керівників закладів освіти називають сигнал «Повітряна тривога». Як свідчать результати опитування директорів шкіл, у порівнянні з минулим роком **відсоток закладів освіти, в яких онлайн-заняття під час повітряної тривоги переривалися, не проводилися чи не розпочиналися, зменшився майже в чотири рази – з 15% у 2023 році до 4% у 2024 році.** Більшість закладів освіти онлайн-заняття проводять із безпечних місць, укриттів, дотримуються алгоритмів дій, інструкцій, в яких передбачені різні моделі щодо безперервного продовження освітнього процесу в синхронному режимі під час сигналу небезпеки.

Який алгоритм дій у закладі освіти під час сигналу «Повітряна тривога»?

Під час спостереження за навчальними заняттями спостерігачі відзначили, що освітній процес дійсно був зорієнтований, перш за все, на створення безпечних умов навчання. Так, **на 44% онлайн-занять педагоги нагадували учням про алгоритм дій під час оголошення повітряної тривоги, правила безпеки та поведінки у разі виникнення надзвичайної ситуації**, на 56% – уваги на цьому не акцентували, хоча минулоріч цей показник був на 3% вищим. Водночас 77% навчальних занять пройшли без повітряної тривоги, на 20% – учитель повідомляв про сигнал небезпеки, пропонував учням перейти в безпечне місце та продовжував заняття, у тому числі із укриття, на 3% – освітній процес припинявся, через це навчальне заняття переводилося в асинхронний режим. У порівнянні з минулим навчальним роком ці показники практично не змінилися.

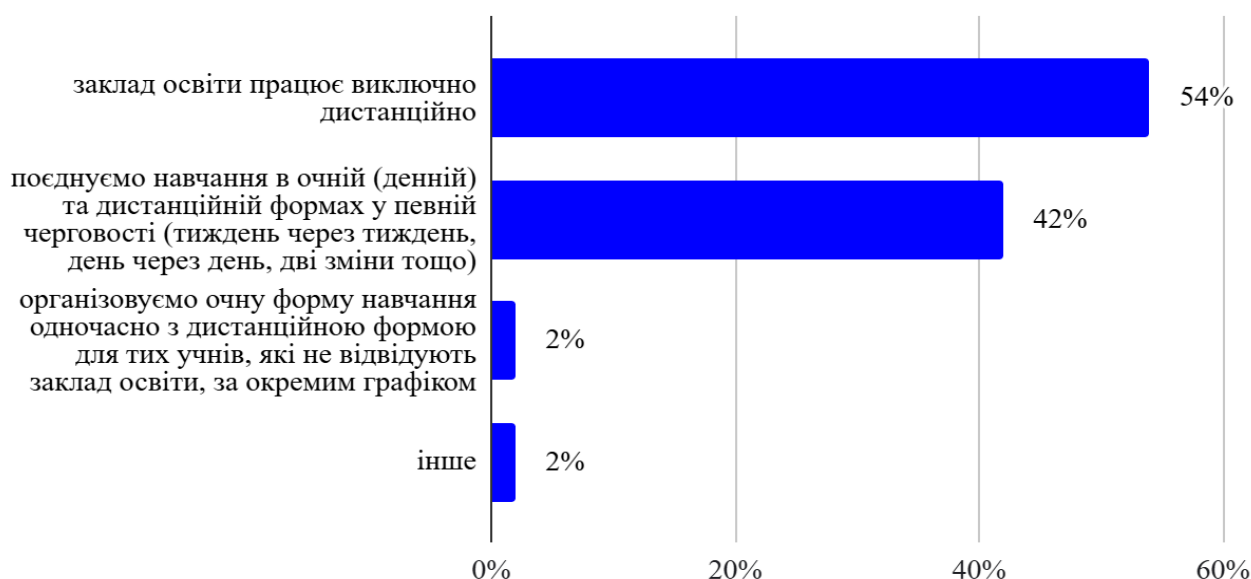
Окрім скасування занять під час повітряної тривоги, частина онлайн-уроків не відбулися з низки різних причин, а саме: відсутність доступу до інтернету чи погане інтернет-з'єднання у вчителів, відсутність електропостачання, скасування синхронного заняття через особисті обставини вчителів педагогів чи їх хворобу, технічні проблеми, відсутність учнів на відео конференції тощо.

Незважаючи на те, що 8% директорів вважають, що учням навчатися дистанційно в синхронному режимі нічого не заважає, упродовж третього року від початку повномасштабного вторгнення ситуація з відвідуванням навчальних занять здобувачами освіти якісно не змінилась. Спостерігачі відмітили, що на 3% дистанційних заняттях був присутній один учень, два учні – 5%, 3 учні – 6%, 4 учні – 7%, 5 учнів – 6%. Загальна кількість уроків з присутністю до 5 учнів становить 28% (294 навчальних занять). Зафіксовано випадки, коли до онлайн-заняття приєднувався лише вчитель, через це заняття не проводилося. Таке відвідування синхронних навчальних занять може свідчити про відсутність системного контролю за відвідуваністю як з боку керівництва закладу освіти, так і з боку батьків. **Наявність такої проблеми вимагає вжиття невідкладних заходів щодо залучення максимальної кількості учнів класу до навчання в синхронному режимі.**

II. УМОВИ ПОЄДНАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

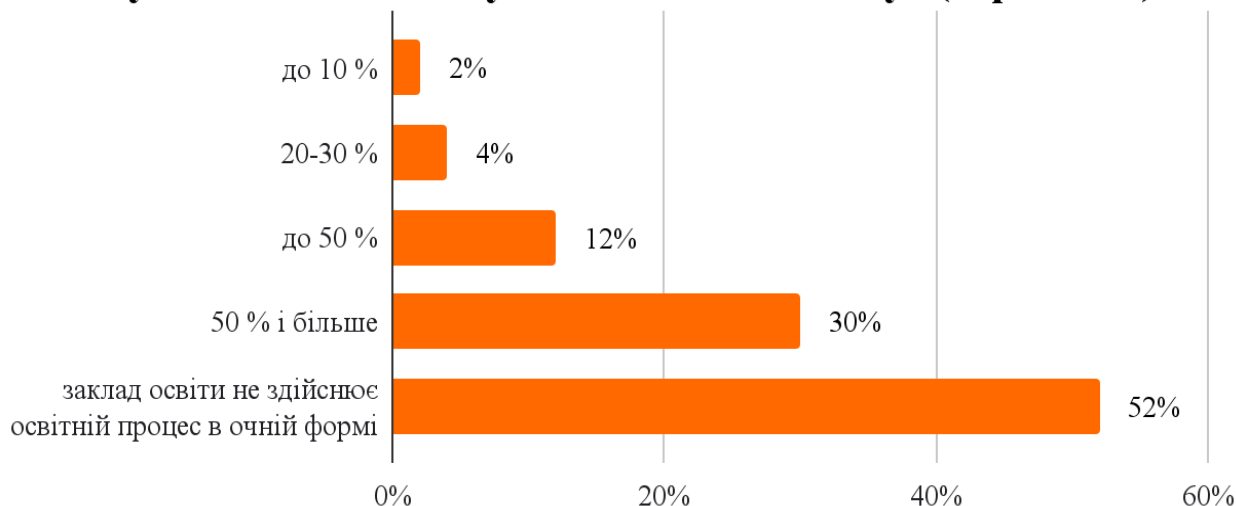
Результати опитування керівників закладів освіти показали, що 54% шкіл працюють виключно дистанційно, у 42% закладів освіти – навчання в дистанційній формі поєднується з очною (денною) формою в певній черговості (тиждень через тиждень, день через день, дві зміни тощо).

Яку модель змішаного навчання ви застосовуєте під час організації освітнього процесу? (керівники)

30% керівників закладів освіти, які мають умови для змішаного навчання в умовах воєнного стану, зазначили, що відсоток батьків, які обирають очну форму здобуття освіти для дітей, становить 50% і більше, 2% керівників закладів освіти – до 10%, 4% – 20-30%, 12% – до 50%.

Скільки відсотків батьків у закладі освіти вибрали очну форму здобуття освіти дітей в умовах воєнного стану? (керівники)

34% керівників закладів освіти стверджують, що очні заняття проводяться виключно в укритті, а всі діти, які навчаються дистанційно, мають можливість приєднатися онлайн. Однак, 12% директорів зазначили, що учні/учениці не мають можливості онлайн-приєднання до очного уроку та виконують завдання асинхронно.

Яким чином організовано поєднання очного та дистанційного навчання в межах одного класу? (керівники)

Для забезпечення очного навчання заклади освіти використовують найпростіші та протирадіаційні укриття, сховища тощо. **У 18% шкіл створені умови в укриттях задовольняють потребу закладу освіти, у 26% – місткість облаштованих укриттів не відповідає кількості одночасного перебування всіх здобувачів освіти, у 4% – безпечні місця відсутні або потребують ремонту, ще 4% шкіл для організації освітнього процесу використовують укриття інших закладів освіти (установ) на підставі укладених договорів.**

Чи обладнано в закладі освіти безпечні місця (укриття, бомбосховище) для учасників освітнього процесу для забезпечення змішаного навчання (керівники)

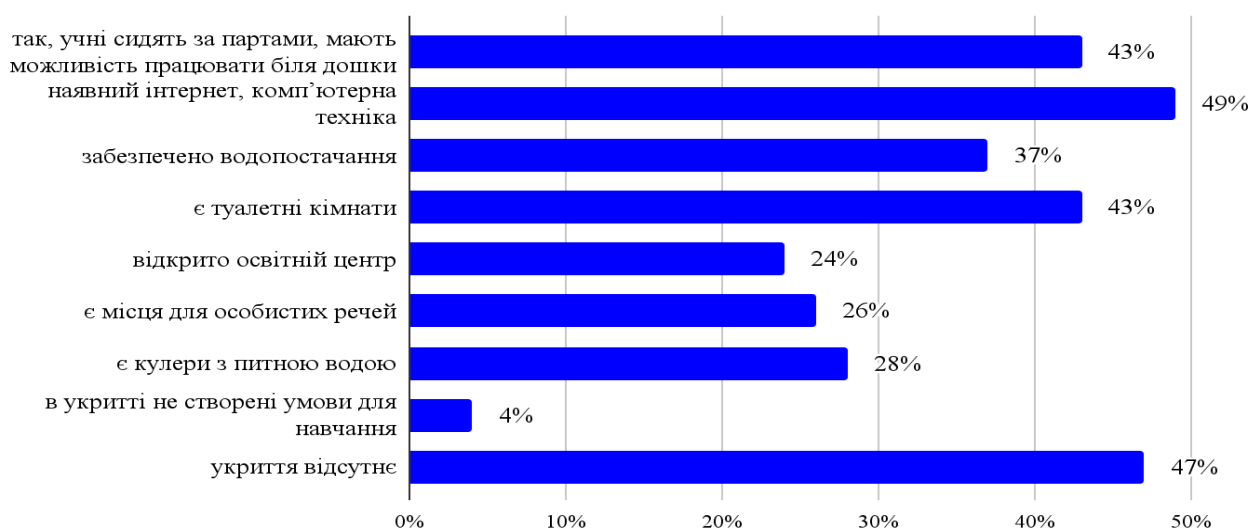
На питання чи облаштоване укриття у вашому закладі освіти всім необхідним для проведення навчання, директори зазначили:

43% – учні сидять за партами, мають можливість працювати біля дошки;

49% – в укриттях наявний інтернет, комп'ютерна техніка;

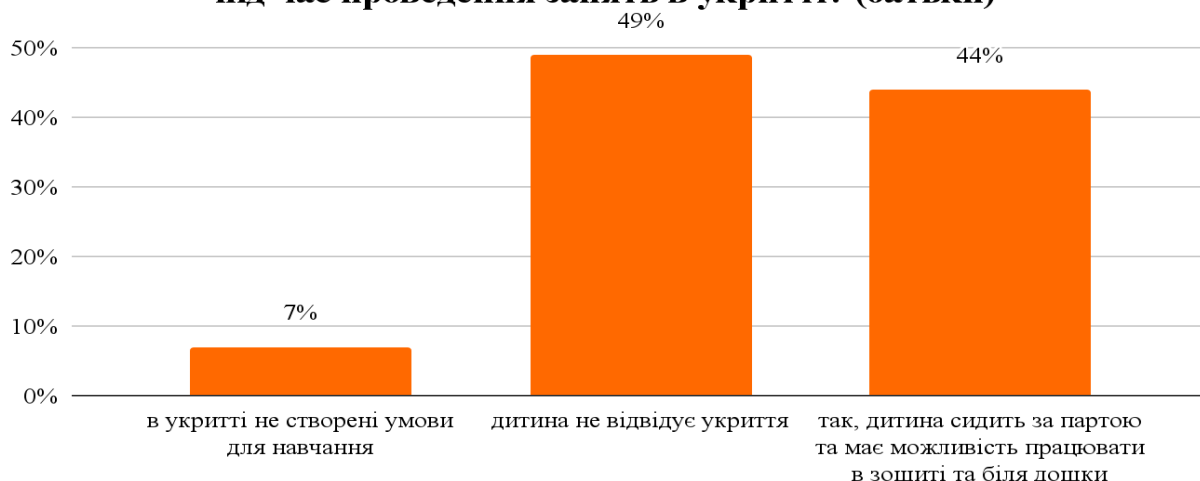
37% – забезпечено водопостачання;
 43% – облаштовані туалетні кімнати;
 24% – відкрито освітній центр;
 26% – є місця для особистих речей;
 28% – є кулери з питною водою;
 4% – в укритті не створені умови для навчання.

Чи облаштоване укриття у вашому закладі освіти усім необхідним для проведення навчання? (керівники)

Належну організацію навчального місця для дитини в укритті підтверджують 44% батьків, водночас 7% – зауважили, що такі умови в укритті закладу освіти відсутні.

Чи облаштоване робоче місце вашої дитини усім необхідним під час проведення занять в укритті? (батьки)

33% педагогів, які працюють за змішаною формою та проводять заняття в укриттях, мають можливість приєднати до уроку учнів, які навчаються дистанційно, 9% вчителів під час очного навчання в укритті, надають учням/ученицям, які навчаються дистанційно, завдання

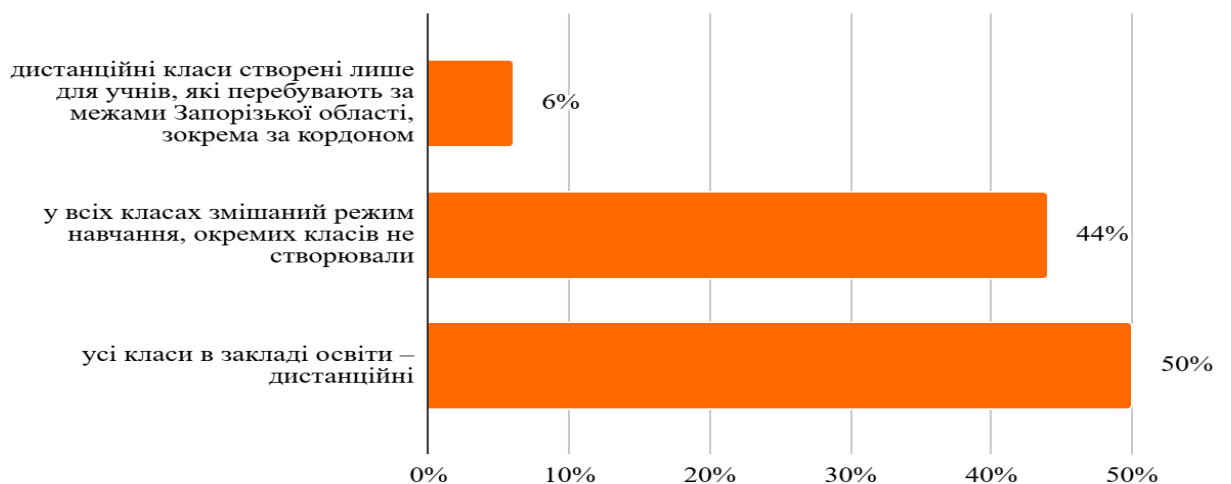
для самостійного опрацювання, 3% – організовують заняття асинхронно, 2% педагогів проводять два окремих заняття: для одних дітей в очному форматі, для інших – у дистанційному, 51% вчителів навчає учнів/учениць виключно дистанційно.

Яким чином ви поєднуєте очне та дистанційне навчання в межах одного класу? (педагоги)

44% директорів, які організували змішану форму навчання, зазначили, що окремих дистанційних класів для здобувачів освіти не створювали, 6% – вказали на створення таких класів для учнів/учениць, які перебувають за межами Запорізької області, зокрема за кордоном. У 50% закладів освіти усі класи дистанційні.

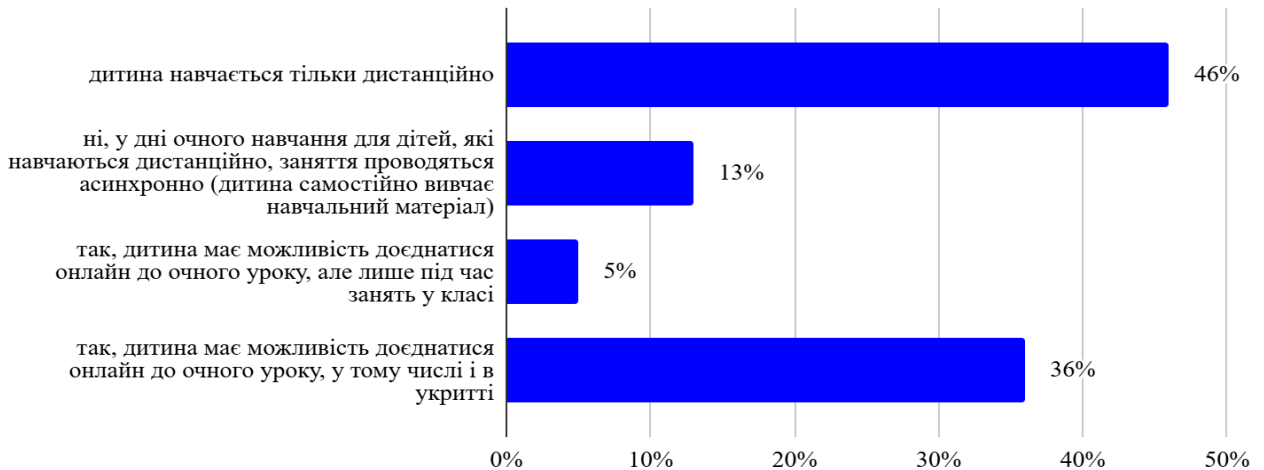
Чи створені в закладі освіти дистанційні класи? (керівники)

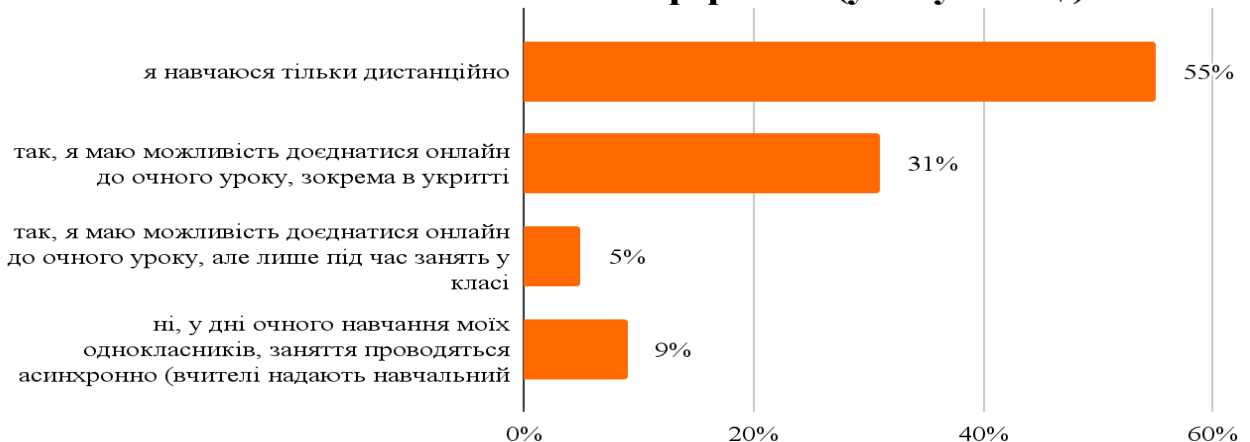
Можливість онлайн-приєднання до очного заняття в укритті підтверджують і 36% батьків та 31% учнів/учениць. Водночас 13% батьків та 9% здобувачів освіти стверджують, що у дні очного навчання для дітей, які навчаються дистанційно, заняття проводяться асинхронно (дитина самостійно вивчає навчальний

матеріал), 5% батьків і 5% учнів зазначили про можливість доєднатися онлайн до очного уроку, але лише під час занять у класі. Водночас 46% батьків та 55% здобувачів освіти вказали, що навчаються виключно дистанційно.

Чи створені умови для онлайн-приєднання вашої дитини до очного уроку в класі під час роботи закладу освіти за змішаною формою навчання? (батьки)

Чи є у вас можливість для онлайн-приєднання до очного уроку, що відбувається в класі для учнів, які навчаються за змішаною формою? (учні/учениці)

Варто зазначити, що 3% навчальних занять, що відбулися у межах спостереження, було проведено очно-дистанційно. Спостерігачі підтверджують, що педагоги мали можливість для онлайн-приєднання учнів до навчальних занять, які проводяться в укритті. Однак учні/учениці, які долучилися онлайн, майже не були залучені до роботи на уроці. У переважній більшості вчителі не могли забезпечити продуктивну взаємодію та повноцінну інтеграцію цих учнів в освітній процес – діти мимоволі залишалися пасивними слухачами.

Спостерігачі відмітили низку складнощів у сприйнятті учнями навчального матеріалу під час проведення очно-дистанційного заняття.

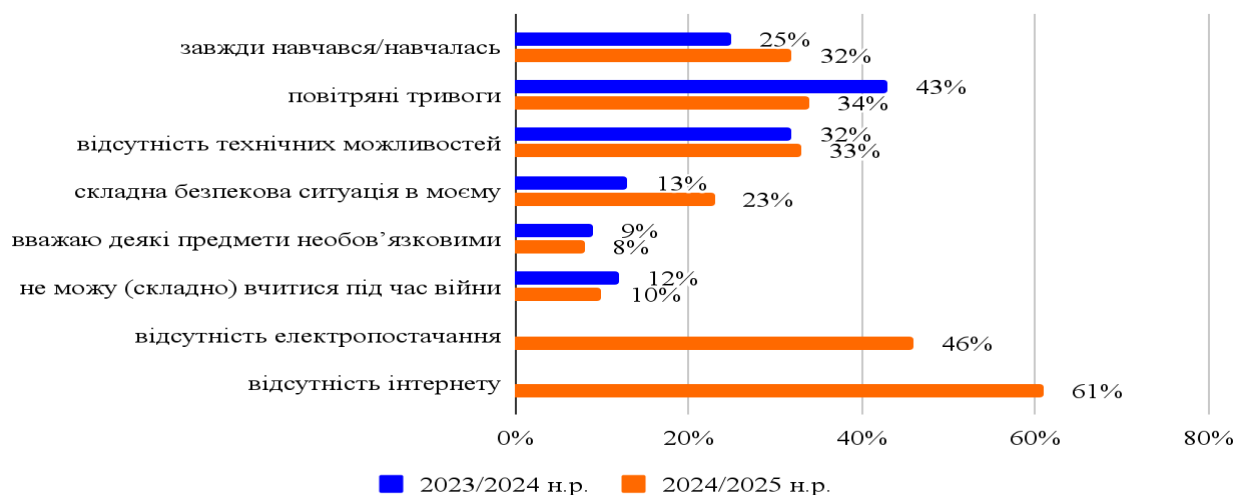
Зокрема записи на класній дошці не завжди чітко видно дітям, які працюють дистанційно, у повному обсязі не використовувалися можливості освітніх платформ, учителі вимушені постійно переключати увагу між учнями в класі та тими, які працюють дистанційно, – як наслідок порушується зв'язок учителя з учнями, якість опанування навчального матеріалу істотно знижується.

Таким чином, обрані підходи до організації освітнього процесу в умовах дистанційного та змішаного навчання демонструють достатній рівень адаптивності закладів загальної середньої освіти та спрямованість на підтримання якості освіти. Водночас подальший розвиток таких форматів вимагає постійного аналізу їх ефективності, а також впровадження інновацій, що дозволять ще більше покращити взаємодію між учасниками освітнього процесу.

III. ДИНАМІКА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ, У ПОРІВНЯННІ З МИНУЛОРІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

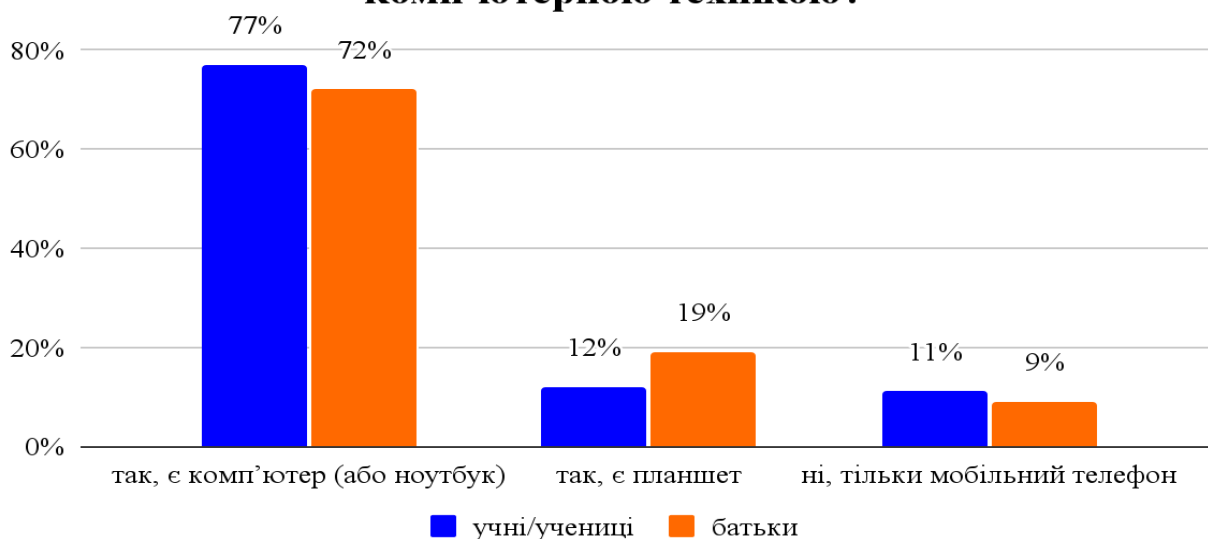
Минулорічні дослідження виявили проблеми з відвідуванням навчальних занять під час різних форм організації навчання. Показник кількості учнів/учениць, які завжди безперервно навчалися, збільшилася в порівнянні з даними 2023/2024 н.р. і складає 32%. Однак відсутність доступу до інтернету (61%), електроенергії (46%), а також інші технічні труднощі (33%) значно ускладнюють участь дітей в освітньому процесі, зокрема віддалено. Збільшення кількості закладів освіти, в яких організовано навчання за змішаною формою, частково вирішує ці проблеми, однак через певні причини, зокрема пов'язаних із безпековою ситуацією, для частини учнів доступ до дистанційного навчання залишається проблемним. Результати опитування здобувачів освіти ще раз підкреслили важливість належного технічного забезпечення та адаптації різних форматів навчання відповідно до сучасних умов.

Якщо під час дистанційного навчання ви не відвідували онлайн-уроки, то переважно з якої причини? (учні/учениці)

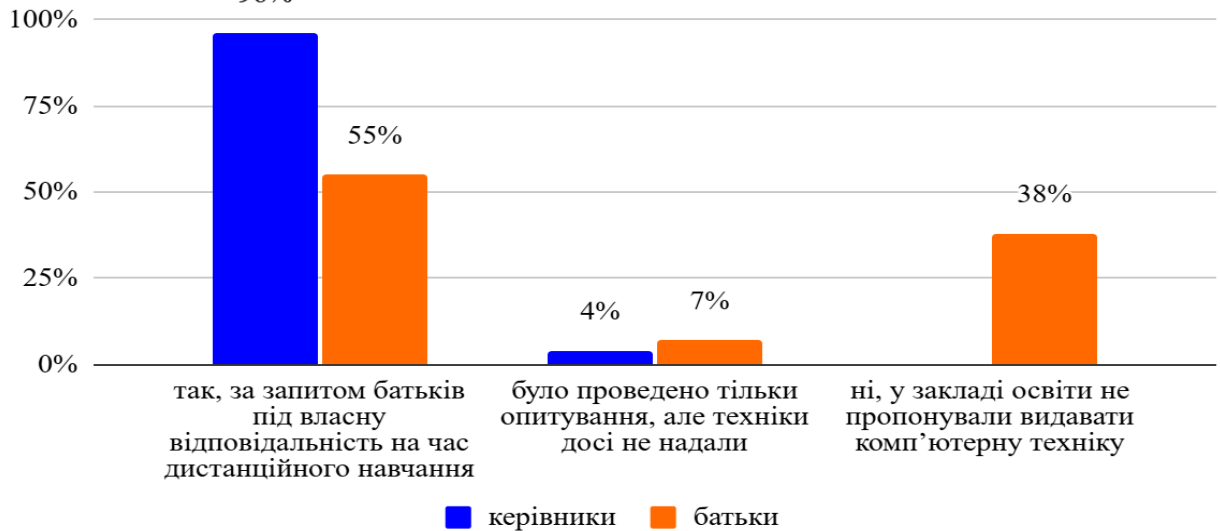
Разом з тим, збільшується кількість здобувачів освіти, які забезпечені технічними засобами для дистанційного навчання. Так, 89% учнів/учениць зазначили, що їхнє робоче місце вдома облаштовано персональним комп'ютером (ноутбуком) або планшетом. Ці дані підтверджують і 91% батьків, хоча минулого року цей відсоток був значно нижчим і складав 45%.

Чи облаштоване ваше робоче місце вдома комп'ютерною технікою?

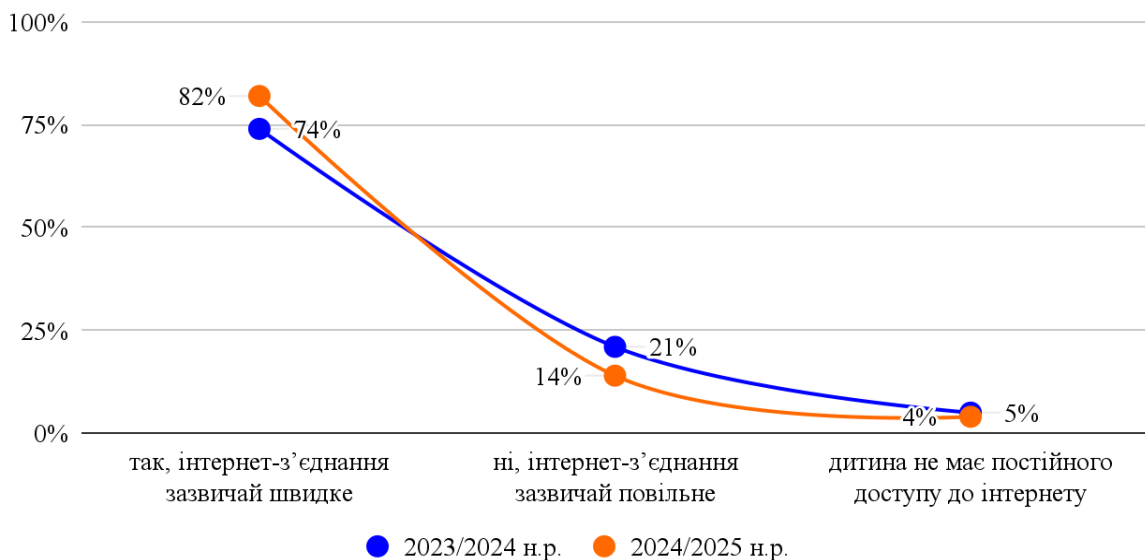
96% керівників зазначили, що, за запитом батьків, учнів/учениць забезпечено комп'ютерною технікою на час дистанційного навчання. Цю інформацію підтверджують і 55% батьків. Водночас 7% батьків зазначили, що у закладі освіти проведено тільки опитування щодо потреб у персональних комп'ютерах (далі – ПК), але техніки досі не отримали, 38% батькам техніку в закладі освіти не пропонували.

Чи здійснювалося у закладі освіти забезпечення учнів/учениць комп'ютерною технікою?

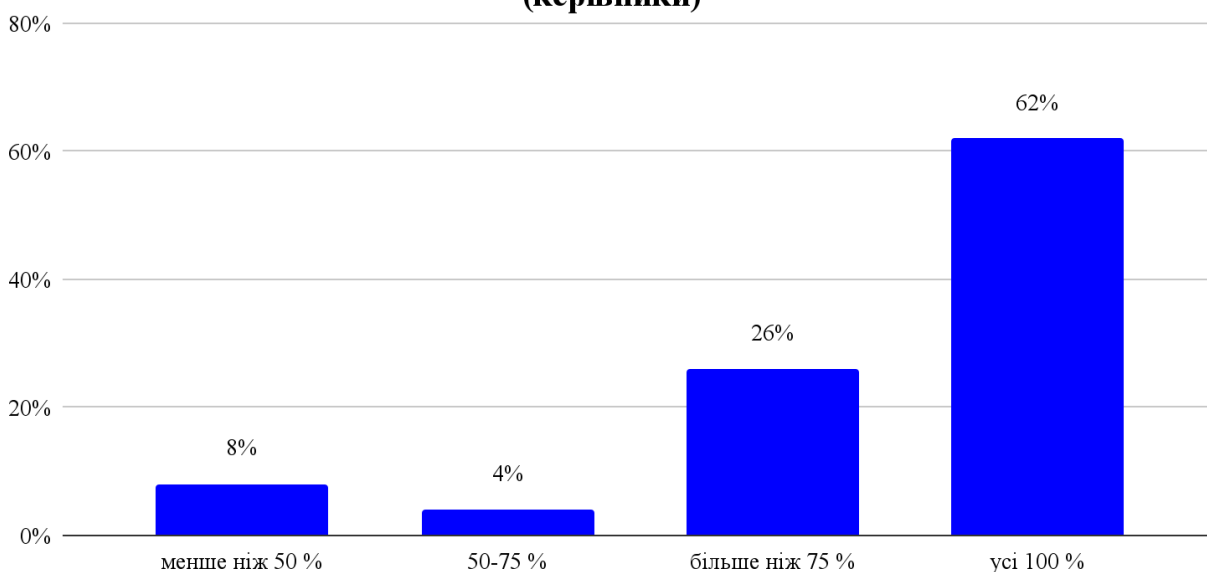
82% батьків стверджують, що їхні діти мають на своєму робочому місці доступ до швидкісного інтернет-з'єднання. Водночас незмінним у порівнянні з минулим роком залишається показник відсутності у здобувачів освіти постійного доступу до інтернету, про що зазначили 4% батьків.

Чи достатньо швидке інтернет-з'єднання має дитина на своєму робочому місці? (батьки)

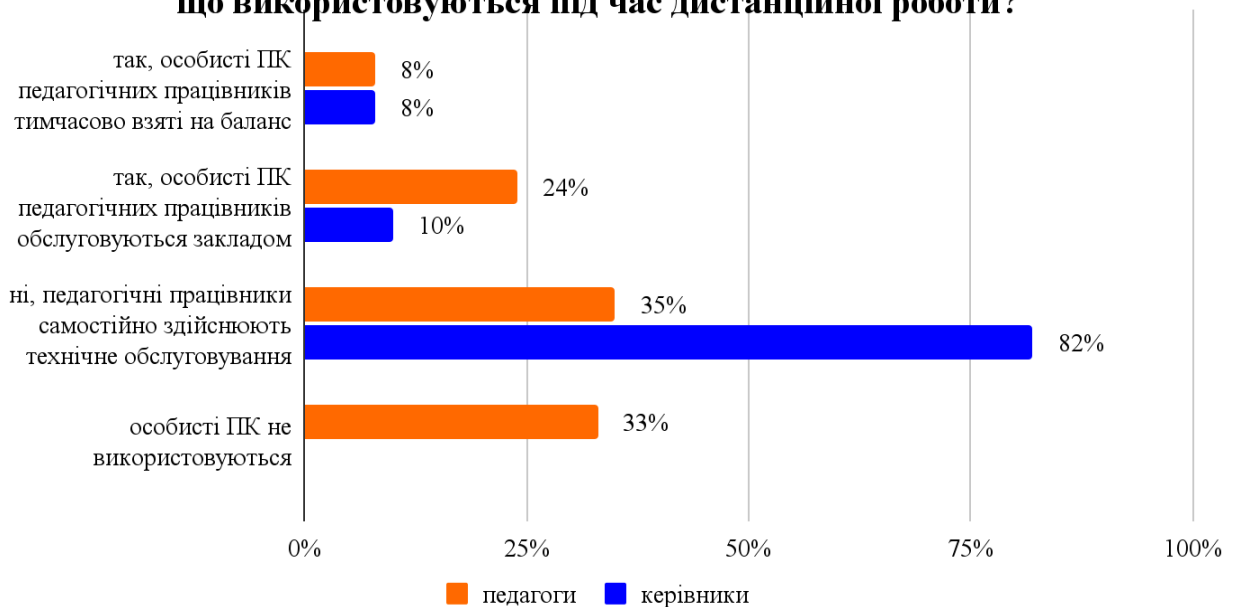
62% керівників закладів освіти оцінюють забезпечення педагогічних працівників ноутбуками або ПК, що надаються закладом освіти, територіальною громадою або засновником для проведення дистанційних занять, консультацій, на 100%.

Оцініть рівень забезпечення педагогічних працівників вашого закладу освіти ноутбуками або ПК, що надаються закладом освіти/територіальною громадою/засновником для проведення дистанційних занять, консультацій (керівники)

Проте **33% вчителів стверджують, що використовують виключно робочі ПК**. Разом з тим, питання щодо технічного обслуговування (технічної підтримки) особистих ПК педагогічних працівників, що використовуються ними під час дистанційної роботи, не вирішено у 82% закладів освіти, – педагогічні працівники самостійно здійснюють технічне обслуговування особистих ПК. **Водночас 10% шкіл практикують обслуговування закладом освіти особистих ПК вчителів на договірній основі, у 8% – ПК педагогічних працівників тимчасово взяті на баланс закладу освіти.**

**Чи розв'язане питання щодо технічного обслуговування
(технічної підтримки) особистих ПК педагогічних працівників,
що використовуються під час дистанційної роботи?**

Беручи до уваги, що вчителі використовують власні технічні засоби для потреб організації дистанційного навчання та продовжують працювати віддалено, залишається актуальним питання якості технічного забезпечення під час проведення онлайн-занять.

За результатами спостереження, **95% онлайн-занять пройшли у звичному режимі з якісним інтернет-з'єднанням у вчителя**. Однак, враховуючи проблеми з вимкненням електропостачання, інтернет на 5% навчальних занять був нестабільним, учителі користувалися мобільним інтернетом, швидкість якого не дозволяла провести повноцінне навчальне заняття. Нестабільним інтернет був і в учнів, тому на таких уроках діти часто перепитували інформацію у вчителя, рівень сприйняття навчального матеріалу значно погіршувався. Така ситуація прослідковувалася і в минулорічному дослідженні, де показники становили 94% і 6% відповідно.

Майже в усіх педагогів була прийнятною якість відеозображення та звуку (96% навчальних занять), на 4% уроків виникали певні технічні проблеми.

Найпоширенішими способами взаємодії вчителя з учнями були: мікрофон (99%), камера (95%) та текстовий чат (26%). Демонстрацію екрану було використано на 88% навчальних занять, віртуальну дошку – на 28%.

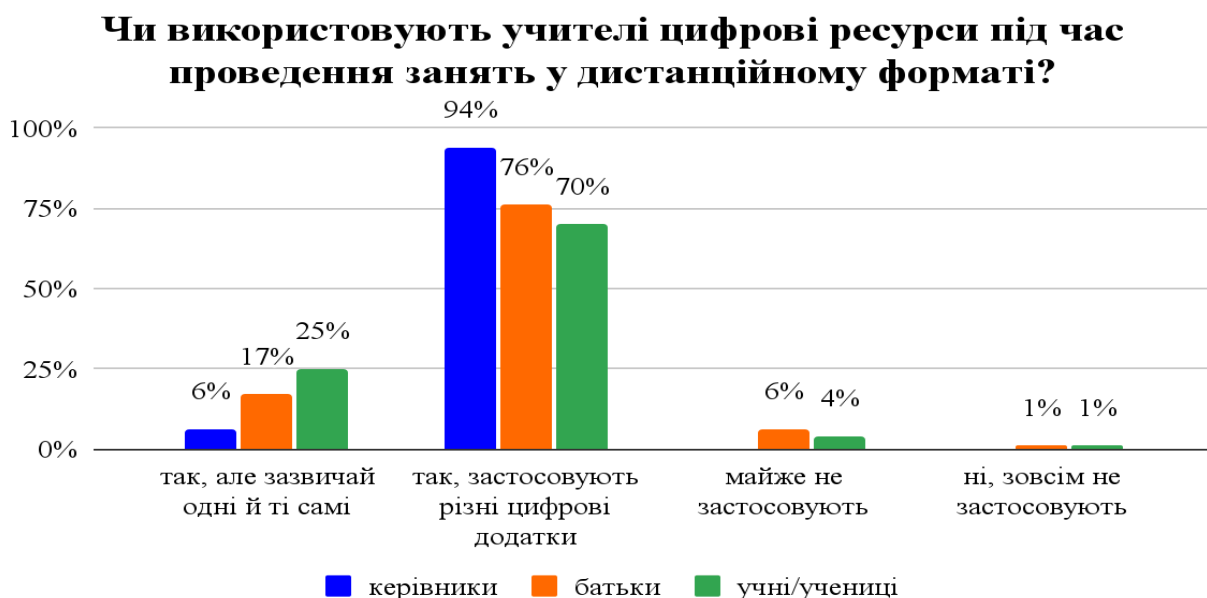
Водночас взаємодія учнів з учителем та класом є обмеженою, спостерігачі зазначили, що **38% із загальної кількості здобувачів освіти працювали на уроці з увімкненими камерами**, – це переважно учні початкової та середньої ланки, інші 62% учнів їх не вмикали. Однак,

порівнюючи з минулим роком, кількість учнів, які на уроці працювали з увімкненими камерами, зменшилася на 14% (у 2023/2024 н.р. – 52%). Як відзначають спостерігачі, більшість педагогів не акцентували увагу на необхідності візуальної взаємодії під час навчального заняття та не вимагали від учнів увімкнення камери.

Варто зазначити, що частина спостерігачів відмітили, що 6% відвіданих занять проводилися під запис, 59% онлайн-занять не записувалися, а на 35% – спостерігачам невідомо чи взагалі він здійснювався.

Результати моніторингу засвідчили, що переважна більшість педагогічних працівників використовує різні освітні цифрові ресурси і додатки під час дистанційних занять. Ці дані підтвердили 94% керівників закладів освіти, 6% – вказали, що вчителі використовують освітні цифрові ресурси, але зазвичай одні й ті самі.

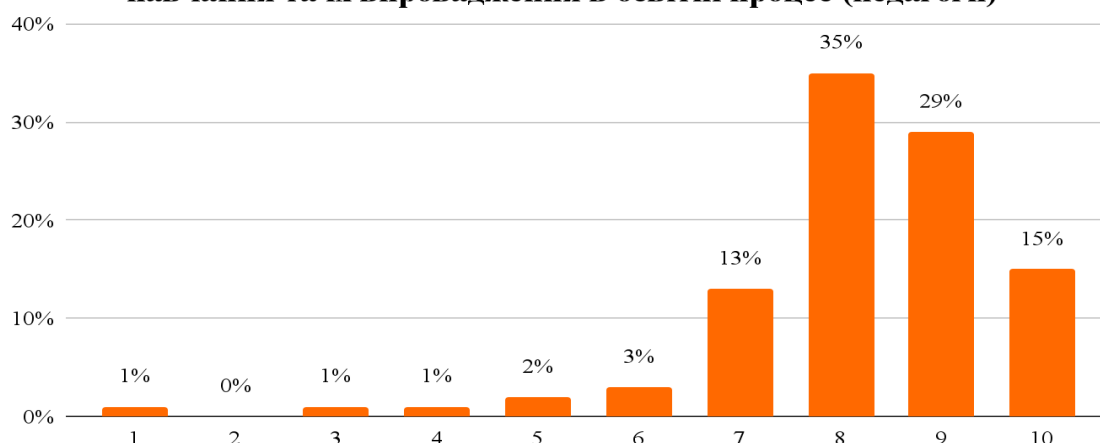
Водночас думки здобувачів освіти та батьків значно відрізняється від думки директорів шкіл. Так, 70% учнів/учениць та 76% батьків відзначають використання вчителями різних цифрових ресурсів під час проведення занять у дистанційному форматі, 25% дітей та 17% батьків вказали на використання зазвичай одних і тих самих ресурсів, 5% учнів та 7% батьків відзначили, що педагоги майже або зовсім не застосовують освітні цифрові додатки.

Більшість педагогів оцінюють свій рівень володіння цифровими технологіями дистанційного навчання та їх впровадження в освітній процес

від 7 до 10 балів. Проте є педагоги, які вважають свій рівень володіння цифровими технологіями недостатнім, – від 1 до 6 балів.

Оцініть свій рівень володіння цифровими технологіями дистанційного навчання та їх впровадження в освітній процес (педагоги)

За результатами спостереження за навчальними заняттями та аналізу наданих закладами освіти розкладів, як і минулого року, серед онлайн-сервісів для відеоконференцзв'язку під час синхронних занять педагоги найчастіше використовують Google Meet та Zoom, значно рідше Microsoft Teams.

Користуючись академічною свободою, педагогічні працівники можуть обирати форми, методи та засоби дистанційного навчання, що відповідають темі, меті, типу навчального заняття, формі навчання та віковим особливостям учнів.

Під час спостереження за навчальними заняттями спостерігачі відмітили, що переважна більшість учителів активно використовує освітні ресурси з метою якісної організації освітнього процесу. На 77% уроків педагоги здійснювали такий вибір електронних освітніх ресурсів, який забезпечив реалізацію мети уроку з урахуванням форми навчання та вікових особливостей учнів, проте минулоріч цей показник був вищим на 5% та становив 82%, відповідно на 5% збільшилася частка і тих навчальних занять (23% проти 18%), на яких педагоги невдало добирали освітні ресурси, особливо це стосувалося використання презентацій, де вчителі обмежувалися звичайним читанням тексту на слайдах.

На деяких уроках педагоги успішно застосовували інтерактивний та ігровий підходи до освітньої діяльності, при цьому вчителі пропонували дітям онлайн-ігри або тести створені за допомогою сучасних сервісів (застосунків), серед яких найбільш популярними є: Word Wall, LiveWorksheets, LearningApps, Kahoot та ін., поширилася практика використання платформи Всеукраїнської школи онлайн. Проте, слід зауважити, що **частина педагогів недостатньо використовує ці можливості, обмежуючись лише демонстрацією екрана (сторінка підручника або презентація).**

Одним із актуальних залишається питання використання педагогами програмного забезпечення, електронних освітніх

ресурсів, онлайн-сервісів та контенту російською мовою без перекладу на українську, а також графічного матеріалу країни-агресора, що використовується в якості наочності. Керівникам та педагогам закладів освіти варто неухильно дотримуватися мовного законодавства під час освітнього процесу та систематично підвищувати власну мовно-комунікативну компетентність.

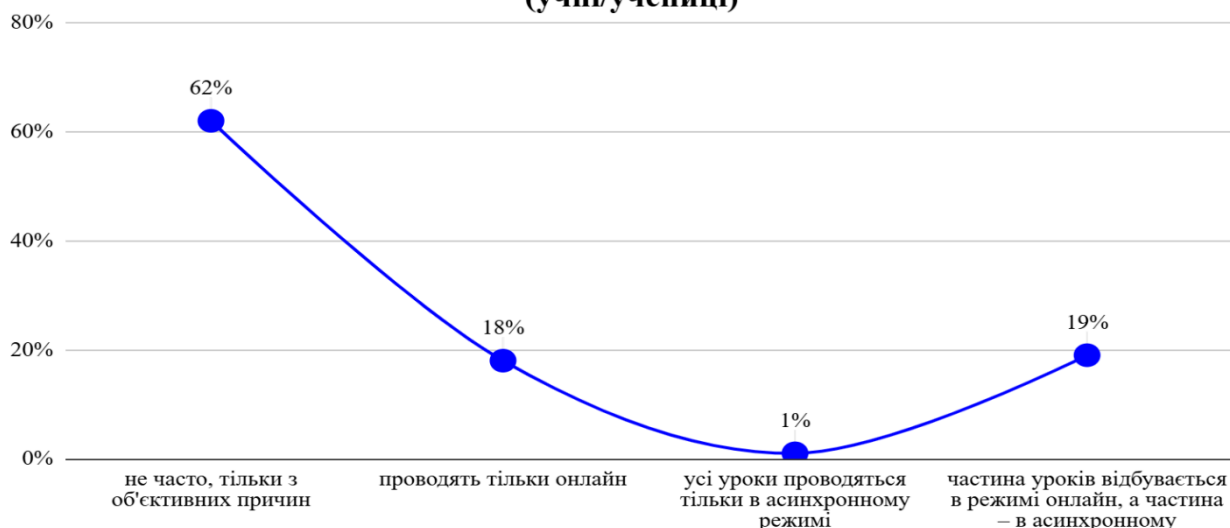
75% учнів/учениць щоденно відвідують онлайн-заняття, виконують усі синхронні та асинхронні завдання, 37% – звертаються за додатковою підтримкою до репетиторів, батьків або відвідують консультації в школі, інша частина здобувачів освіти самостійно планує своє навчання або взагалі не має можливостей для постійного навчання.

Як ви організовуєте своє навчання? (учні/учениці)

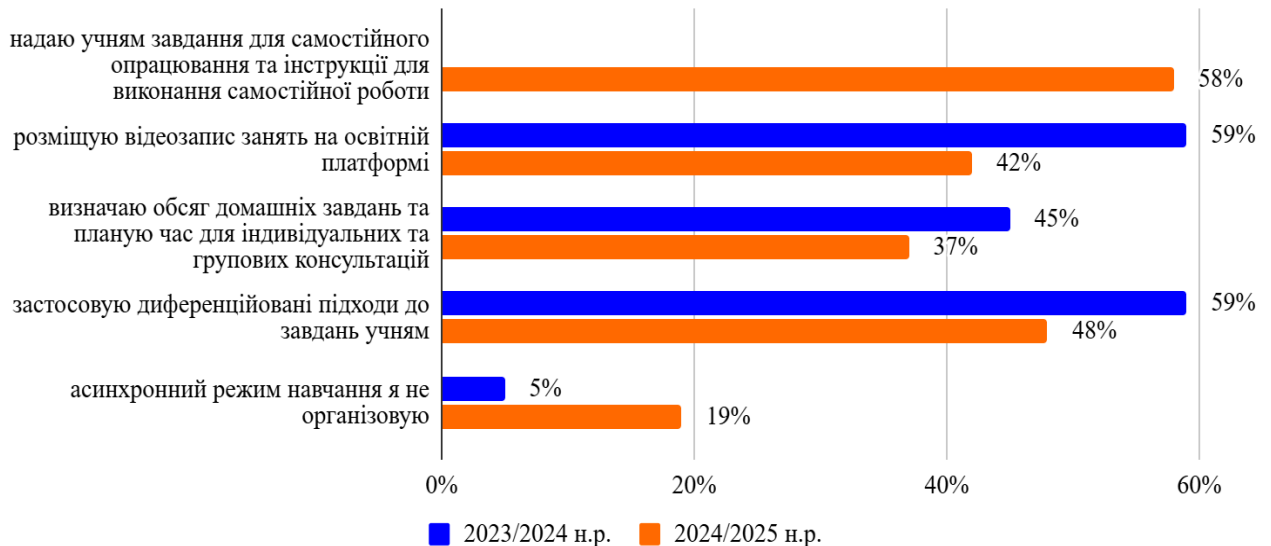
Однак складним питанням під час організації дистанційного навчання залишилось поєднання синхронного та асинхронного режимів дистанційного навчання. 62% учнів зазначають, що проведення занять в асинхронному режимі відбувається не часто та з об'єктивних причин.

Як часто вчителі проводять уроки в асинхронному режимі, замість онлайн? (учні/учениці)

58% педагогів для організації асинхронного режиму навчання пропонують учням завдання для самостійного опрацювання та інструкції для виконання самостійної роботи, 42% вчителів розміщують відеозапис занять на освітній платформі для самостійного опрацювання учнями, 48% – застосовують диференційовані підходи до завдань, що пропонуються учням.

Який спосіб організації асинхронного режиму навчання найбільш часто вами використовується? (педагоги)

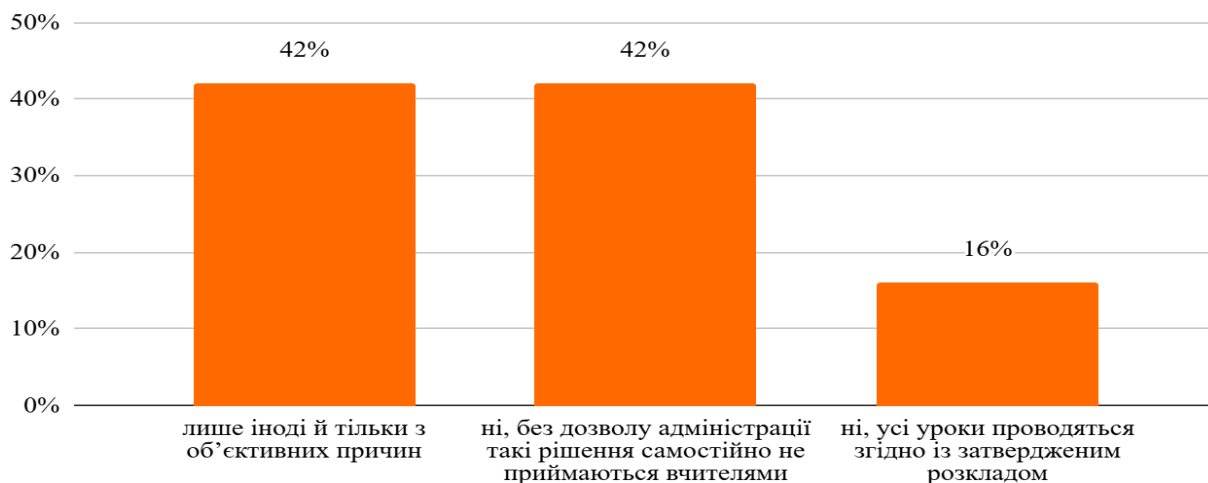

Отже, у закладах освіти асинхронний режим дистанційного навчання стало використовується для самостійного опанування учнями навчального матеріалу та виконання навчальних завдань.

Рішення щодо проведення уроків в асинхронному режимі вчителями без дозволу адміністрації не приймаються у 42% закладів освіти, у 42% – самостійно приймаються вчителем тільки з об'єктивних причин, у 16% – усі заняття проводяться згідно із затвердженим розкладом, в яких позначається режим проведення занять (синхронно, асинхронно). Така ситуація залишається незмінною в закладах освіти протягом всього періоду дистанційного навчання.

Варто акцентувати увагу, що відповідно до пункту 7 розділу I Положення про дистанційну форму здобуття освіти вчителі самостійно визначають режим (синхронний і асинхронний) проведення навчальних занять. При цьому не менше 30% навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу освіти, організовується в синхронному режимі (решта навчального часу організовується в асинхронному режимі). **Однак здебільшого заклади освіти таку взаємодію трактують як самостійне опрацювання учнями навчального матеріалу, що розміщений на відповідній освітній платформі. Більшість онлайн-занять, не проведених з різних причин упродовж навчального дня, були переведені в асинхронний режим.**

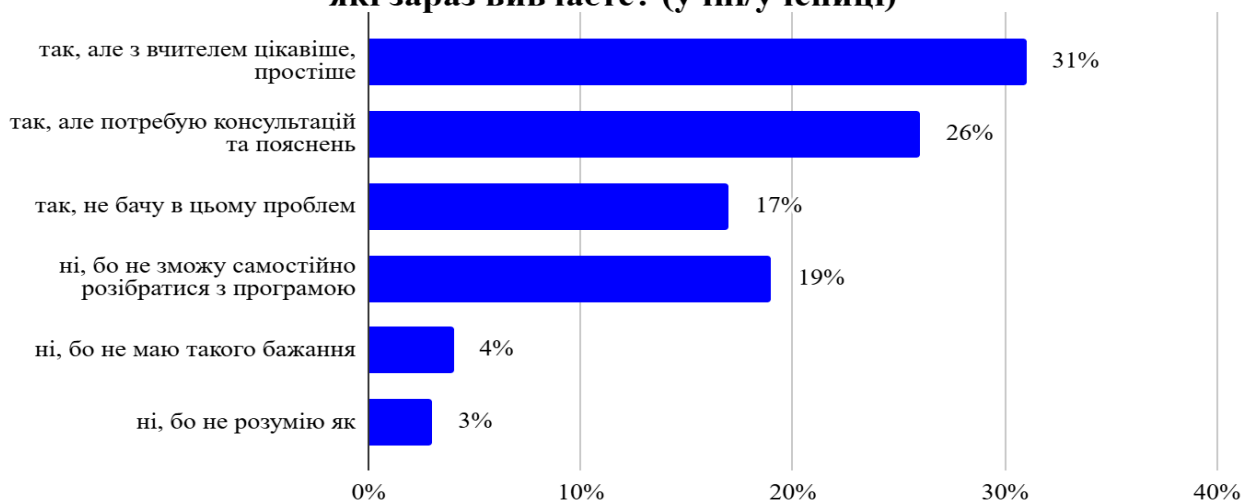
Чи мають можливість вчителі вашого закладу освіти самостійно приймати рішення щодо проведення уроків в асинхронному режимі замість онлайн? (керівники)

Спостереження за навчальними заняттями засвідчують, що у порівнянні з минулим дослідженням, **на 12% зменшилася частка онлайн-занять, на яких учитель коментує та надає інструкції щодо асинхронної частини уроку** (79% у 2023/2024 н.р. проти 67% у 2024/2025 н.р.). Також 29% занять відбулися без відповідного коментаря, хоча минулоріч частка таких занять становила на 11% менше, а на 2% навчальних занять учителі здебільшого давали коментар до домашнього завдання як до асинхронної частини заняття (у 2023/2024 н.р. – 3%).

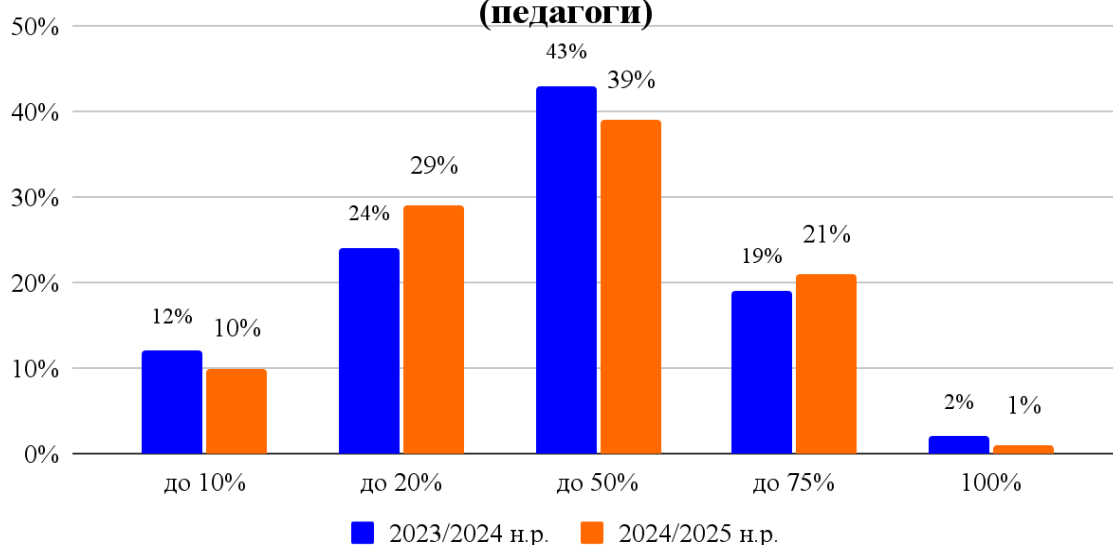
Водночас 26% учнів/учениць вважають, що вони не можуть, не розуміють та не мають такого бажання самостійно (без допомоги вчителя) опановувати навчальні програми (теми). У 57% учнів/учениць сформовані навички самостійного навчання, але вони потребують підтримки вчителів, **17% – навчаються самостійно без проблем.**

Якби виникла така необхідність, чи змогли б ви самостійно (без допомоги вчителя) опанувати навчальні програми (теми), які зараз вивчаєте? (учні/учениці)

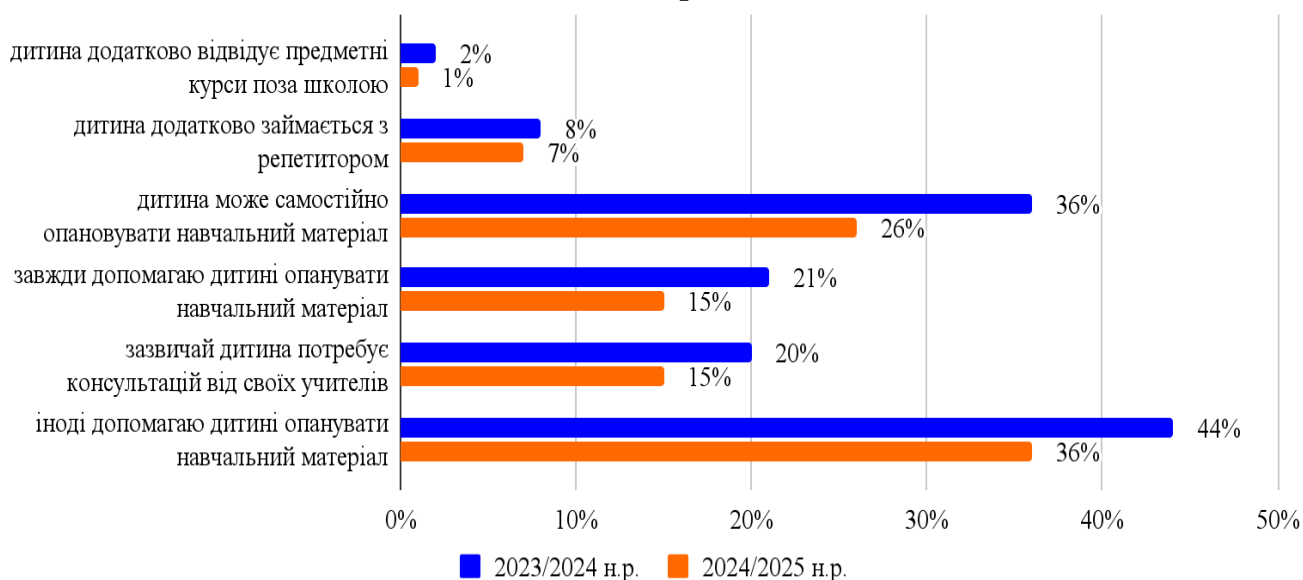
На думку 39% учителів, до 50% учнів/учениць здатні самостійно опановувати навчальний матеріал, 29% – до 20%, 21% – до 75%, 10% педагогів вважають, що частка таких учнів – не більше 10%.

Оцініть, яка частка учнів/учениць, на вашу думку, здатна самостійно опановувати навчальний матеріал? (педагоги)

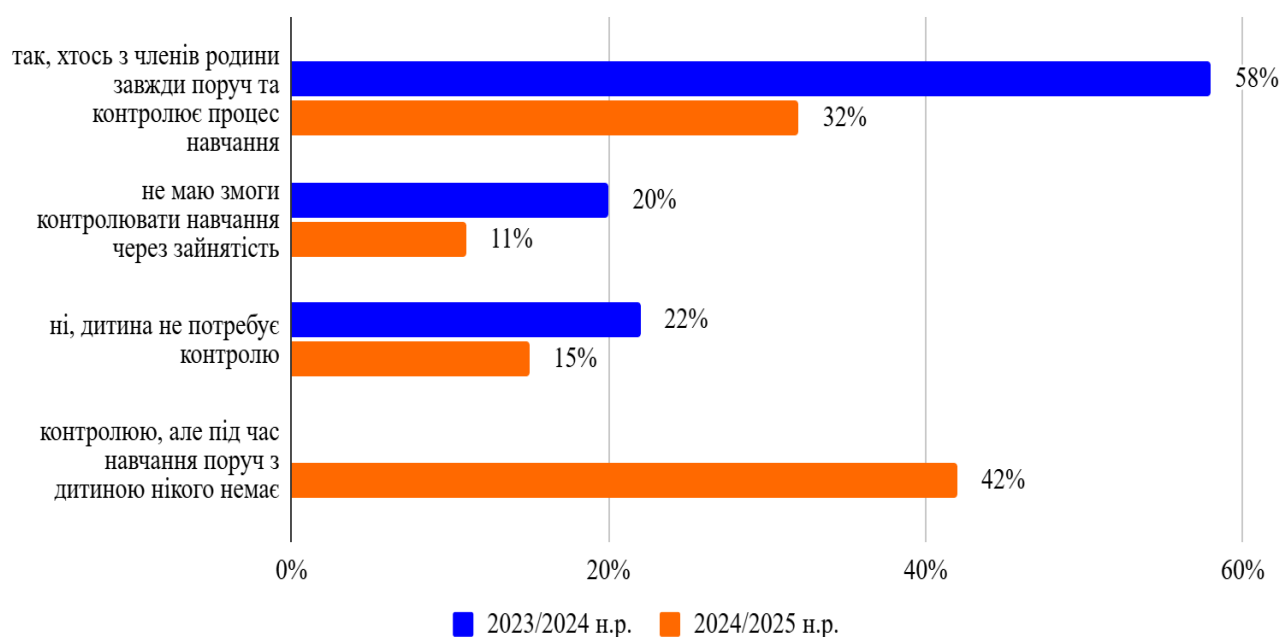

Водночас **26% батьків зазначили, що дитина може самостійно опановувати навчальний матеріал.** Всі інші відповіді вказують на потребу додаткової допомоги дітям під час самостійної роботи. Проте 42% батьків зауважили, що вдома, під час навчальних занять, поруч із дитиною нікого з членів родини немає, 15% батьків вважають, що дитина не потребує контролю в питаннях самоорганізації навчальної діяльності.

Чи може дитина самостійно опанувати навчальний матеріал? (батьки)

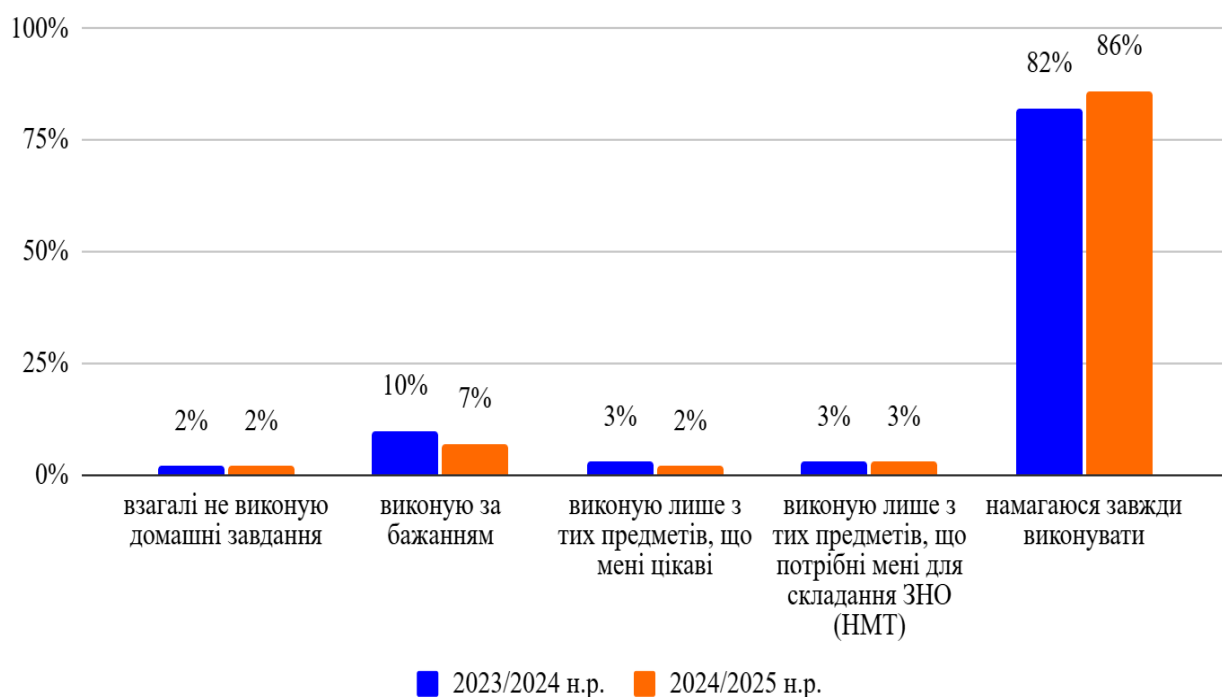

Чи контролюєте ви навчання вашої дитини вдома? (батьки)

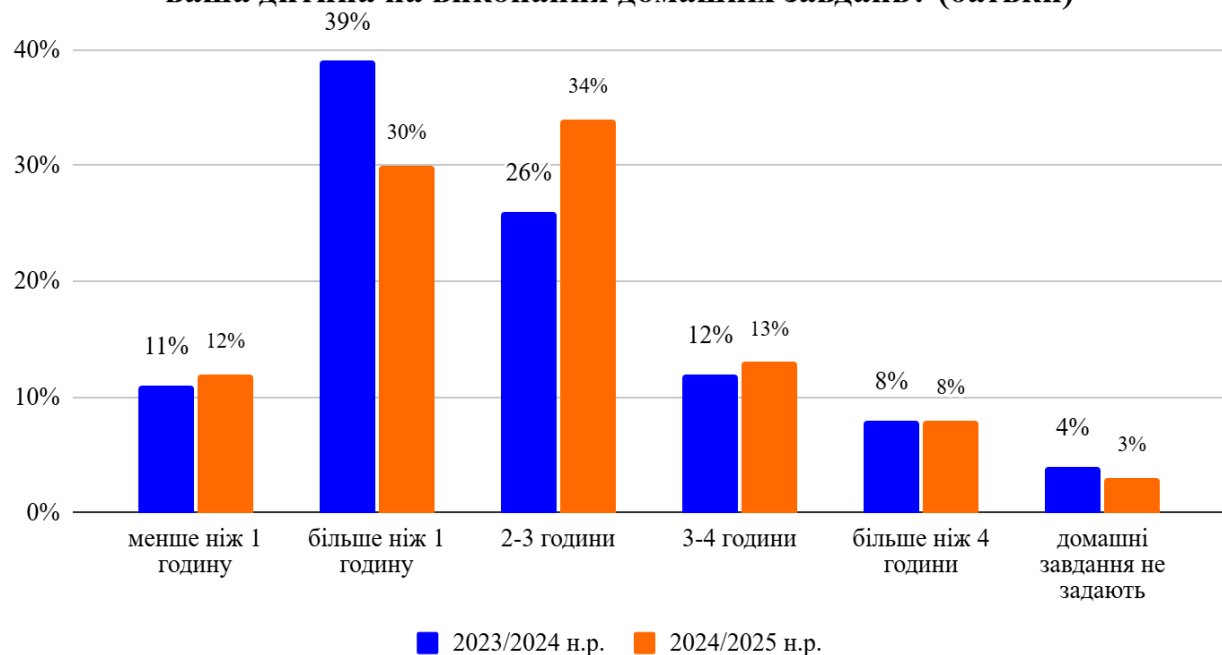
Окрім самостійного опрацювання матеріалу уроку, вчителі надають домашні завдання, які 86% учнів/учениць намагаються завжди виконувати. Водночас 7% здобувачів освіти виконують домашні завдання за бажанням, 5% – лише з тих навчальних предметів, які їм цікаві чи потрібні для складання ЗНО (НМТ), 2% – взагалі їх не виконують.

Чи виконуєте ви домашні завдання? (учні/учениці)

Більшість батьків зазначають, що дитина в середньому витрачає на виконання домашніх завдань від 1 до 4 годин часу на день.

Скільки приблизно часу на день в середньому витрачає ваша дитина на виконання домашніх завдань? (батьки)

Водночас будь-яка організаційна модель освітнього процесу в ЗЗСО має бути доступною та публічною для всіх учасників освітнього процесу. Згідно з вимогами частини другої статті 30 Закону

України «Про освіту» заклади освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності, зобов'язані забезпечувати на своїх вебсайтах (у разі їх відсутності – на вебсайтах своїх засновників) відкритий доступ до публічної інформації та документів, що регламентують їхню діяльність (освітні програми, що реалізуються в закладі освіти, та перелік освітніх компонентів, передбачених відповідною освітньою програмою, іншу інформацію, що оприлюднюється за рішенням закладу освіти або на вимогу законодавства).

За результатами дослідження встановлено, що вільний доступ до вебсайтів мають 44 ЗЗСО (88%), у 6 ЗЗСО (12%) – доступ заблокований або вебсайти взагалі відсутні. У порівнянні з минулорічним дослідженням, заклади освіти почали активніше наповнювати власні вебсайти інформацією щодо діяльності закладу освіти та організації освітнього процесу. **Так, 66% закладів освіти (у 2023/2024 н.р. – 36%) оприлюднили освітні програми, що реалізуються в закладі освіти у 2024/2025 н.р.** У переважній більшості освітні програми містять перелік освітніх компонентів, що відповідають частині третій статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту», зокрема і розділи щодо організації освітнього процесу за різними формами здобуття освіти чи їх поєднання, інструментарію оцінювання результатів навчання для різних категорій здобувачів освіти. Крім того, **частина закладів освіти в освітній програмі визначили механізми діагностики та компенсації освітніх втрат.**

Інформативна наповнюваність вебсайтів щодо організації дистанційного навчання теж покращилася. Цьогоріч 76% закладів освіти проти 47% у 2023/2024 н.р. більшою чи меншою мірою забезпечують оприлюднення такої інформації для учасників освітнього процесу, як: актуальний розклад навчальних занять, освітні платформи та корисні посилання для учнів, алгоритм дій під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» та/або інших алгоритмів дій у разі надзвичайних ситуацій, пов'язаних з військовою агресією росії проти України, критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти тощо. Окремим розділом на вебсайтах деяких закладів освіти визначено особливості організації змішаного навчання, але ці розділи здебільшого містять загальну інформацію щодо розкладу навчальних занять, моделей ротацій тощо.

Більше половини закладів освіти оприлюднили на вебсайті Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти в закладі освіти на основі Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 08.09.2020 № 1115, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.09.2020 за №941/35224, в яких зазначено основні аспекти організації синхронного та асинхронного режимів,

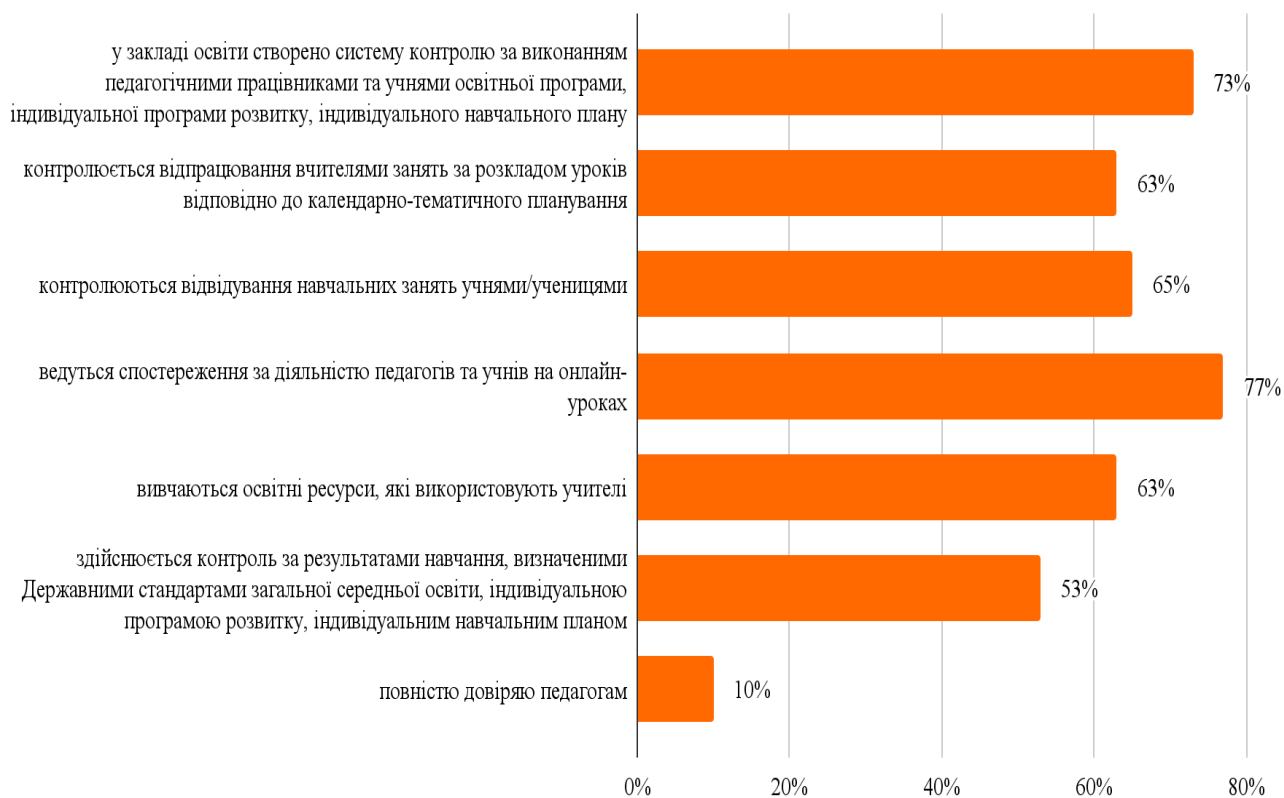
організації здобуття освіти за дистанційною формою (як окремою формою здобуття освіти) та організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання.

Також на вебсайтах закладів освіти розміщено різну інформацію, документи, рекомендації, законодавчу базу з питань освіти та розроблені за ініціативою закладів освіти методичні рекомендації, алгоритми, положення, стратегії щодо організації дистанційного навчання, інструкції тощо.

IV. ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ, ДІАГНОСТИКА, ОБЛІК ТА КОМПЕНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

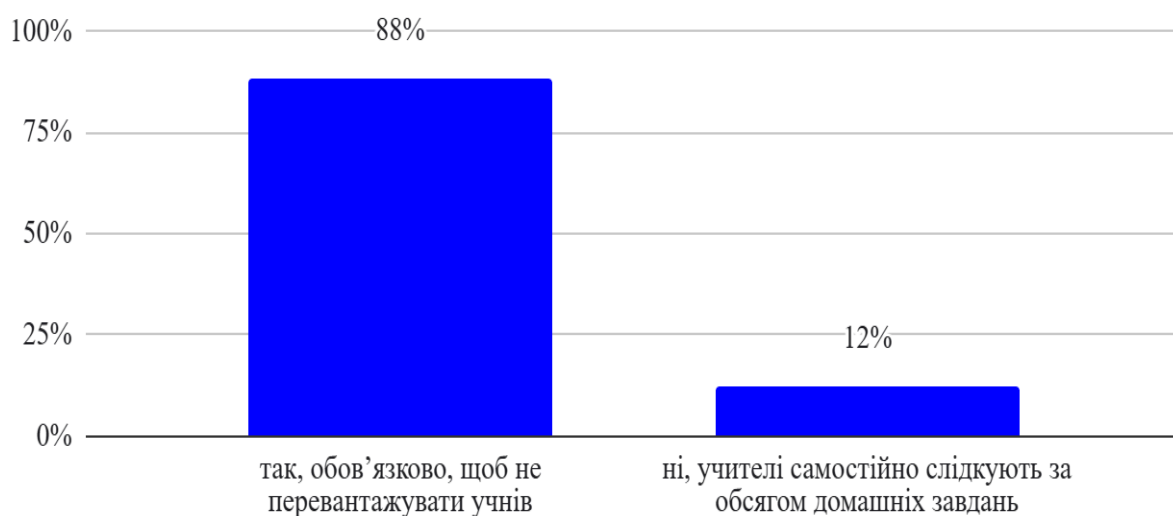
73% керівників стверджують, що у закладі освіти створено систему контролю за виконанням педагогічними працівниками та учнями освітньої програми, індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану. Серед процедур внутрішньої системи моніторингу якості організації дистанційного навчання є: у 77% закладів освіти ведуться спостереження за діяльністю педагогів та учнів на онлайн-заняттях, у 65% – контролюється відвідування навчальних занять учнями/ученицями, у 63% – вивчаються освітні ресурси, що використовують учителі, контролюється відпрацювання вчителями занять за розкладом уроків відповідно до календарно-тематичного планування.

Яким чином у вашому закладі побудована внутрішня система моніторингу якості організації дистанційного навчання? (керівники)

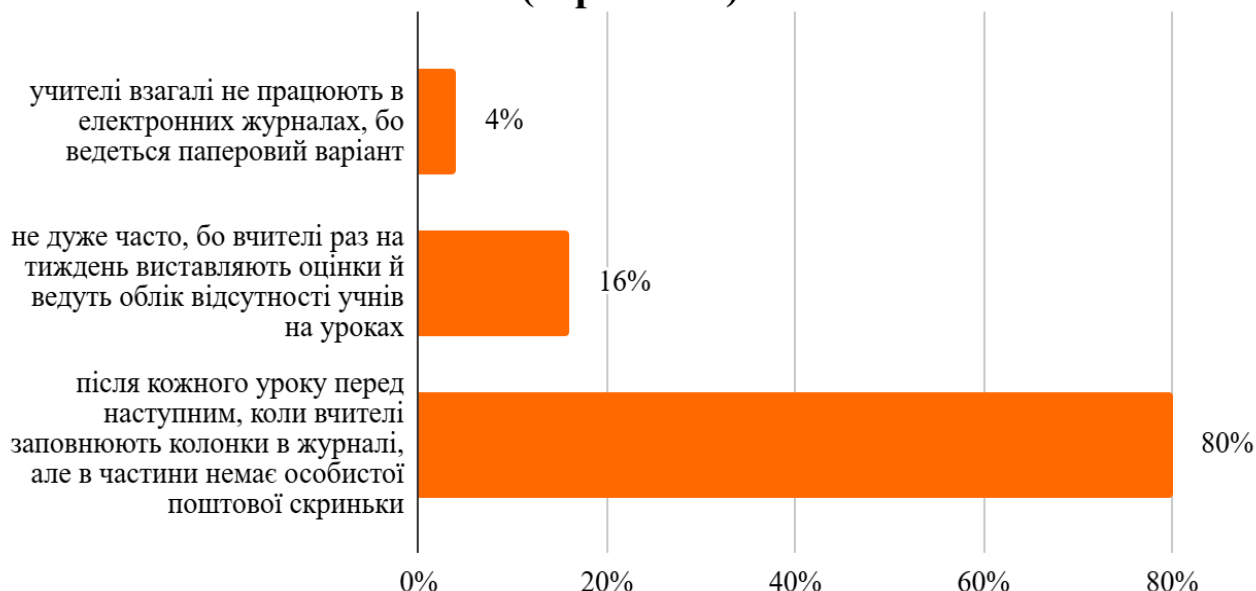
88% директорів зазначили, що у закладі освіти здійснюється контроль за дотриманням обсягу домашніх завдань, а 12% – покладають функції самоконтролю на педагогічних працівників.

Чи ведеться у вашому закладі освіти контроль за дотриманням обсягу домашніх завдань? (керівники)

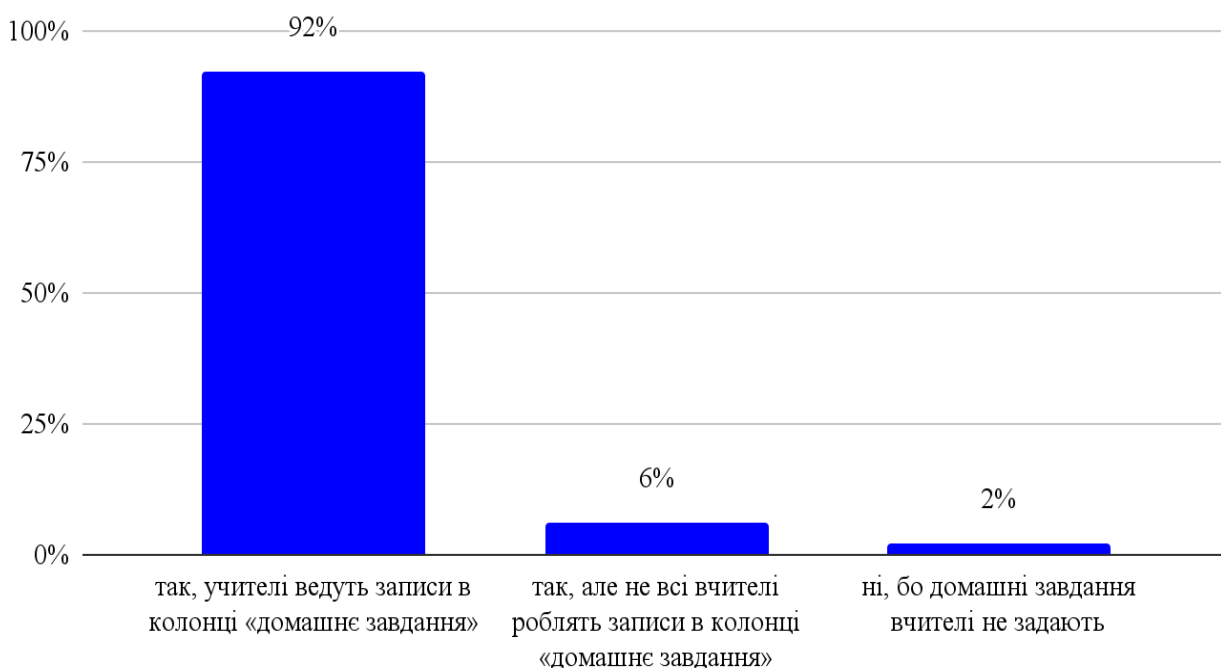

96% керівників шкіл зазначили, що в закладах освіти ведуться електронні журнали, вчителі виставляють оцінки й ведуть облік відсутності учнів на заняттях, здійснюють записи в колонці «домашнє завдання».

Як часто вчителі вашого закладу освіти виставляють в електронному журналі оцінки та ведуть облік відсутності? (керівники)

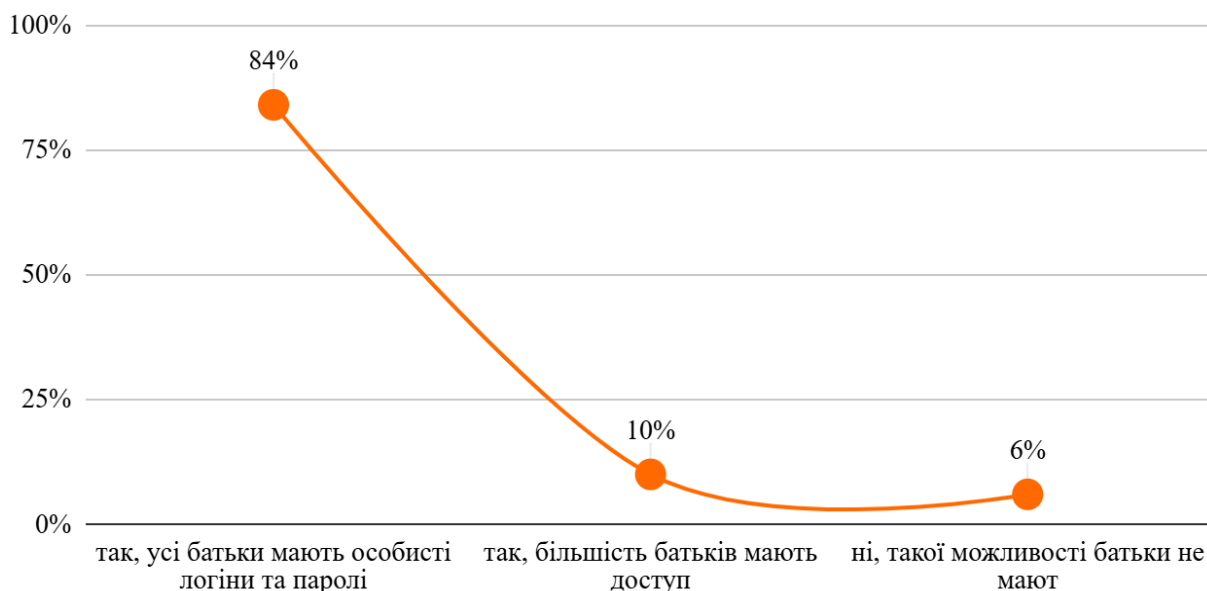

Чи роблять записи вчителі вашого закладу освіти в електронному журналі щодо заданих домашніх завдань? (керівники)

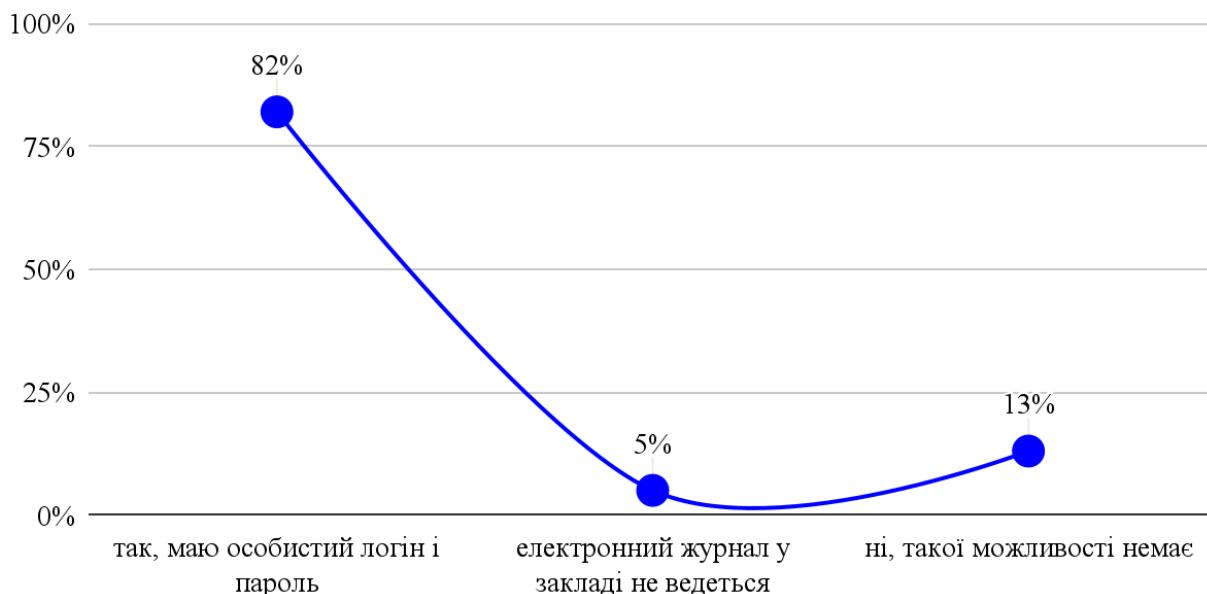
Також 84% директорів стверджують, що усі батьки учнів мають особисті логіни та паролі доступу до електронних журналів для ознайомлення з результатами навчальної діяльності та перегляду домашніх завдань.

Чи мають батьки учнів доступ до електронних журналів для ознайомлення з результатами навчальної діяльності? (керівники)

Дані керівників закладів освіти щодо наявності доступу до електронного щоденника дитини підтверджують і 82% батьків, також 78% – стверджують, що вчителі ведуть записи в колонці «домашнє завдання» і батьки мають можливість їх переглядати.

Чи маєте ви доступ до електронного журналу для ознайомлення з результатами навчальної діяльності вашої дитини? (батьки)

Чи маєте ви можливість в електронному журналі переглядати домашні завдання для вашої дитини з різних предметів? (батьки)

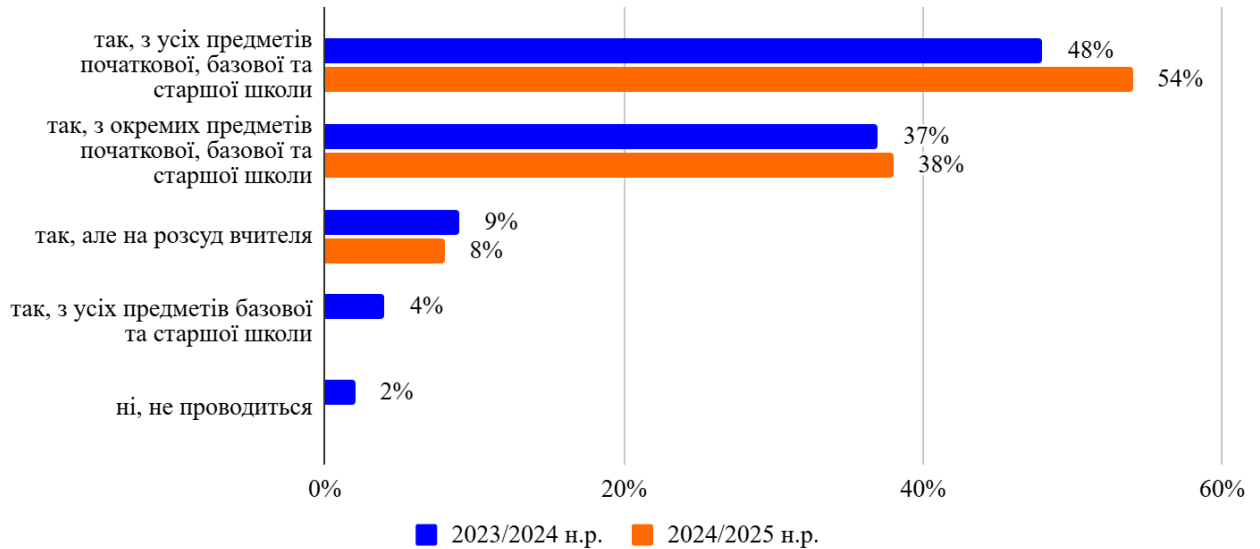

Актуальним для ЗЗСО залишається питання не лише про оцінку освітніх втрат, але й про впровадження заходів, спрямованих на їх компенсацію. Ефективна діагностика освітніх втрат є ключовою умовою для розробки цільових стратегій подолання прогалин у знаннях учнів. Водночас важливо враховувати складність цього процесу, оскільки він вимагає комплексного підходу, що включає як кількісні, так і якісні методи оцінювання.

З метою визначення навчальних втрат учнів/учениць в умовах дистанційного навчання у **54% закладів освіти проводяться**

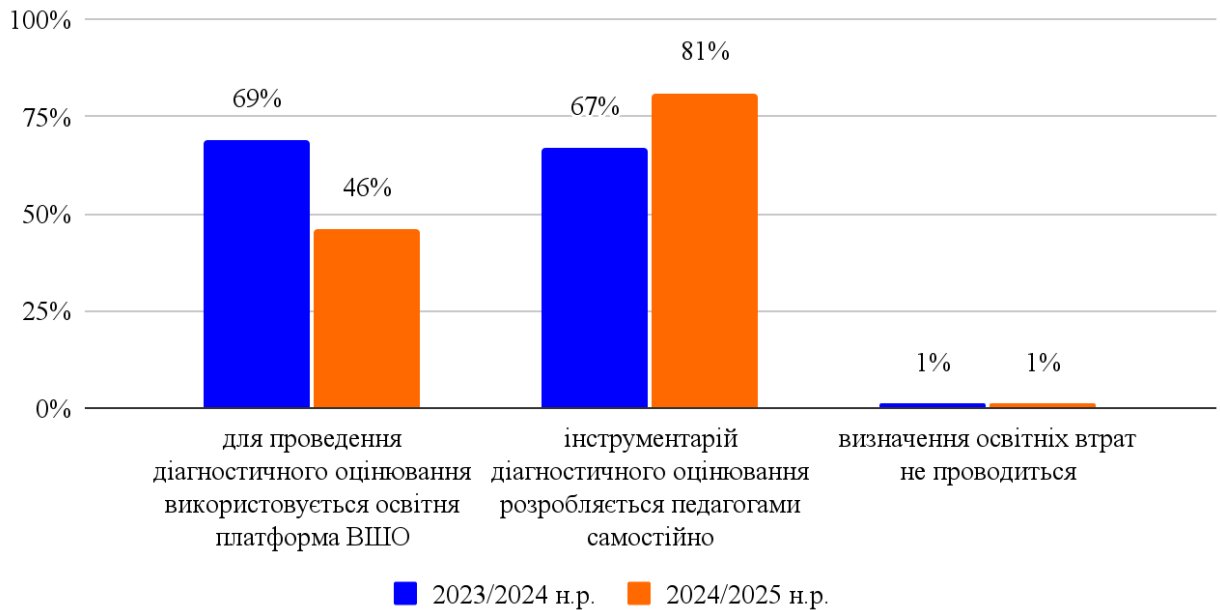
діагностичні роботи з усіх предметів початкової, базової та старшої школи, у 38% – проводять діагностику з окремих предметів.

Чи проводиться в закладі освіти діагностика щодо визначення навчальних втрат здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання? (керівники)

У порівнянні з минулим роком **педагоги стали більше звертати увагу на визначення та компенсацію освітніх втрат**. Так, інструментарій діагностичного оцінювання розробляють самостійно 81% педагогів проти 67% у 2023/2024 н.р., 46% учителів проти 69% зазначили, що для визначення освітніх втрат використовують освітню платформу Всеукраїнської школи онлайн. Як і минулоріч 1% педагогів взагалі не проводили діагностику освітніх втрат.

Який діагностичний інструментарій для визначення освітніх втрат використовується у вашому закладі освіти? (педагоги)

У контексті питання застосування компенсаторних заходів з'ясовано, що переважна більшість ЗЗСО зосередились на самостійному опрацюванні матеріалів та наданні консультацій. Однак не завжди використання лише дистанційних матеріалів може бути достатньо ефективним для забезпечення глибокого засвоєння знань, тому додаткові заняття та консультації залишаються необхідними.

У порівнянні з 2023/2024 н.р. **на 9% збільшилася кількість педагогів, які вважають, що ефективним способом надолуження освітніх втрат є проведення індивідуальних і групових консультацій** – з 75% до 84%, 50% педагогів змінюють календарно-тематичний план, використовують ущільнення, укрупнення, об'єднання тем.

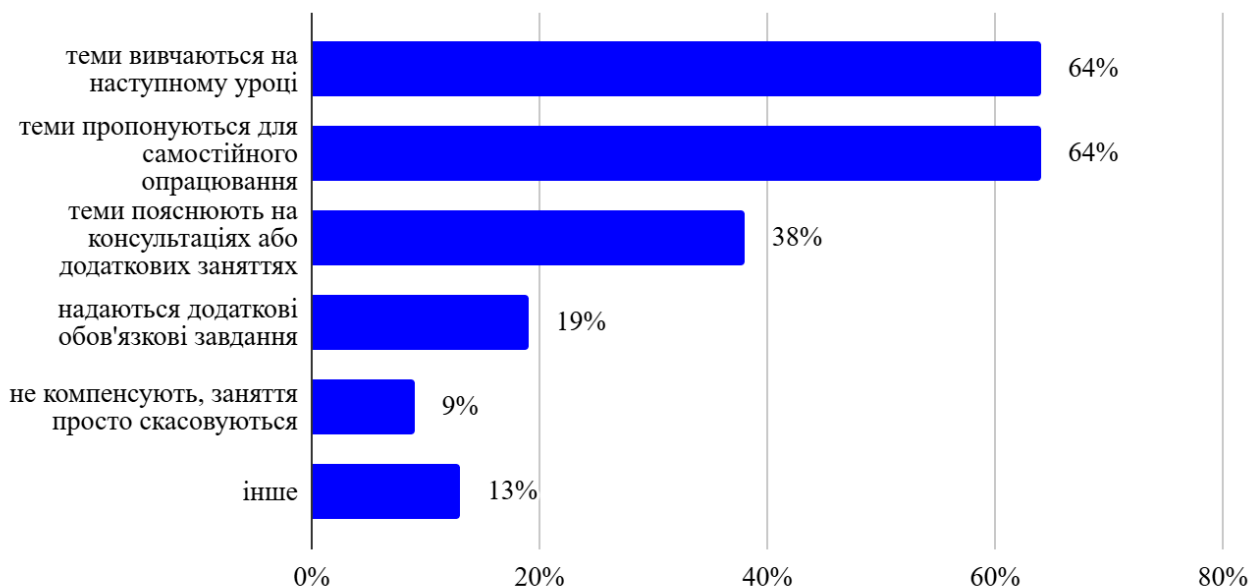
Зменшилася кількість учителів, які розміщують відеозапис занять на освітній платформі (39% проти 55% у 2023/2024 н.р.), що підтверджують і результати спостереження, збільшують обсяг матеріалу для самостійного опрацювання – 6% педагогів. Майже незмінною залишається частка вчителів, які збільшують час занять у синхронному режимі – 17%.

Яким чином відбувається надолуження освітніх втрат? (педагоги)

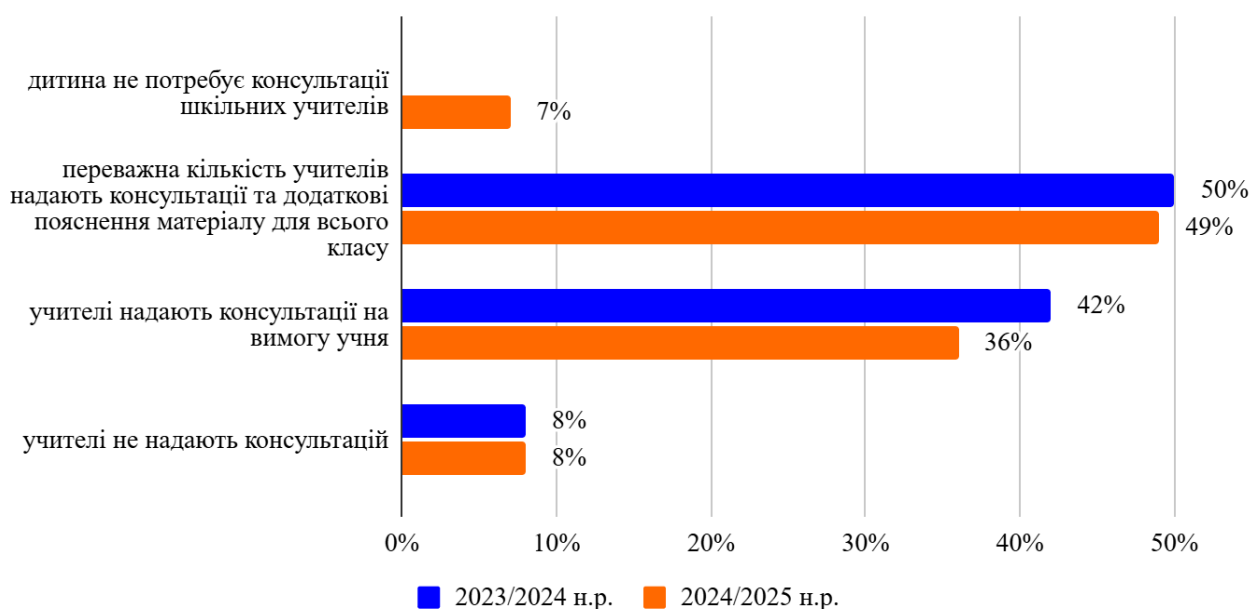
Водночас 64% учнів/учениць зазначили, що **педагоги компенсують утрачений час пропущених занять, пропонуючи їм теми для самостійного опрацювання, або вивчення теми переноситься на наступне заняття**, 19% – що вчителі надають обов'язкові додаткові завдання, 9% учнів/учениць вказали на скасування навчальних занять та відсутність додаткового часу на їх компенсацію. 38% учнів/учениць стверджують, що компенсація втраченого часу відбувається шляхом проведення консультацій або додаткових занять.

Яким чином вчителі компенсують утрачений час, якщо навчальні заняття не відбулися через повітряну тривогу, відсутність електрики тощо? (учні/учениці)

Дані щодо надолуження освітніх втрат шляхом консультацій підтверджують і батьки здобувачів освіти. Так, **49% батьків зазначили, що переважна більшість учителів надають консультації та додаткові пояснення матеріалу для всього класу**, 36% – проводять консультації на прохання учня/учениці, 7% батьків вважають, що діти не потребують консультацій педагогів.

Чи надають учителі консультації з навчальних предметів? (батьки)

Фокус-група керівників закладів освіти засвідчила, що для подолання освітніх втрат педагогічні працівники використовують години варіативної складової шляхом запровадження індивідуальних та групових консультацій для здобувачів освіти.

Крім того, під час канікул у закладах освіти працюють освітні кемпи, в яких, за запитом батьків та дітей, вчителями проводяться компенсаторні заняття, індивідуальні/групові консультації з базових тем для подолання освітніх втрат і розривів. Більшість керівників шкіл зазначили, що для допомоги у подоланні освітніх втрат на базі їх закладів освіти працюють Центри надолуження освітніх втрат, цифрові освітні центри, створені в рамках проекту Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) та Благодійного фонду «Посмішка ЮА». Для учнівства 7, 9 та 11 класів ГО «ЕдКемп Україна» спільно з профільними державними інституціями започаткувала пілотний проєкт тьюторства із подолання освітніх втрат і розривів – безоплатну інноваційну освітню платформу «ПОВІР», створено мотивуюче ігрове середовище, соціально-емоційне та етичне навчання. Педагогічні працівники беруть участь в проєкті для вчителів державних шкіл та фасилітаторів ГО «Навчай для України» за підтримки міжнародної гуманітарної організації Save the Children задля подолання освітніх втрат в Україні – «Тьюторинговий Catch-Up у середній школі».

Серед компенсаторних заходів у закладах освіти простежується ефективно використання навчального часу в синхронному режимі. Як зазначили спостерігачі, більшість педагогів під час уроку пов'язують викладання навчального матеріалу з попередніми темами в якості актуалізації знань або надолуження освітніх втрат, про що свідчать 88% відвіданих навчальних занять. Однак минулоріч частка таких навчальних занять була більшою на 8% і становила 96%. 10% онлайн-занять відбулися без прив'язки до раніше опрацьованого матеріалу, на 2% уроків – неможливо було об'єктивно оцінити процес актуалізації раніше вивченого матеріалу у зв'язку з іншими видами діяльності (у 2023/2024 н.р. – 2% і 4% відповідно).

Результати спостереження показали, що під час використання матеріалів з інтернет-ресурсів, **на 20% навчальних заняттях учителі дотримуються та акцентують увагу учнів/учениць на академічній доброчесності та правилах цифрового етикету.** У порівнянні з минулорічним спостереженням, цей показник зріс на 9%. На 74% онлайн-уроків педагоги не звертали увагу на принципи академічної доброчесності та цифровий етикет, на 6% – такої потреби не було (у 2023/2024 н.р. – 72% і 17% відповідно).

На 84% навчальних занять педагоги мотивують учнів до вивчення навчального предмета та активної пізнавальної діяльності, що на 2% вище за показники минулого року. Однак на значній частині навчальних занять учні залишаються пасивними, домінувало монологічне мовлення вчителя над діалогічним спілкуванням.

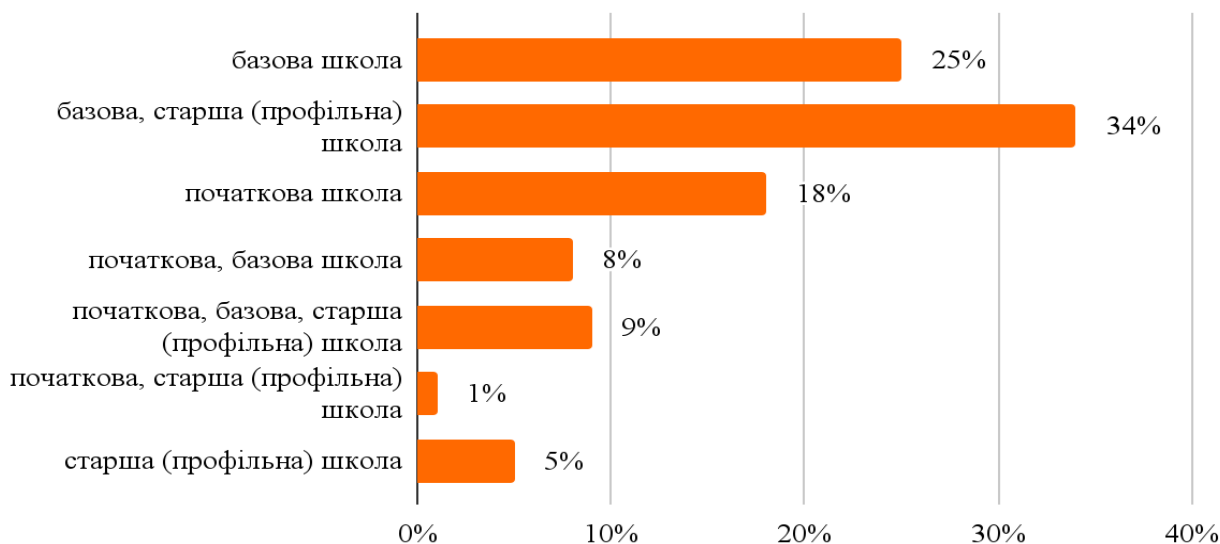
На 79% навчальних занять учителі використовують фасилітаційний підхід організації навчального простору. Як і минулого року, більшість часу на онлайн-заняттях займала фронтальна робота з класом, водночас групова робота, навіть попри можливості онлайн-сервісів, проводилася вкрай рідко.

На 84% навчальних занять спостерігачі відмітили використання педагогами інноваційних технологій навчання. У порівнянні з 2023/2024 н.р. ці показники підвищились. Найчастіше вчителі застосовують технології проблемного навчання, зокрема проблемні ситуації/завдання/питання (53% проти 28%), технології формування критичного мислення (40% проти 37%), інтерактивні методи/прийоми навчання (37% проти 33%), технології диференційованого навчання (21% проти 10%), рідше педагоги використовують дидактичні ігри (17% проти 22%), технології проєктного навчання (6% проти 3%), STEM-технології (5% проти 2%) та технологію перевернутого навчання («перевернутий клас») (1%). На 16% навчальних занять учителі використовували або інші технології, або традиційні форми та методи навчання. Водночас **на 31%**

навчальних занять спостерігачі відмітили використання компетентнісно орієнтованих завдань.

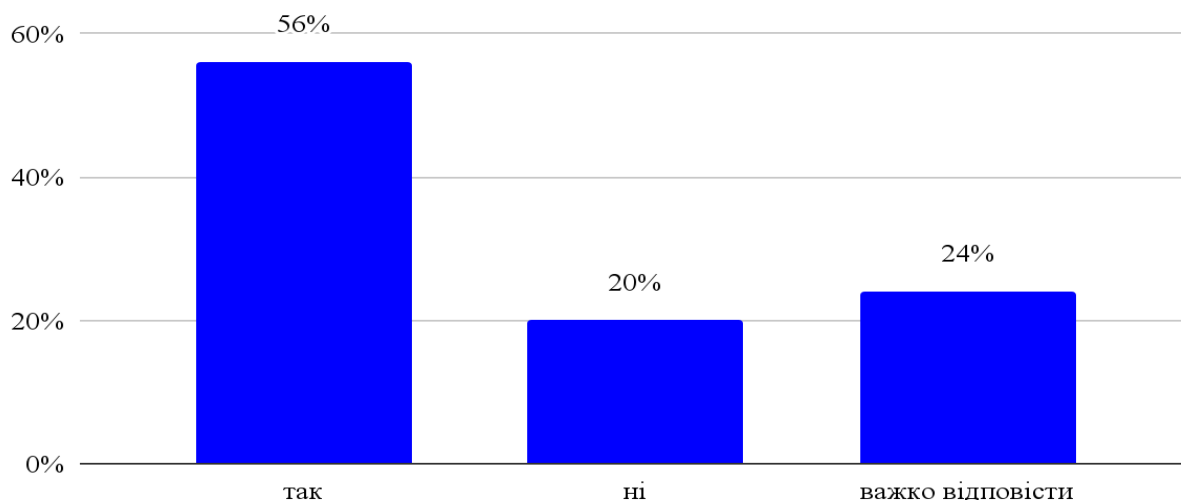
Використання інноваційних технологій учителями ускладнюються викладанням предметів за різними Державними стандартами освіти (початкової школи, 2018 рік, у редакції 2019 року; базової школи, 2020 рік; базової та повної загальної середньої освіти, 2011 рік) та різними методиками викладання відповідно. Так, серед педагогічних працівників 48% поєднують викладання за різними Державними стандартами, а саме: 8% викладають у початковій та базовій школі, 9% – у початковій, базовій, профільній школі, 1% – у початковій та профільній школі, 34% – у базовій та профільній школі.

На якому рівні повної загальної середньої освіти ви здійснюєте педагогічну діяльність? (педагоги)

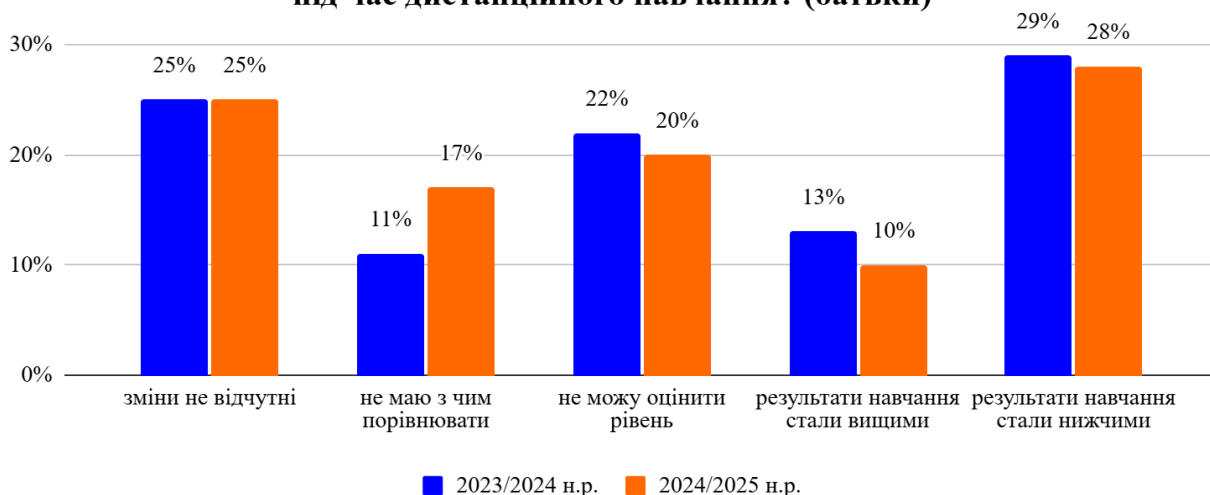
56% учителів вважають, що дистанційне навчання впливає на якість навчання (результати навчання), 20% педагогів упевнені, що онлайн-навчання не впливає на якість освіти, 24% – не змогли відповісти на це питання.

Чи впливає (на вашу думку) дистанційне навчання на якість навчання (результати навчання)? (педагоги)

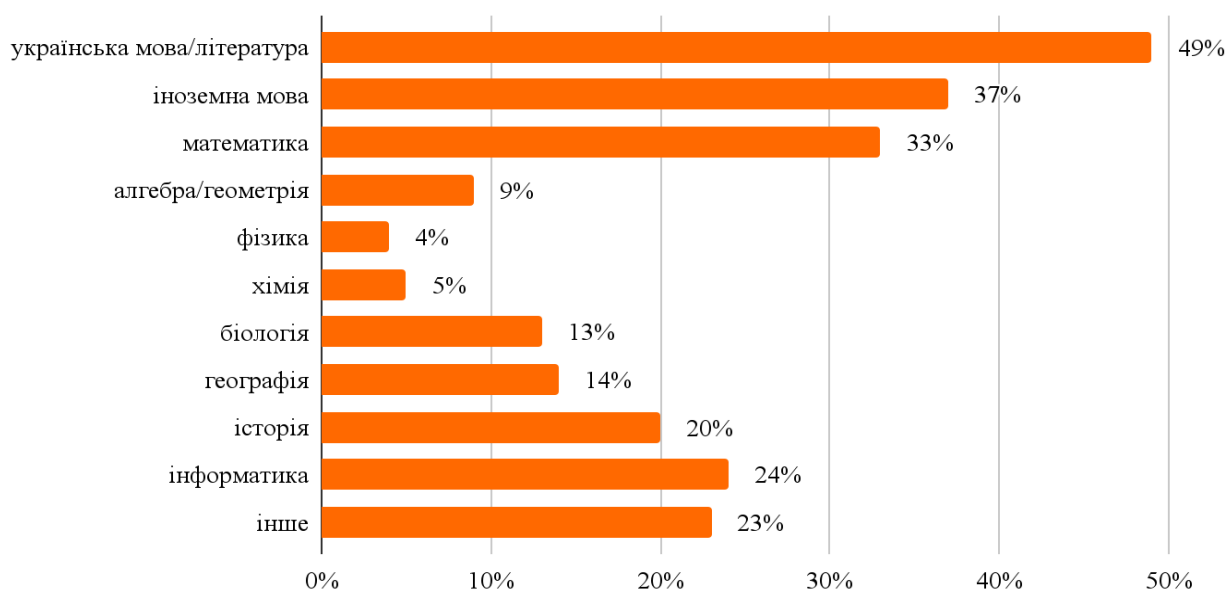
У зв'язку з довготривалим дистанційним освітнім процесом (4 роки), **28% батьків вважають, що результати навчання під час дистанційного навчання у дітей стали нижчими**, 25% – не відчують змін, 17% – не мають із чим порівнювати та 20% – не можуть оцінити рівень навчальних досягнень дитини, і лише **10% батьків переконані, що результати навчання підвищилися**.

Чи змінився рівень результатів навчання (навчальних досягнень) вашої дитини під час дистанційного навчання? (батьки)

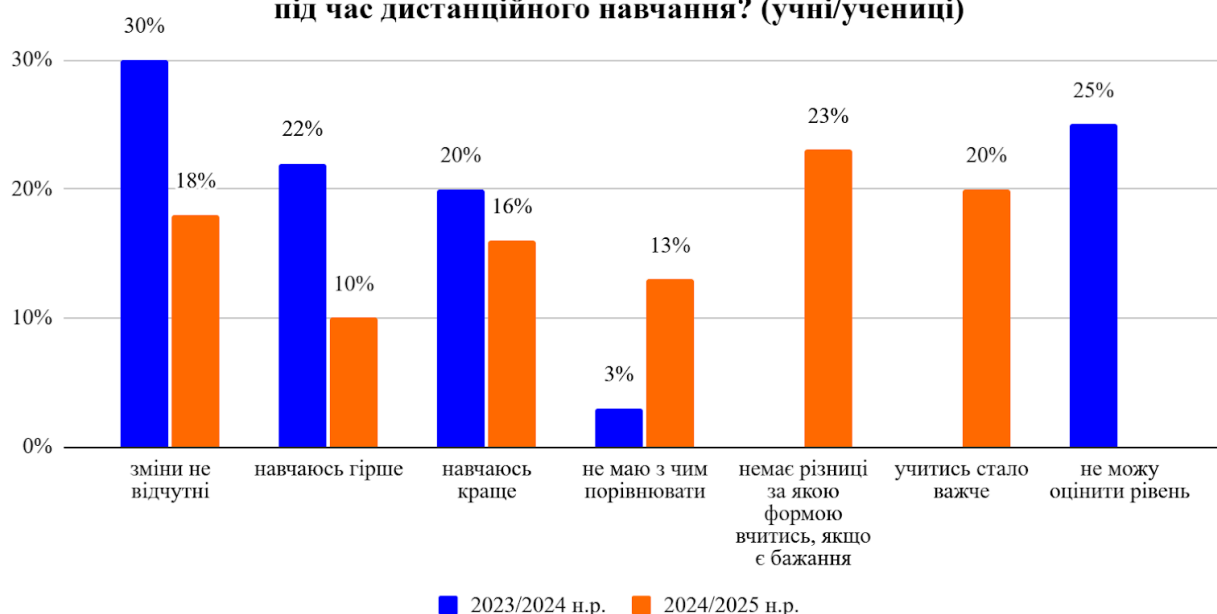
Батьки оцінили предметний ряд за ступенем сприйняття дитиною навчальних дисциплін дистанційно від легших до більш складних. Легше сприймаються учнями українська мова/література (49%), іноземна мова (37%), математика (33%), інформатика (24%), історія (20%). Складними для вивчення, на думку батьків, залишились алгебра/геометрія (9%), хімія (5%) та фізика (4%).

Які з перелічених предметів легше сприймаються вашою дитиною під час дистанційного навчання? (батьки)

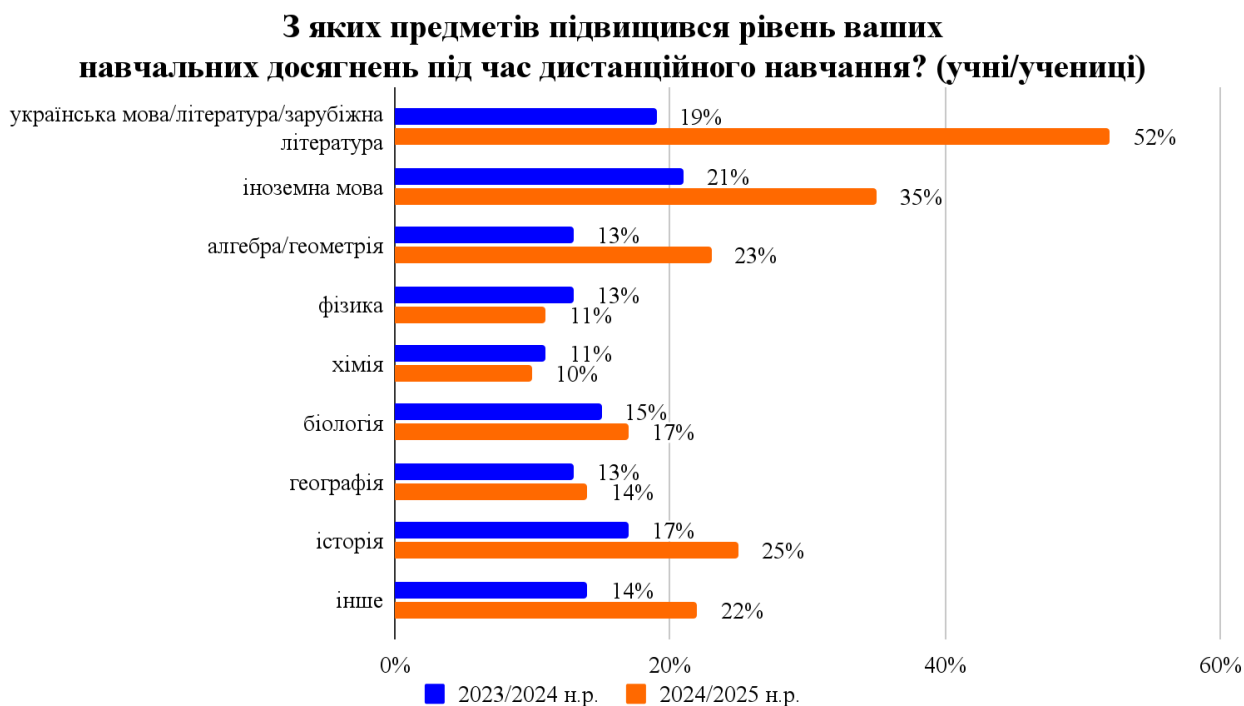
31% учнів/учениць не змогли порівняти рівень своїх навчальних досягнень під час дистанційного навчання або не відчували змін, 20% респондентів відзначили, що вчитись стало важче. **Водночас 23% здобувачів освіти не відчують різниці за якою формою вчитись, якщо є бажання, 16% – вказали, що почали навчатися краще (у минулому році – 9%), 10% здобувачів освіти відзначили погіршення результатів навчання.**

Чи змінився рівень ваших навчальних досягнень під час дистанційного навчання? (учні/учениці)

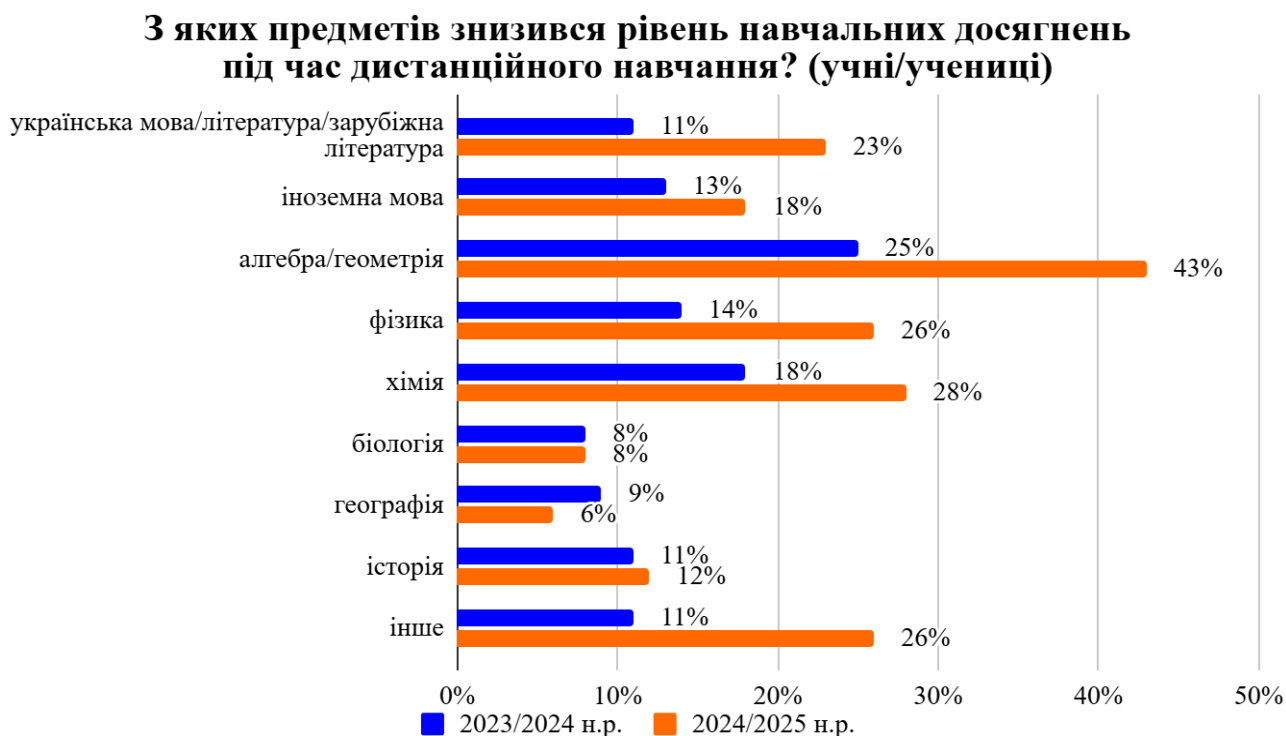

На думку учнів/учениць, найкращих результатів вони досягли з навчальних предметів: українська мова/література, зарубіжна література

(52%), іноземна мова (35%), історія (25%), алгебра/геометрія (23%), біологія (17%).

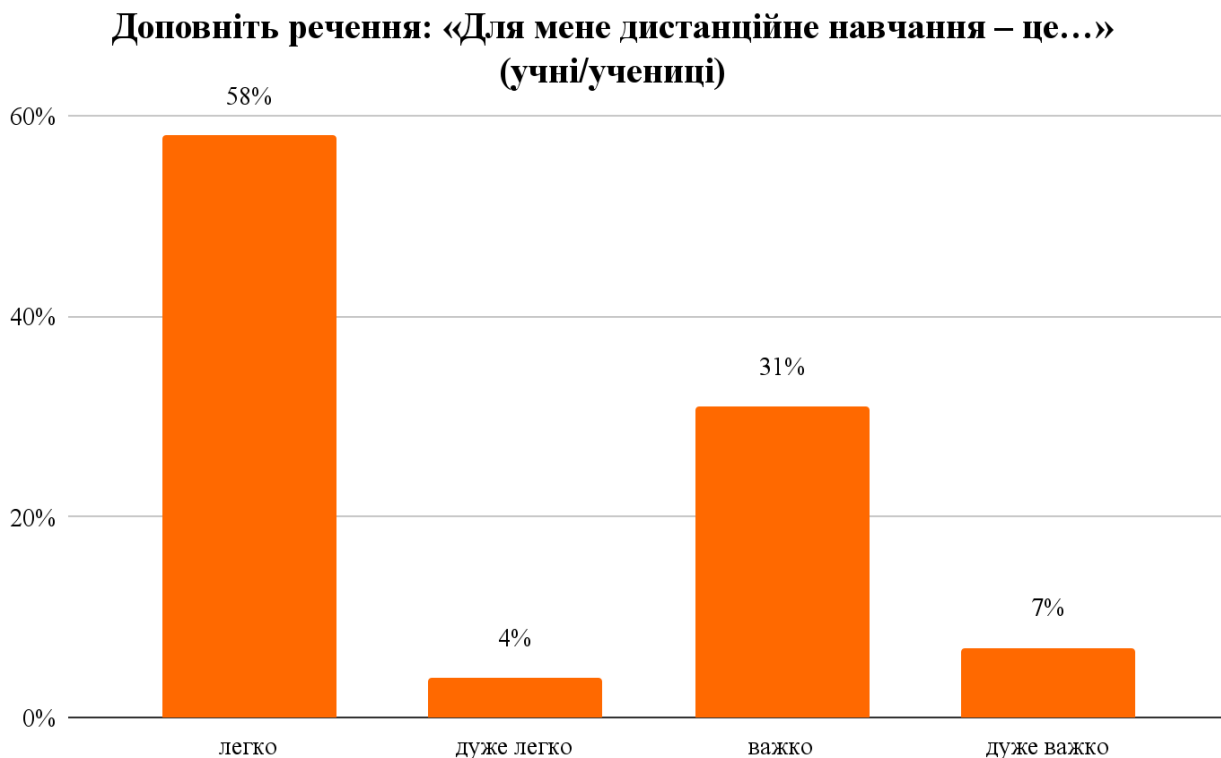

Частина учнів акцентували на погіршенні результатів навчання з таких предметів, як: алгебра / геометрія (43%), хімія (28%), фізика (26%), українська мова / література, зарубіжна література (23%), іноземна мова (18%).

Результати опитування засвідчили, що для 31% здобувачів освіти дистанційне навчання дається важко, а для 7% – дуже важко. Водночас

62% учнів/учениць вважають онлайн-навчання легким і дуже легким.

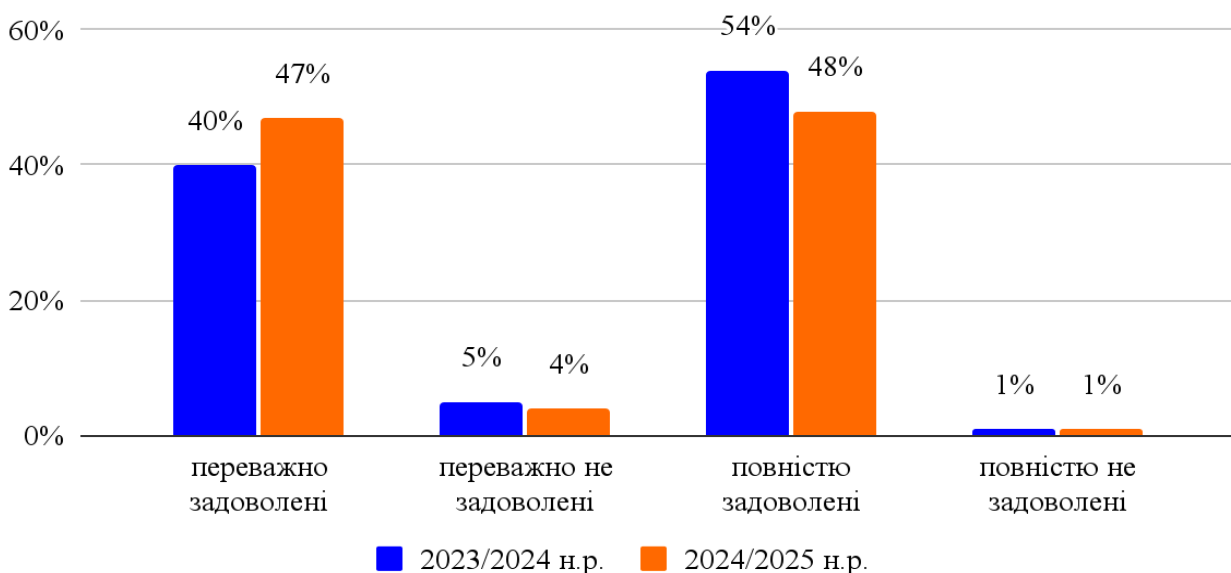

Однак, незважаючи на звичність дистанційного навчання, учні/учениці вказали на низку його недоліків. Зокрема 38% дітей вважають, що вчителі завищують кількість завдань для самостійного опрацювання, така ж частка здобувачів освіти (38%) акцентує увагу на відсутності звичного спілкування з однокласниками, 24% дітей не вистачає живого спілкування з учителем.

У порівнянні з минулим роком зменшилася кількість батьків, які повністю задоволені рівнем організації дистанційного навчання у закладі освіти (48% проти 54% у 2023/2024 н.р.), водночас збільшилася кількість батьків, які переважно задоволені (47% проти 40% у 2023/2024 н.р.); 5% батьків мають нарікання на організацію дистанційного навчання.

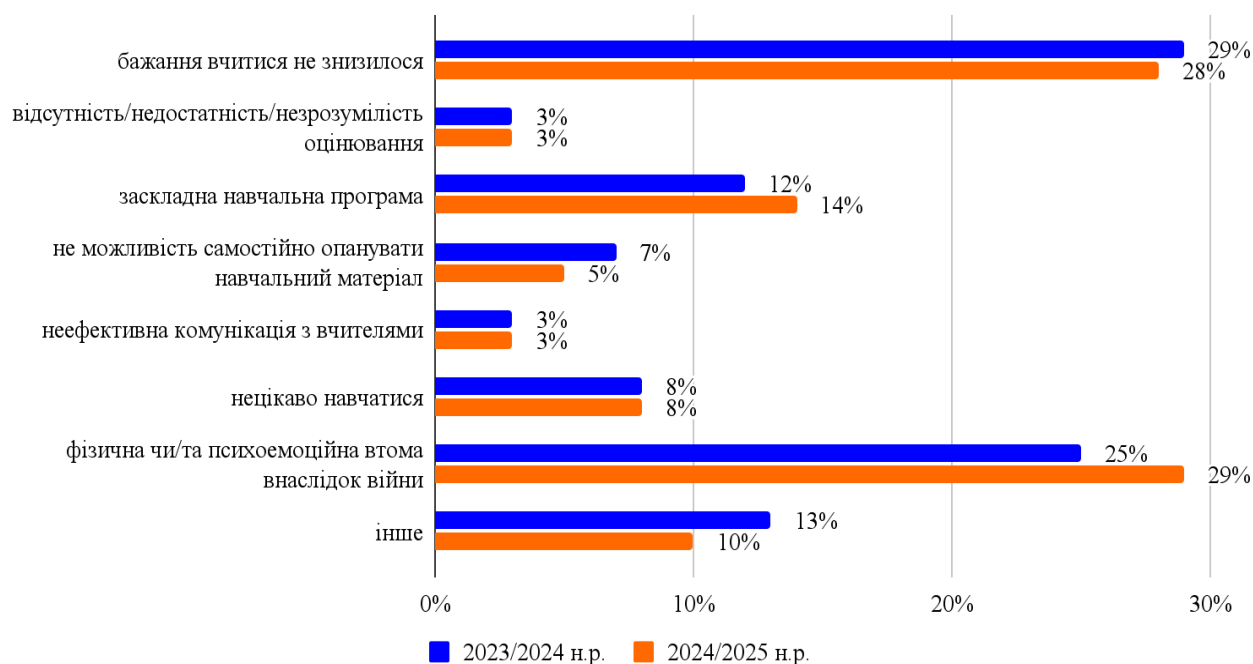
Чи задоволені ви рівнем організації дистанційного навчання у вашому закладі освіти? (батьки)

V. ЗМІНИ В ПСИХОЕМОЦІЙНОМУ СТАНІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ГОТОВНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ УЧНЯМ, ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ

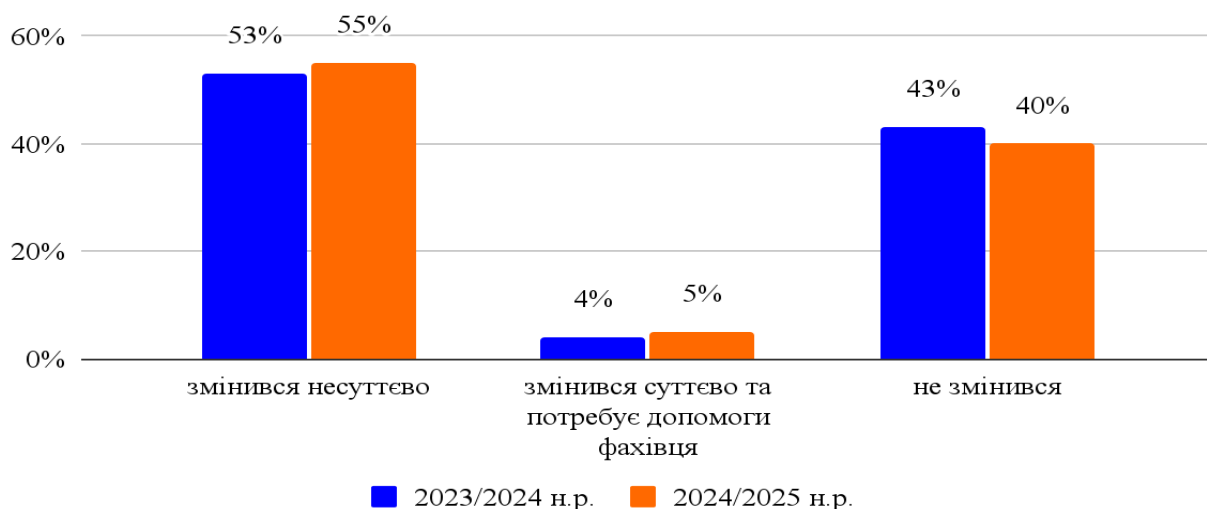
В умовах нестабільності освітнього процесу, зумовленої війною, збереження інтересу до навчання є дійсно складним завданням. Серед причин зниження бажання вчитися **найбільше респондентів з числа здобувачів освіти (29%) вказали на фізичну чи/та психоемоційну втому внаслідок війни**, 14 % учнів/учениць – на складність навчальної програми, 8% – на відсутність зацікавлення в навчанні. 18% здобувачів освіти до таких причин віднесли інші фактори, пов'язані з незрозумілістю оцінювання, складнощами з самостійним опануванням навчального матеріалу, неефективною комунікацією з учителями тощо.

На вашу думку, які причини зниження бажання вчитися? (учні/учениці)

Зменшилася частка батьків (40%), які вважають, що стан психічного здоров'я дитини під час дистанційного навчання в період дії воєнного стану не змінився (у 2023/2024 н.р. – 44%), 55% – стверджують, що змінився несуттєво (2023/2024 н.р. – 53%). На 1% збільшилась частка батьків (5% проти 4% минулоріч), які зазначили про суттєві зміни стану психічного здоров'я дитини та наявність потреби у допомозі фахівців.

Чи змінився стан психічного здоров'я вашої дитини під час дистанційного навчання в період дії воєнного стану? (батьки)

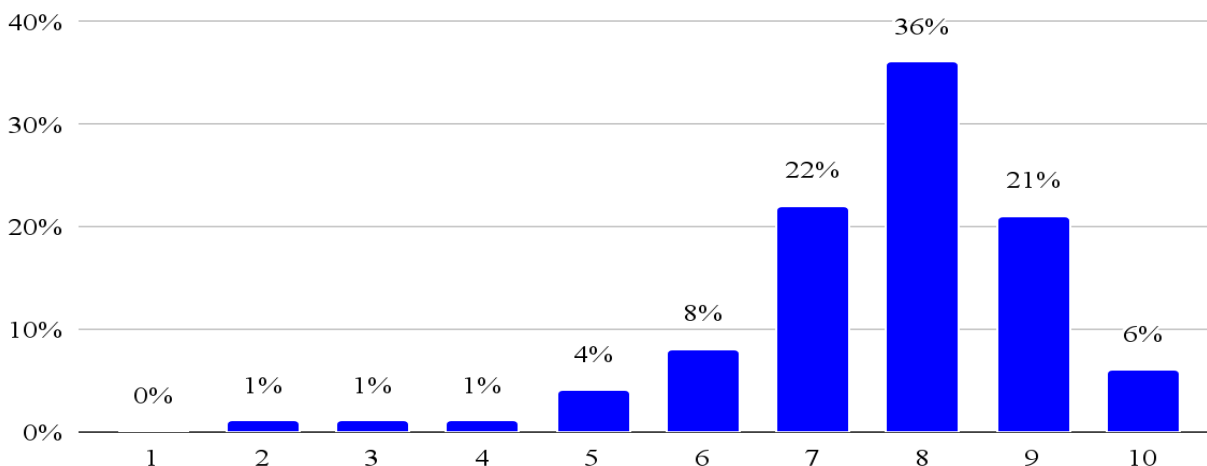

Більшість педагогічних працівників (80%) оцінюють психоемоційний стан учнів/учениць (по шкалі від 1 – критичний стан до 10 – психологічно

здоровий/а) у проміжку від 7 до 9 балів. Разом з тим, 13% педагогів відмічають наявність зовнішніх проблем у психічному здоров'ї здобувачів освіти

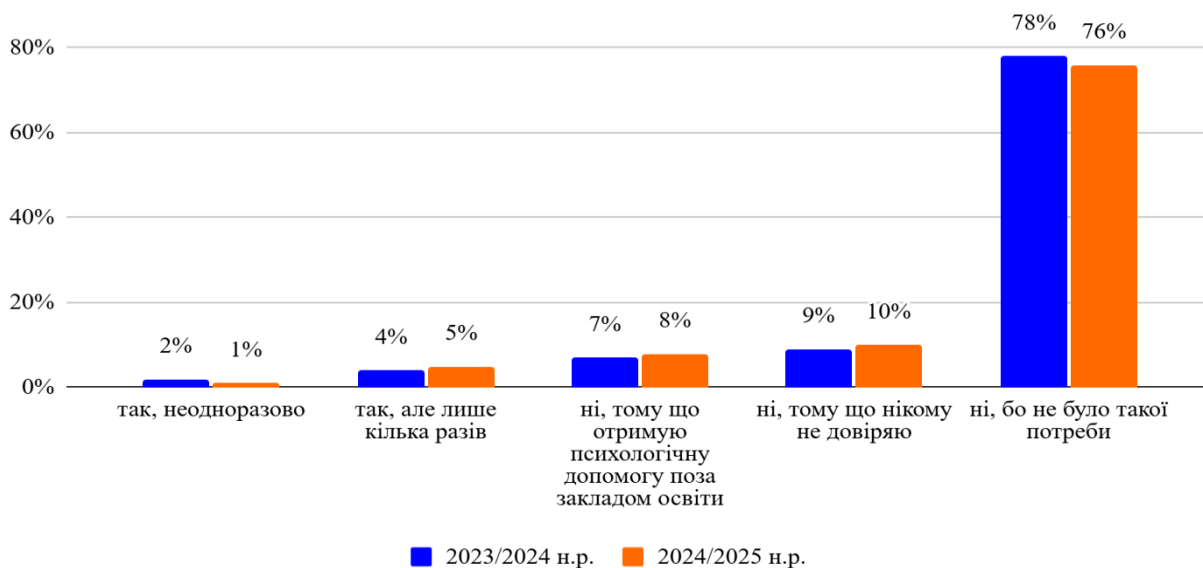
(від 1 до 6), 7% – проблем у психоемоційному стані учнів/учениць не спостерігають.

Оцініть (на вашу думку) психоемоційний стан ваших учнів/учениць (педагоги)

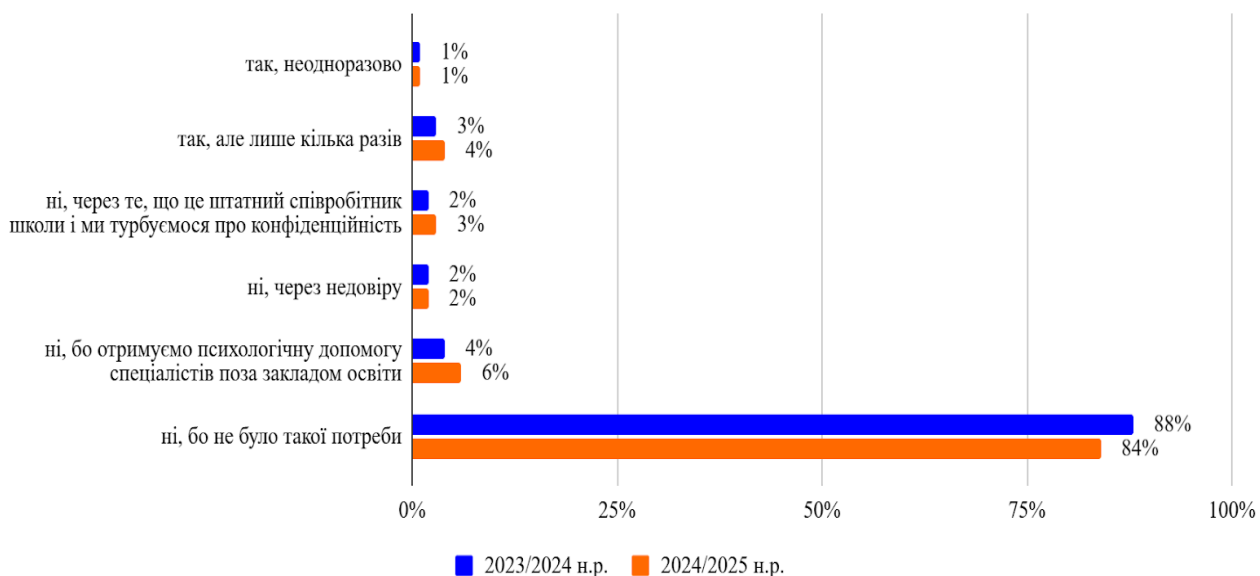
Стабільно 76% учнів/учениць (у 2023/2024 н.р. – 78%) вважають, що не було потреби звертатись до шкільного психолога за психологічною допомогою, 10% – не звертались, тому що нікому не довіряють (у 2023/2024 н.р. – 9%), 8% – отримують психологічну допомогу поза закладом освіти (у 2023/2024 н.р. – 7%), 5% учнів/учениць – звертались, але лише кілька разів, 1% – зверталися неодноразово (у 2023/2024 н.р. ці показники становили 4% і 2% відповідно).

Чи звертались ви до шкільного психолога за психологічною допомогою? (учні/учениці)

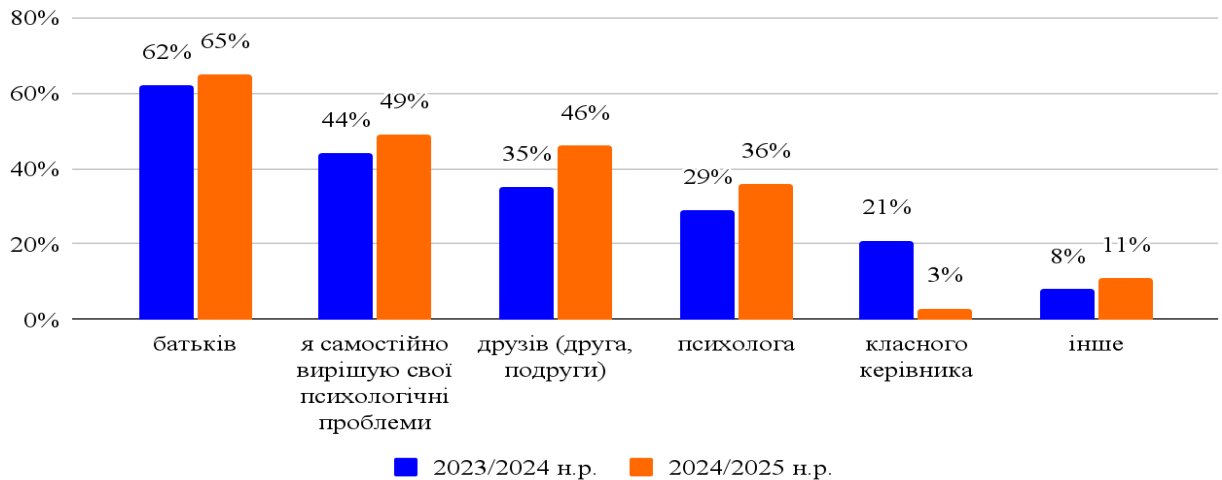
Разом з тим, зменшується кількість батьків, які впевнені, що не було потреби звертатися до шкільного психолога за психологічною допомогою (84% проти 88% у 2023/2024 н.р.), 6% батьків вказали, що діти отримують психологічну допомогу спеціалістів поза закладом освіти, що на 2% більше минулорічних досліджень. Стабільно 5% батьків зверталися разом з дітьми за психологічною допомогою кілька разів або неодноразово, 3% – турбуються про конфіденційність під час спілкування зі шкільним психологом. **Незмінним є показник недовіри батьків до шкільного психолога (2%).**

Чи зверталися ви, чи ваша дитина до шкільного психолога за психологічною допомогою? (батьки)

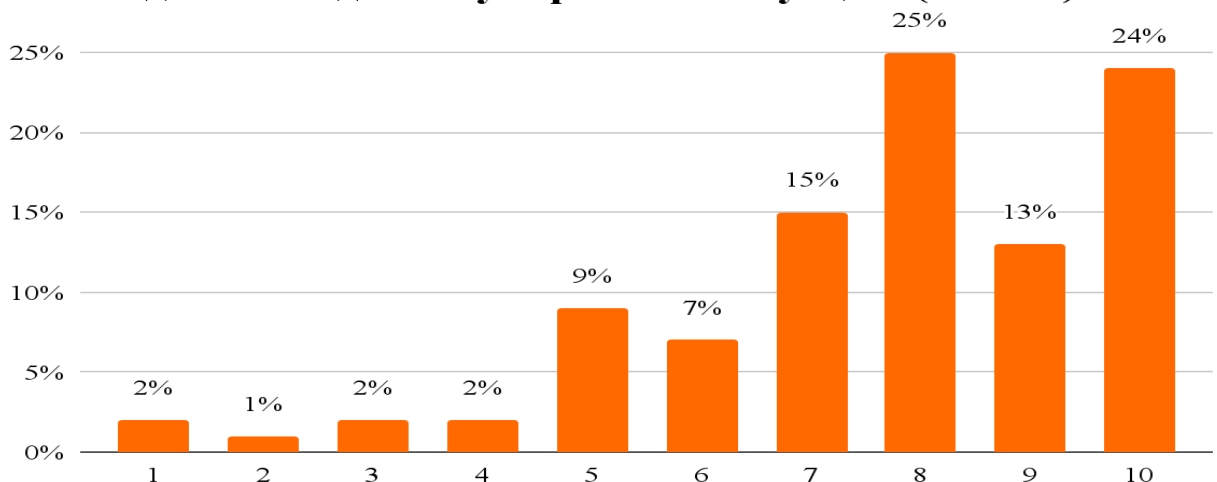
Водночас в учнів/учениць збільшився рівень довіри до батьків: **65% дітей** (проти 62% у 2023/2024 н.р.) за психологічною допомогою, у першу чергу, звернулися би саме до них. Разом з тим, збільшується і кількість учнів, які б звернулись за допомогою до друзів (**46% проти 35%**) або розв'язували б свої психологічні проблеми самостійно (**49% проти 44%**). До психолога звернулися б 36% учнів проти 29% минулоріч, до класного керівника – 22% проти 21%. Зменшується кількість учнів/учениць, які за психологічною допомогою звернулися б до вчителів – 3% проти 7%.

Позначте до кого б ви звернулися за психологічною допомогою в першу чергу (учні/учениці)

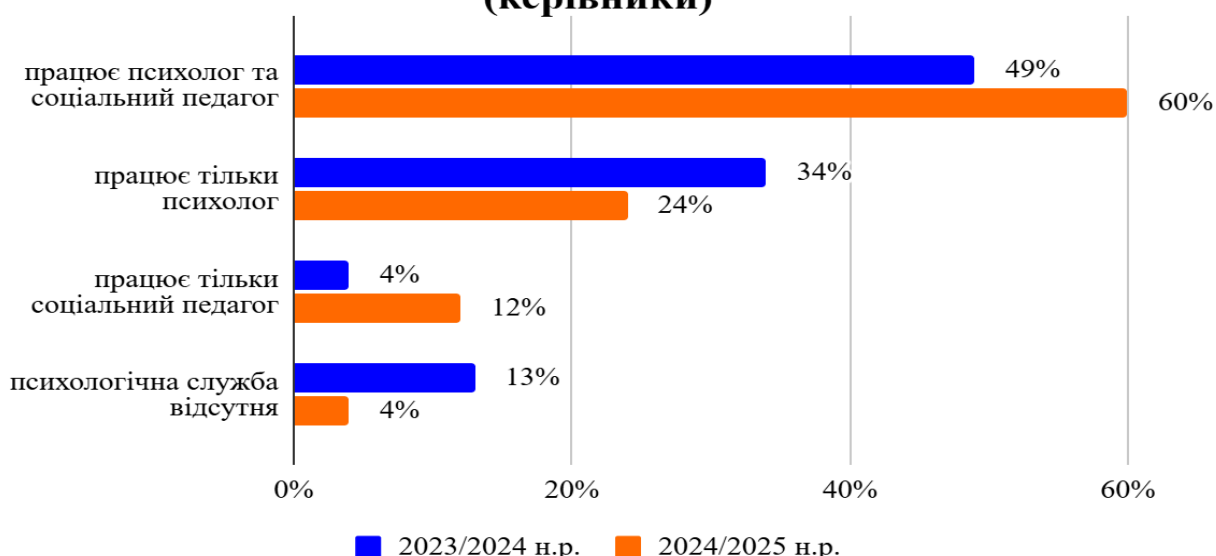
Незважаючи на те, що діти більше довіряють батькам і саме до них готові звернутися за психологічною підтримкою, 38% батьків вважають, що їхній рівень володіння знаннями та навичками в цьому аспекті є недостатнім, щоб допомогти дитині у стресовій ситуації (від 1 до 7 балів за 10-бальною шкалою). Водночас 62% батьків оцінюють власний рівень володіння знаннями та навичками допомоги дитині у стресових ситуаціях як достатній (від 8 до 10 балів).

Оцініть власний рівень володіння знаннями та навичками допомоги дитині у стресових ситуаціях (батьки)

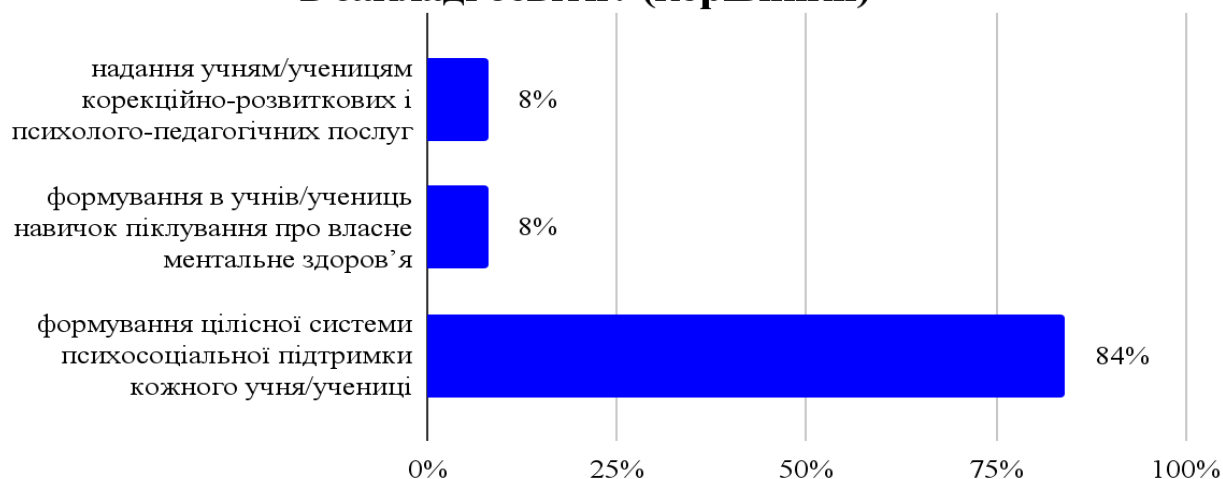
У порівнянні з минулим роком у закладах освіти покращилася якість діяльності психологічної служби та змінився її кадровий склад. Так, 60% керівників (у 2023/2024 н.р. – 49%) зазначили, що в школі працює психолог та соціальний педагог, у 36% (у 2023/2024 н.р. – 38%) закладів освіти працює або психолог, або соціальний педагог. **Кількість закладів освіти, в яких відсутня психологічна служба, зменшилась у 3 рази (4% проти 13% минулого року).**

Чи функціонує психологічна служба в закладі освіти? (керівники)

На думку **84%** керівників, основна роль психологічної служби в закладі освіти полягає у формуванні цілісної системи психосоціальної підтримки кожного учня/учениці, **8%** – вважають, що психологічна служба має надавати здобувачам освіти корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги, **8%** – формувати в дітей навички піклування про власне психологічне здоров'я.

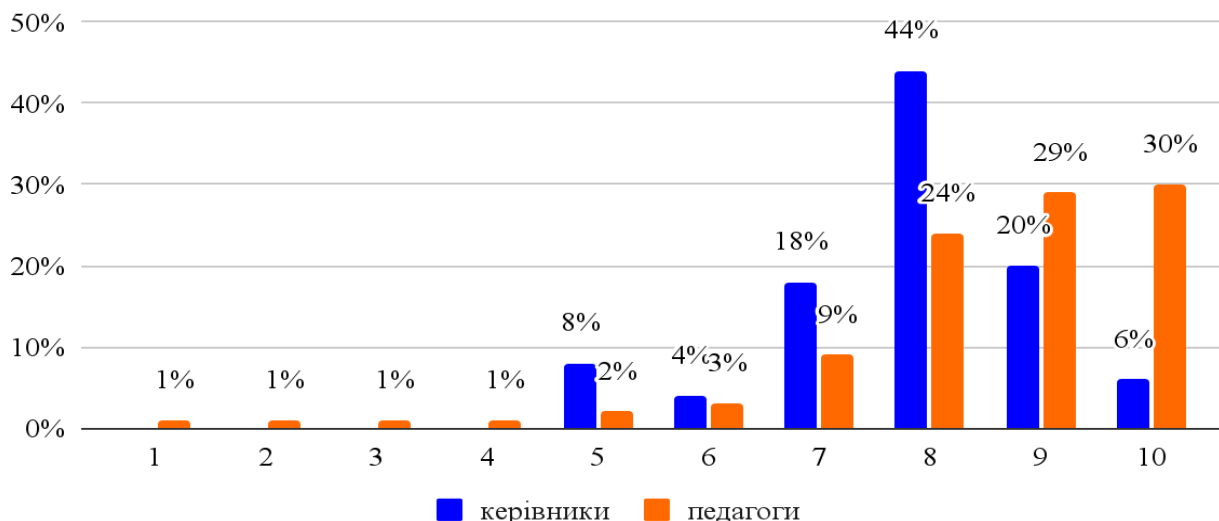
На вашу думку, яка основна роль психологічної служби в закладі освіти? (керівники)

30% керівників закладів освіти та **14%** учителів оцінюють рівень сформованості в закладі освіти цілісної системи психосоціальної підтримки учнів/учениць як середній (від 5 до 7 балів), **70% директорів та 83% педагогів** надали позитивну оцінку сформованості системи підтримки учнів/учениць (від 8 до 10 балів). Водночас **4%** вчителів вважають

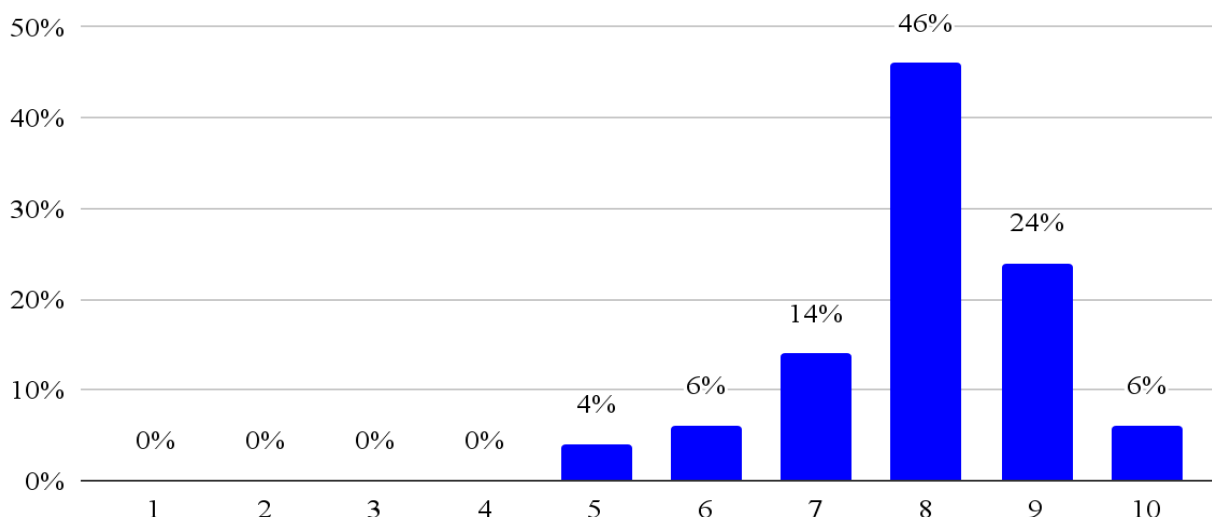
рівень сформованості у закладі освіти цілісної системи психосоціальної підтримки здобувачів освіти низьким (від 1 до 4 балів).

Оцініть рівень сформованості у закладі освіти цілісної системи психосоціальної підтримки учнів/учениць?

Водночас 76% керівників оцінили позитивно рівень психосоціальної підтримки учнів/учениць у закладі освіти (від 8 до 10 балів), однак 24% – вважають, що рівень підтримки здобувачів освіти на середньому рівні (від 5 до 7 балів).

Оцініть рівень психосоціальної підтримки учнів/учениць у закладі освіти (керівники)

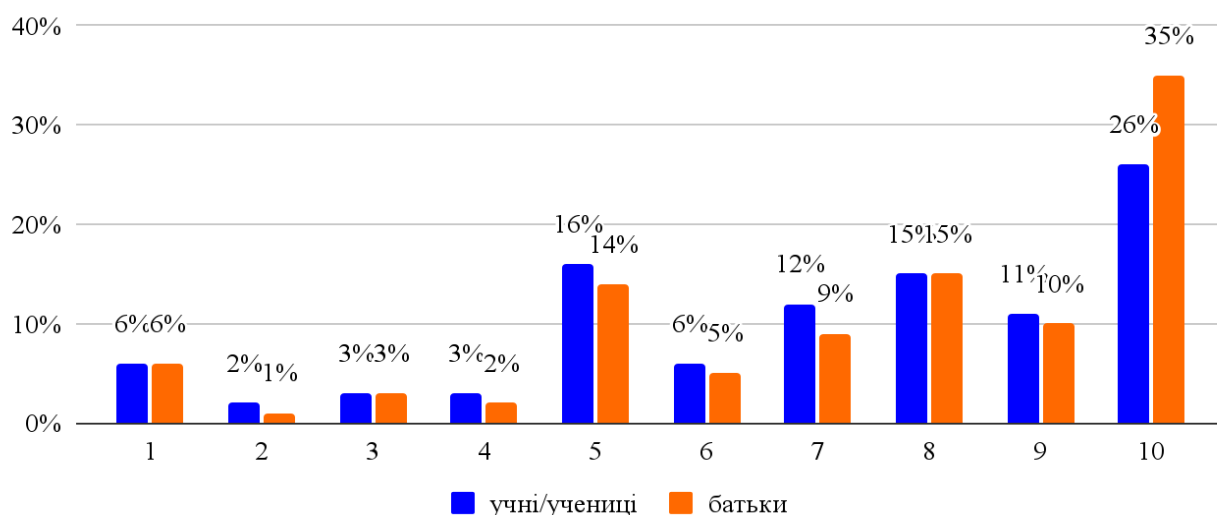

52% учнів/учениць та 60% батьків оцінили рівень надання психологічної підтримки та допомоги у закладі освіти як позитивний (від 8 до 10 балів), 34% здобувачів освіти та 28% батьків оцінили рівень підтримки та допомоги як середній (від 5 до 7 балів). Однак про низький

рівень

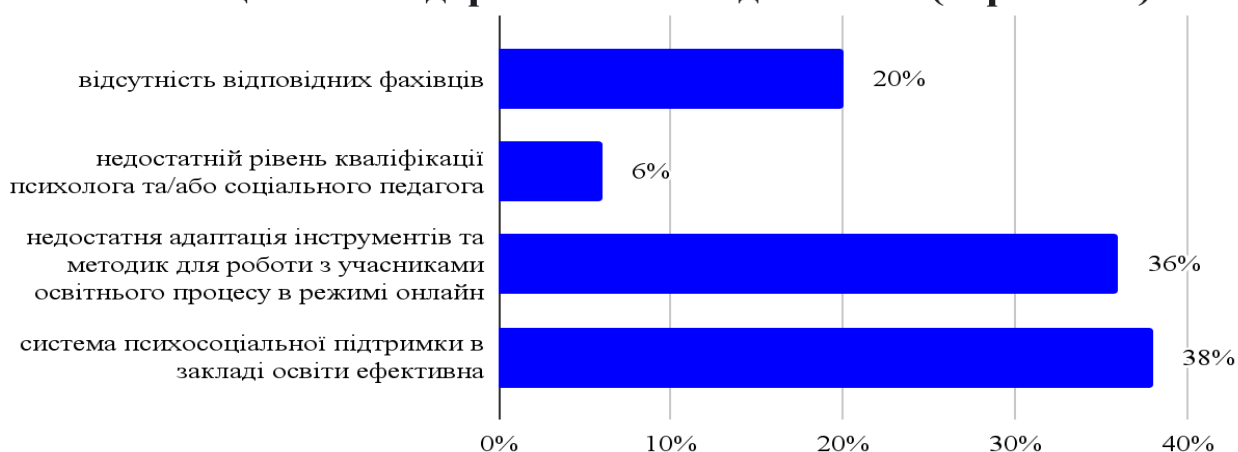
(від 1 до 4 балів) психологічної підтримки в закладі освіти зазначили 14% дітей та 12% батьків.

Рівень надання психологічної підтримки та допомоги у закладі освіти

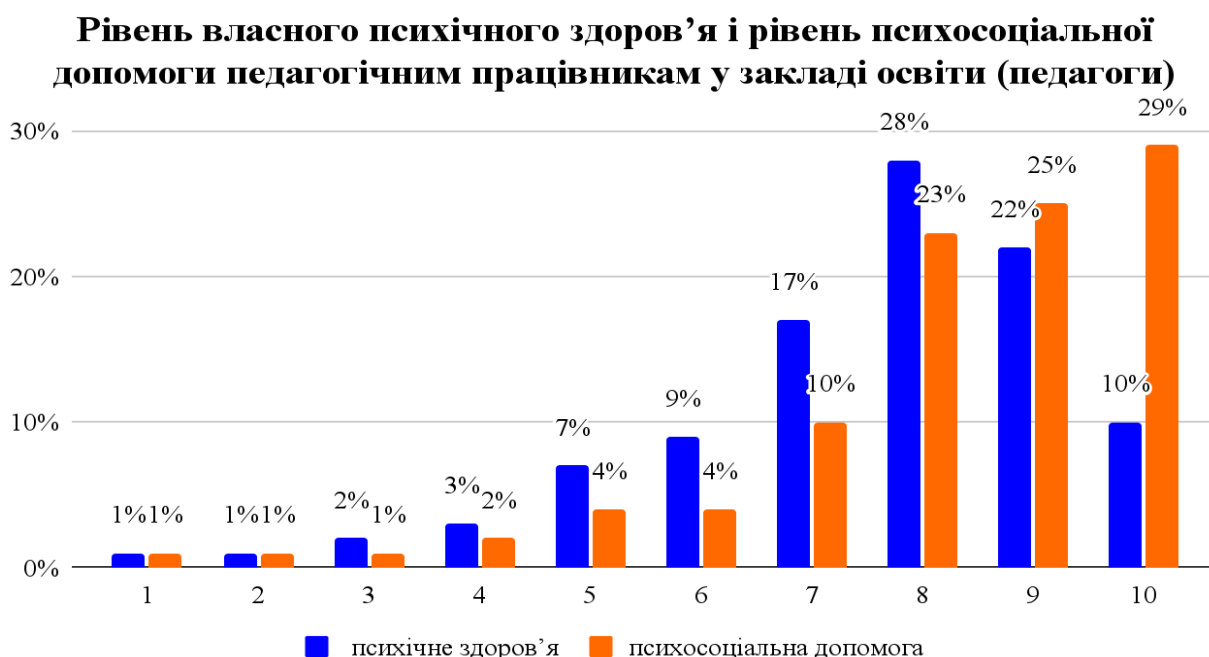
38% керівників вважають, що в закладі освіти створена ефективна система психосоціальної підтримки. Однак серед причин, що унеможливають покращення її дієвості, 20% директорів зазначили відсутність відповідних фахівців, 6% – недостатній рівень кваліфікації психолога та/або соціального педагога, 36% – недостатню адаптацію інструментів та методик для роботи з учасниками освітнього процесу в режимі онлайн.

Які причини унеможливають створення ефективної системи психосоціальної підтримки в закладі освіти? (керівники)

60% педагогів оцінюють рівень власного психічного здоров'я як задовільний (від 8 до 10 балів), 7% – як низький (від 1 до 5 балів) та 33% – як середній. Разом з тим, 77% вчителів задоволені рівнем психосоціальної допомоги педагогічним працівникам у закладі освіти,

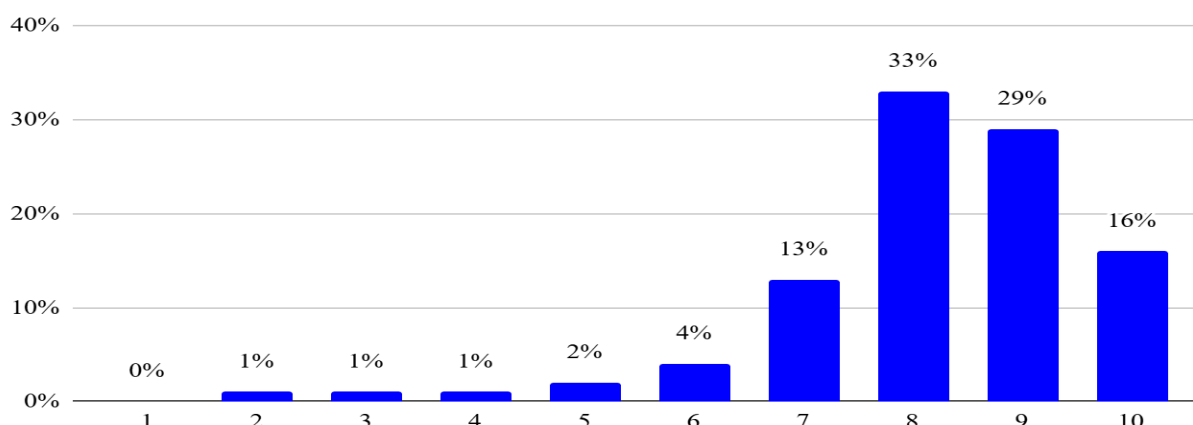
28% учителів вважають, що допомога здійснюється на середньому рівні та 5% – на низькому.

Минулорічне дослідження показало, що 57% учителів володіють методами психологічної підтримки учнів, постійно використовують різноманітні методи/техніки (дихальні вправи, медитацію, техніки релаксації, фізичні вправи, ігрові вправи) під час уроків, 51% – володіють спеціальними методами/техніками надання першої психологічної допомоги учням та використовують їх за потреби. Разом з тим, 15% учителів були не впевнені у власних можливостях щодо психологічної допомоги, 1% – не володіють методами психологічної підтримки. Така тенденція прослідковується

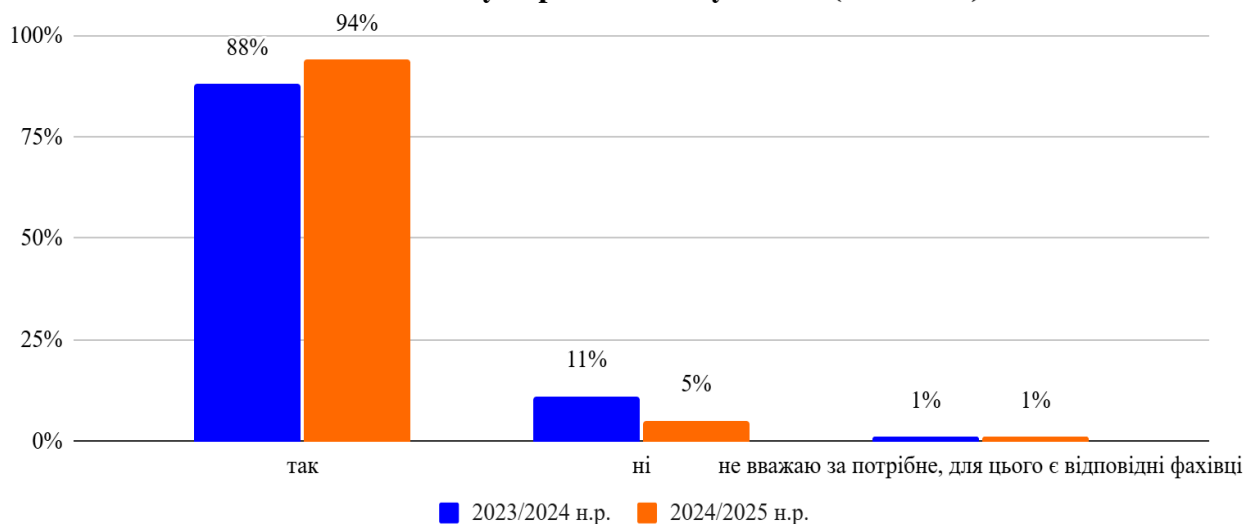
у 2024 році. **78% педагогів оцінили власні вміння надавати першу психологічну підтримку для учнів/учениць та навички психоемоційної саморегуляції на достатньому рівні – від 8 до 10 балів**, 22% вчителів вважають, що їхні практичні навички в наданні психологічної допомоги на недостатньому рівні – від 2 до 7 балів.

Оцініть ваші вміння надавати першу психологічну підтримку для учнів/учениць та навички психоемоційної саморегуляції? (педагоги)

Водночас 94% (у 2023/2024 н.р. – 88%) педагогів проходили за останні два роки підвищення кваліфікації (навчальні курси, тренінги, вебінари, майстер-класи тощо) з питань збереження психічного здоров'я, надання психосоціальної підтримки та самодопомоги у стресових ситуаціях, 5% – не проходили, а 1% педагогів вважають, що для цього є відповідні фахівці.

Чи проходили ви за останні два роки підвищення кваліфікації з питань збереження психічного здоров'я, надання психосоціальної підтримки та самодопомоги у стресових ситуаціях? (педагоги)

Майже всі спостерігачі зазначили, що вчителі створюють на навчальних заняттях (95%) сприятливий психологічний клімат, забезпечують позитивний настрій, доброзичливу атмосферу, налагоджують емоційний зв'язок на початку уроку, проводять рефлексію в кінці, на 5% навчальних занять панувала несприятлива атмосфера, вчителі робили багато негативних зауважень учням або багато хвилювалися та передавали ці емоції дітям. Проте, ці показники на 3% менші за минулорічні, що становили 98% і 2% відповідно.

Разом з тим, **у розкладах навчальних занять багатьох ЗЗСО передбачено проведення ранкових зустрічей, у тому числі в базовій та старшій школі**, що сприяє активній взаємодії між учнями та допомагає налаштуватися на плідну роботу протягом навчального дня.

Водночас спостерігачі наголошують на необхідності більше розвивати у здобувачів освіти вміння спілкуватися, співпереживати, співпрацювати в команді й конструктивно взаємодіяти, креативно й критично мислити, керувати власними емоціями й бути стресостійкими.

Варто відзначити, що **у переважній більшості закладів освіти на вебсайтах створено відповідні розділи про діяльність психологічної служби**, що містять актуальну інформацію щодо психологічної, психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу, розміщено матеріали щодо збереження власного психічного здоров'я та підвищення стресостійкості в умовах військової агресії.

Під час фокус-групового інтерв'ю керівники закладів освіти зазначили, що серед заходів, що сприяють відновленню соціального та емоційного благополуччя учнів у період війни, є:

- організація психологічною службою закладу освіти психологічної підтримки, консультацій та терапевтичних занять для учнів;
- проведення психологічною службою закладу освіти тренінгів та майстер-класів для учнів щодо формування стресостійкості, подолання тривоги та депресії, у тому числі із залученням фахівців закладів вищої освіти та громадських організацій;
- залучення здобувачів освіти до занять, що сприяють емоційному розвитку, наприклад, арт-терапія, музикотерапія, фільмотерапія, музичні перерви, флешмоби тощо;
- співпраця з батьками, проведення просвітницьких заходів для батьків щодо важливості психічного здоров'я дітей, створення «Школи свідомого батьківства»;
- налагодження партнерства з місцевими громадськими організаціями, центрами психічного здоров'я для профілактики та надання комплексної допомоги учасникам освітнього процесу (БФ «Посмішка ЮА», БФ «Схід SOS», ГО «СпівДія», ГО «Смарт освіта», ГО «Освічена ініціатива», ГО «Вільні UA», Товариство Червоного Хреста України);
- навчання практичних психологів та соціальних педагогів за програмами психосоціальної підтримки закладів освіти;
- вправи на стабілізацію емоційного стану, проведення психологічних хвилинок, вправ щодо зниження тривоги, емоційного напруження, зняття стресу перед заняттями / під час уроку / під час повітряної тривоги;

- залучення учнів до гурткової роботи, учнівського самоврядування з метою психологічного розвантаження, реалізації учнівських ініціатив та проведення заходів психологічного спрямування;

- внесення до навчального плану освітньої програми закладу освіти курсів із соціально-емоційного навчання для учнів ЗЗСО.

Крім того, для підтримки педагогічних працівників керівниками закладів освіти запропоновано:

- участь у всеукраїнських програмах збереження психічного здоров'я, заходи яких спрямовані на підтримку та розвиток психічного здоров'я учасників освітнього процесу;

- навчання щодо опанування навичок психологічної підтримки та збереження психічного здоров'я (програми підвищення кваліфікації);

- залучення міжнародних організацій та донорів для підтримки ініціатив у сфері психічного здоров'я;

- створення системи психологічної підтримки та профілактики професійного вигорання серед педагогів.

VI. ПРОПОЗИЦІЇ РЕСПОНДЕНТІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАДЛЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Для подолання освітніх втрат та поліпшення освітнього процесу в майбутньому керівники ЗЗСО під час фокус-групового інтерв'ю визначили декілька перспективних заходів, спрямованих на залучення інновацій, співпрацю та додаткову підтримку для забезпечення стійкості та якості освітнього процесу в нинішніх умовах.

Більшість директорів вважають, що впровадження комплексних рішень, нових підходів до навчання є ключовим фактором для підвищення ефективності освітнього процесу, а саме:

- систематичне відстеження динаміки навчальних досягнень, що дасть змогу педагогам вчасно діагностувати можливі освітні втрати та вчасно на них реагувати;

- здійснення адаптивного гнучкого планування, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розроблення власних навчальних програм, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат;

- надання підтримки педагогічним працівникам щодо підвищення кваліфікації та професійного вдосконалення в умовах викликів сьогодення, зокрема з питань методики роботи в умовах змішаного навчання;

- навчання керівників щодо форматів та механізмів виявлення та компенсації освітніх втрат і розривів, підвищення кваліфікації (курси, вебінари) для вчителів із питань подолання освітніх втрат (зокрема у тих

школах, де за результатами моніторингів виявили найбільші прогалини в знаннях учнів);

- організація роботи пришкольних (мовних, математичних, природничих тощо) таборів, запровадження «навчальних канікул»;
- співпраця з громадськими організаціями та бізнесом для забезпечення додаткової підтримки та ресурсів;
- збільшення залучення цільових програм від громадських організацій чи фондів, що працюють в напрямку подолання освітніх втрат;
- зменшення для учнів/учениць обсягів домашнього завдання та кількості матеріалів для самостійного опрацювання для зниження стресу, впровадження додаткових годин на психологічну підтримку, релаксацію та відновлення;
- створення спеціальних адаптаційних програм для дітей, які були вимушені покинути свої домівки, надання психологічної допомоги у подоланні травматичного досвіду, сприяння інтеграції внутрішньо переміщених учнів у нові шкільні колективи.

Крім того, релоковані заклади освіти висловили пропозиції щодо надання здобувачам освіти з ТОТ можливості й надалі навчатися з використанням технологій дистанційного навчання, за індивідуальною формою, у тому числі педагогічним патронажем, не втрачаючи зв'язку з українською освітою; не обмежувати права батьків здобувачів освіти у виборі форм здобуття освіти, закладів освіти та освітніх програм; підтримувати технічні можливості дистанційного навчання здобувачів освіти та педагогічних працівників.

VII. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Результати моніторингового дослідження засвідчують вплив зовнішніх чинників на освітні процеси, рівень знань і можливості розвитку здобувачів освіти, але водночас підкреслюють, що, незважаючи на всі складнощі, загальна середня освіта доступна для всіх категорій здобувачів освіти та демонструє високу адаптивність до умов воєнного часу. Більшість закладів освіти працюють у змішаному (очно-дистанційному) форматі, педагоги, у тому числі релокованих закладів освіти, демонструють достатній рівень володіння технологіями дистанційного навчання, збільшилась і частка учнів/учениць, які здобувають освіту за індивідуальною формою навчання. **Разом з цим, питання приведення до нормативного порядку умов здобуття загальної середньої освіти вимушено переміщених здобувачів освіти потребують уваги керівників та засновників закладів освіти.**

Питання збереження мережі закладів освіти у тимчасово окупованих громадах є пріоритетним завданням. **Питання збереження**

«дистанційних шкіл», впровадження педагогічного патронажу для дітей з ТОТ та надання приміщень для здійснення освітньої діяльності у змішаному форматі для релокованих закладів освіти залишається актуальним.

Обрані закладами освіти підходи до організації освітнього процесу в умовах дистанційного та змішаного навчання, у цілому спрямовані на забезпечення якості освіти. Водночас, **подальший розвиток таких форматів навчання вимагає постійного аналізу їх ефективності, а також упровадження інновацій, що дозволять ще більше покращити взаємодію між учасниками освітнього процесу.**

Минулорічні дослідження виявили проблеми з відвідуванням навчальних занять під час дистанційного навчання. Показник кількості учнів/учениць, які завжди безперервно навчались, не змінився у порівнянні з минулорічними даними і складає 32%. Так, відсутність доступу до інтернету (61%), електроенергії (46%), а також інші технічні труднощі (33%) значно ускладнювали участь учнів/учениць в освітньому процесі, зокрема віддалено. Збільшення кількості закладів освіти, в яких організовано навчання за змішаною формою, частково вирішує ці проблеми, однак через певні причини, зокрема пов'язаних із безпековою ситуацією, для частини учнів доступ до дистанційного навчання залишається проблемним. **Результати опитування здобувачів освіти ще раз підкреслили важливість належного технічного забезпечення та адаптації різних форматів навчання відповідно до сучасних умов.**

Рівень володіння педагогічними працівниками цифровими ресурсами під час проведення навчальних занять у дистанційному форматі значно підвищився.

Однак одним із актуальних залишається питання використання вчителями програмного забезпечення, електронних освітніх ресурсів, онлайн-сервісів та контенту російською мовою без перекладу на українську, а також графічного матеріалу країни-агресора, що використовується в якості наочності. **Керівникам та педагогам закладів освіти варто неухильно дотримуватися мовного законодавства під час освітнього процесу та систематично підвищувати власну мовно-комунікативну компетентність.**

Складним для закладів освіти залишилось питання дисбалансу синхронного та асинхронного режиму організації освітнього процесу та поєднання очного та дистанційного режимів на одному занятті. Більшість онлайн-занять, непроведених із різних причин протягом навчального дня, були переведені в асинхронний режим. Отже, у закладах освіти **асинхронний режим дистанційного навчання стало використовуватися для самостійного опанування учнями навчального матеріалу та виконання навчальних завдань.**

Спостереження за дистанційними заняттями показали можливість онлайн-приєднання учнів до навчальних занять, що проводяться в укритті. Однак у переважній більшості вчителі не могли забезпечити продуктивну взаємодію та повноцінну інтеграцію цих учнів в освітній процес – діти мимоволі залишалися пасивними слухачами, зокрема записи на класній дошці не завжди чітко видно учням, які працюють дистанційно, у повному обсязі не використовуються можливості освітніх платформ, учитель вимушений постійно переключати увагу між учнями в класі та тими, які працюють дистанційно, як наслідок – порушується зв'язок педагога з учнями, якість опанування навчального матеріалу істотно знижується.

Актуальним для ЗЗСО залишається питання не лише щодо оцінки освітніх втрат, але й щодо впровадження заходів, спрямованих на їх компенсацію. Ефективна діагностика освітніх втрат є ключовою умовою для розробки цільових стратегій подолання прогалин у знаннях учнів. Водночас важливо враховувати складність цього процесу, оскільки він вимагає комплексного підходу, що включає як кількісні, так і якісні методи оцінювання.

У контексті питання застосування компенсаторних заходів з'ясовано, що переважна більшість ЗЗСО зосередились на самостійному опрацюванні матеріалів та наданні консультацій. **Однак використання лише дистанційних матеріалів не завжди може бути достатньо ефективним для забезпечення глибокого засвоєння знань, тому додаткові заняття та консультації залишаються необхідними.**

Результати опитування засвідчили, що для 31% здобувачів освіти дистанційне навчання дається важко, а для 7% – дуже важко. Водночас 62% учнів/учениць вважають онлайн-навчання легким і дуже легким. Збільшилась і кількість батьків, які повністю задоволені (48% проти 54% у 2023/2024 н.р.) та переважно задоволені (47% проти 40% у 2023/2024 н.р.) рівнем організації дистанційного навчання у закладі освіти, 5% – мають нарікання на організацію такого навчання.

З огляду на ситуацію, перед нами нині стоїть завдання не лише компенсувати втрачені знання, але й сприяти розвитку стійкості в закладах освіти, здатності до адаптації та підтримки здобувачів у складних умовах. Окреслена значна потреба у психоемоційній підтримці для здобувачів освіти та персоналу закладів освіти, з огляду на психологічний вплив війни. Деякі заклади запровадили програми психологічної підтримки, проте загалом ці заходи потребують подальшого розвитку.

Висновки II етапу моніторингу та надані рекомендації слугують не лише оцінкою поточного стану організації освітнього процесу, але й надають важливі орієнтири для подальших кроків зацікавлених осіб,

спрямованих на стабілізацію та підвищення якості освіти в умовах постійних викликів.

На основі проведеного дослідження пропонується розглянути такі **можливі напрями вдосконалення освітньої системи Запорізької області:**

1. Оптимізація мережі закладів загальної середньої освіти. Враховуючи показники міграції здобувачів освіти, зменшення контингенту учнів, безпекові умови тощо, доцільно переглянути мережу закладів освіти з метою визначення спроможності шкіл надавати повну загальну середню освіту за різними формами доступності до якісної української освіти.

2. Проведення якісної, добре спланованої комунікаційної кампанії учасників освітнього процесу та засновника щодо діяльності закладу освіти, у тому числі з ТОТ. Зміна мережі закладів загальної середньої освіти, процес повернення дітей до очної форми навчання у школі та вибору форм здобуття освіти, скорочення кількості класів тощо потребує прозорості дій закладів освіти та їх засновників, своєчасного оприлюднення освітніх програм, комунікації з батьками та педагогічними працівниками. Керівники закладів освіти Запорізької області потребують управлінського супроводу щодо особливостей організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

3. Розробка якісного освітнього цифрового контенту для дистанційного навчання, навчальних програм та матеріалів до них, достатніх для вивчення конкретної навчальної теми/розділу та/або навчального предмета/інтегрованого курсу. Такий підхід комплексного планування відкриває можливості для різних категорій учасників освітнього процесу навчатися віддалено в асинхронному режимі та дає змогу здобувачам освіти ефективніше організовувати самостійне навчання, враховуючи досягнення в опануванні освітніх програм закордонних закладів освіти.

4. Посилення технічного забезпечення. Важливою умовою є покращення технічної бази закладів освіти, зокрема оновлення ПК, забезпечення за потреби учасників освітнього процесу гаджетами, стабільного доступу до інтернету та необхідних технічних засобів для підтримки якості дистанційного навчання тощо.

5. Запровадження системного моніторингу якості освіти. Систематичний моніторинг рівня знань здобувачів освіти із залученням зовнішніх експертів (або внутрішньошкільний моніторинг) сприятиме виявленню проблемних аспектів та дозволить оперативно коригувати освітній процес, контролювати виконання освітніх програм тощо.

6. Розробка стратегії подолання освітніх втрат. Враховуючи необхідність зменшення негативного впливу втрат навчального часу на навчальні результати здобувачів освіти, пропонується запровадити

планування в закладах освіти системних заходів щодо компенсації освітніх втрат (довгострокових стратегій), що могли б охопити адаптацію та компенсацію, розширення доступу до освітніх ресурсів та впровадження гнучких форматів навчання для тих, хто цього потребує.

7. Адаптивність змішаного формату навчання (з урахуванням актуальної безпекової ситуації) у пристосованих приміщеннях, протирадіаційних та найпростіших укриттях в умовах воєнного стану, особливо з урахуванням індивідуальних підходів до навчання.

8. Унормування вимог до організації освітнього процесу в пристосованих приміщеннях, протирадіаційних та найпростіших укриттях.

9. Запровадження програм психоемоційної підтримки та соціально-емоційного навчання здобувачів освіти. Рекомендується створення програм психологічної підтримки та реінтеграції із залученням фахівців-психологів для здобувачів освіти та педагогічних працівників.

10. Формування цілісної системи психосоціальної підтримки в закладах освіти. Здійснення управлінських заходів щодо кадрового забезпечення закладів освіти кваліфікованими фахівцями, які за своїми функціональними обов'язками здійснюють психосоціальну підтримку учасників освітнього процесу, їхню підготовку та навчання.

11. Узгодження та гармонізація складових професійної підтримки педагогів (методичної та психосоціальної) у сфері діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників, що потребує знаходження оптимального балансу між ними, налагодження зрозумілої й дієвої системи комунікації для кожного вчителя